

KÖBLÖS JÓZSEF

„Tiszteletes tudós, kegyességgel 's böltességgel tündöklő Áronok...”¹

*A pápai Torkos család története és szerepe
a dunántúli reformátusság életében **

ARONI CSALÁDNAK NEVEZI a református történetírás azon famíliákat, amelyek tagjai több generáción át voltak lelkészek az egyház gyülekezeteiben. Pápai viszonylatban a XVIII. században elsősorban a Cseh Csuzi famíliára gondolhatunk, ahol négy generáción át élt a papi hivatás szelleme.² Mögöttük második vonalban sorakoznak azon családok, melyek tagjai a maguk polgári foglalkozásával is szolgálatára igyekeztek lenni egyházuknak, gyülekezetüknek. A vallásszabadságért folytatott jogvédő harcok jogász-politikusait, az egyházkerület, az egyházmegye és a gyülekezet világi tisztségviselőit adó Kenessey, Chernel, Eöry Pordán/Szabó, Eöry, Soós és Sándor családok juthatnak eszünkbe.

Ezeknek a családoknak a sorába illeszthetők a **pápai Torkosok** is, akik közül ugyan csak ketten választották a papi pályát, de mindkettőjük a dunántúli püspökségig vitte. A család több férfitagja az egyházközség világi vezetésében játszott jelentős szerepet. Bő évszázadnyi történetük egybefonódik az egész gyülekezet küzdelmeivel, és jó tükörképet nyújt a protestáns elkötelezettségű módosabb nemesi társadalom mindennapjairól. A két püspökről jelentek meg rövid életrajzok,³ az elsőről kisebb résztanulmányok is,⁴ de a család fejlődés-

* A közlemény a PRTA kutatóprogramja keretében készült.

¹ Ezzel a megszólítással kezdi Járdánházy Gábor pápai professzor az I. Torkos Jakab dunántúli püspök temetése napján elmondott gyászbeszédét. Eredetije: DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 501. 3. Fénymásolata: DREKK O. 1076.

² Ennek minősíti: ESZE 1964. 265.

³ I. Torkos Jakab püspök: TÓTH 1808. 169–189. II. Torkos Jakab püspök: Uo. 202–206. I. Torkos Jakabról még: ZOVÁNYI 1977. 650. TÓTH 1941. 154–156. II. Torkos Jakabról egy kevés: TÓTH 1941. 246–247. A Torkos családról röviden: TRÓCSÁNYI 1981. 49. A sor végén hadd álljon itt saját prédikátori és rektori adattárunknak az első Torkos püspökre vonatkozó forrás-

rajzával, társadalmi szerepvállalásának bemutatásával még adós a kutatás. Most, amikor az I. Torkos Jakab püspök által indított 1747-es egyházlátogatás jegyzőkönyvének megjelentetésére készülünk, megérett a helyzet arra, hogy eme adósságunkat is pótoljuk.

I. A TORKOS CSALÁDOKRÓL ÁLTALÁBAN

A **Torkos** gyakori ragadványnév volt az egész középkor folyamán.⁵ Az újkorban Torkos nevű nemesi család létezett Győr, Moson, Pozsony, Komárom, Fejér és Veszprém megyében is, sőt egyes nyomok Nyitra, Tolna és Bihar megyébe is vezetnek. Hogy ezek közül kik voltak rokonságban egymással, s mely családok csak névrokonok, ma már igen nehéz elkülöníteni.⁶

Az elkülönítésben egy fontos tényező jelent segítséget: a valláskülönbség. Majdnem az összes általunk ismert Torkos a XVII–XIX. században protestáns volt,⁷ de két vallásfelekezet között oszlott meg: egyik részük az evangélikus, másik pedig a református vallást követte. Ezek alapján feltételezhetjük, hogy alapvetően két Torkos családról van szó, melyeknek azonban lehetett közös őse is.

Egy másik tényező is segíthet minket az elkülönítésben. A különböző helyeken feltűnő református vallású Torkos családok esetében mindenütt észlelhető az a tendencia, hogy férfiágon szívósan ragaszkodnak a Jakab, János és István keresztnévek használatához. Nehezen elképzelhető ez olyan családok esetében, akik egymással nincsenek rokonságban. Ugyanez a következetes

megjelölése: KÖBLÖS–KRÁNITZ 2009. 645–646.

⁴ TÓTH 1937. SZABÓ 1988. SZABÓ 1989. SZABÓ 1990.

⁵ A magyar oklevélszótár 1290 és 1522 közötti 12 példát hoz fel *T(h)orkos dictus, dictus T(h)orkos* előfordulásokra. SZAMOTA–ZOLNAY 1906. 1000.

⁶ Nagy Iván ezeket teljesen egybemossa, például a győri evangélikus vallású Torkos családot a pápai reformátussal. NAGY 1857–1868. XI. 251–252. A Wappenbuch a címerek alapján két családot feltételez. SIEBMACHER 1885–1894. 675.

⁷ Egyetlen kivételtől tudunk, egy két generációra kiható katolizálásról, ami viszont csak rövid epizódnak bizonyult. Egy bizonyos Torkos János Győrből Nyitra megyébe, majd a Pozsony megyei Modorra költözött. Fia, Pál először a kassai jezsuitáknál tanult, ahol áttért katolikusnak, majd 1680-ban Nagyszombatban folytatta tanulmányait. Ezután először Nagyszombatban jegyzősködött, később Modorra költözvén ott a XVIII. század elején városi tanácsos lett. Az evangélikus Redimóczy Juditot vette feleségül, fia, Pál katolikusnak, lánya, Judit evangélikusnak lett keresztelve. A fiú, Pál szintén Modorban élt, ahol ő is városi tanácsosi rangot viselt. Utód nélkül halt meg. MOL P 2257. A Torkos család iratai. 36.

névadási gyakorlat az evangélikus rokonságban ennyire nem kitapintható (bár ezek a keresztnévek köztük is előfordulnak).

Lássuk ezek után a valláskülönbség alapján elkülönített két Torkos család földrajzi elhelyezkedését az újkori Magyarországon!

A **Győr vármegyei** család evangélikus vallású volt. Címereslevelüket Rudolf császár 1587. december 22-én Prágában adta ki.⁸ Jelenlétük a XVI–XIX. században folyamatosan kimutatható.⁹ A címernyerő Torkos János evangélikus létre Győrben, a püspöki székhelyen 1588-ban városbíró volt. Unokaöccse, Torkos Péter (†1629) 1609-ben szintén elnyerte a városbírószéket, majd 1612-ben Győr megye szolgabírája volt, ez utóbbi tisztségét fia, az ifjabb Torkos Péter (†1655) is betöltötte. A címernyerő Torkos János István nevű testvérének dédunokája, Torkos András győri, fia, József pedig soproni lelkész volt.¹⁰

A Győr vármegyei Torkos család leszármazottai **Nyitra**, **Moson** és **Vas** vármegyébe is átszármaztak, és a **Pozsony megyei** Torkosok is az evangélikus családhoz tartoznak: ottani jelenlétükre 1624-ből és 1754–1755-ből is vannak adataink.¹¹

⁸ MOL P 2257. A Torkos család iratai. 35, 127. SIEBMACHER 1885–1894. 675. Címerrajza: 465. tábla. KEMPELEN 1911–1932. X. 386–387.

⁹ Csak pár XVII–XVIII. századi példa. A wittenbergi egyetemen tanult 1692. április 16-án a győri illetékességű Torkos András, 1732. szeptember 9-én pedig az ugyanonnan való Torkos József, utóbbit magisterré avatták 1736. április 30-án. ASZTALOS 1930. 144, 148. Az 1754–1755-ös országos nemesi összeíráskor Torkos Ádámról, Istvánról, Mátyásról és Pálról történik említés. KEMPELEN 1911–1932. X. 386–387.

¹⁰ MOL P 2257. A Torkos család iratai. 34, 35, 125. PAYR 1924. 364–365. Torkos András az előbbi jegyzetben említett egyik wittenbergi diák. 1694. október 16-án szerzett magisteri címet. 1698-ban tért haza, Győrött lett előbb rektor, majd 1707-től lelkész. 1737-ben halt meg. ZOVÁNYI 1977. 650. Győri lelkésziségre Nagy Iván pontatlan utalásai mellett egyértelmű bizonyíték Schweidlin–Mollin Johanna Győrben, 1707. december 30-án tett végrendelete: *Fünffstens: zu der hiesigen Evangelischen Kirchen verschaffe Gulden fünff und zwanzig. Sechstens: unserem Evangelischen herrn Geistlichen, Andreae Torkos vermache Gulden zwölf.* MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii XXVIII. 77. Torkos András fia az a József, aki szintén az előző jegyzetben szerepel wittenbergi diákként. 1736-ban tért haza, előbb Győrben töltött be különféle egyházi állásokat, utoljára a rektorságot, majd 1749-től soproni lelkész lett. Ott is halt meg 1791-ben. ZOVÁNYI 1977. 651.

¹¹ Nyitra és Pozsony megyei feltűnésükre lásd a 7. sz. jegyzetet. Moson és Vas megyei előfordulásukra: BALOGH 1901. 285. Pozsony megyei illetőségre számos adatunk van. 1624. szeptember 25. Egy Pozsony megyei birtokkal kapcsolatban említik a szomszédok között Torkos Jakabot. MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii VII. 345. 1751. október 18-án Pozsonyból egy Torkos Károly tanul jogot, valamint ugyanonnan egy Torkos János orvostudományt az göttingai egyetemen. BORZSÁK 1955. 190. Az 1754–1755-ös országos nemesi összeírás Pozsony megyében Torkos Jusst, Jánost, Sámuel, Kristófot, Károlyt, Józsefet, Pált és Andrást említi. KEMPELEN

Nehezebb kérdés a **Fejér megyei** Torkosok azonosítása. Ezt a megyét az 1540-es éveket követően a török annyira sanyargatta, hogy birtokosai nagy része a védett győri, pápai, veszprémi vagy komáromi várba menekült, sokszor a vármegye is idegen területen tartotta közgyűléseit. Az 1590-es évektől kezdve, a török nyomás lazulásával párhuzamosan kimutatható, hogy a magyar fennhatóságú dunántúli vármegyékből többen is kértek királyi adományt Fejér megyei birtokokra.¹² Ebbe a folyamatba illeszkedhet az, hogy 1590-ben a Torkosok is feltűntek a Fejér megyei Aggszentpéter és Újfalú, másként Novaj, valamint (az ekkor Pest megyei) Ercsi birtokosai között.¹³ A velük együtt ugyanott feltűnő Dallosokról biztosan tudjuk, hogy győri illetőségűek. A Torkosok jelenléte a megyében a XVII. század első felében is kimutatható: 1629 és 1644 között Ercsi egyik birtokosa Torkos Péter, ő azonban Győrben lakik, 1630-ban győri városi tanácsosi címet is visel.¹⁴ 1651-ben a kiküldhető királyi emberek között szerepel Torkos István is egy birtokba iktatásnál,¹⁵ ő talán helyben lakik. Az 1754. évi nemesi összeírás a Fejér megyei Szolgaházát birtokló, de máshol lakó nemesek között említi Torkos Ádámot,¹⁶ vele ugyanekkor a Győr megyei nemesek között találkoztunk.¹⁷ Úgy tűnik tehát, a Dallosokhoz hasonlóan az itteni Torkosok is Győrből kerülhettek Fejér megyébe, tehát az ottani evangélikus Torkos családdal állnak rokoni kapcsolatban.

Ellenpéldaként felhozható, hogy az 1780-as években a pápai I. Torkos Jakab református püspöknek a fia, Torkos Pál — tehát a később ismertített komáromi–pápai református rokonság egyik tagja — tűnt fel birtokosként a Fejér megyei Baracskán (erről később bővebben szólunk). Ercsi közelsége

1911–1932. X. 386–387. Torkos Jusztus János egyébként Komárom és Esztergom vármegyék főorvosa volt, 1770-ben halt meg. MOL P 2257. A Torkos család iratai. 35.

¹² HATTYUFFY 1904. 174–176.

¹³ 1590. december 25. Dombai Benedek eme felsorolt birtokok felét elzálogosítja Torkos János és Dallos Pál nemeseknek, valamint felsorolt rokonaiknak. Az itt szereplő Torkosok: István, ennek fiai: Péter, István és Benedek, Benedek gyermekei: Imre, Erzsébet és Krisztina, emellett Torkos András és fia: Máté. A zálogba vevő Torkos János felesége: Anna. KÁROLY 1896–1904. IV. 81–83. 453–459.

¹⁴ Uo. 84–86. 459–467.

¹⁵ 1651. április 2. III. Ferdinánd a Fejér megyei Baracskát és egyéb birtokokat Farkas Andrásnak és Csajági Benedeknek adományozza. Uo. III. 449–454. Ugyanezen a napon szintén Torkos István az egyik megnevezett királyi ember a Fejér megyei Almás és más birtokok iktatóparancsában. Uo. V. 198, 613.

¹⁶ SCHNEIDER 1937. 25–26.

¹⁷ Lásd a 9. sz. jegyzetben.

legalábbis nem zárná ki azt a lehetőséget sem, hogy a református Torkosok is birtokoltak régtől fogva itt valamit, Pálon kívül azonban más családtagok neve nem fordul elő a baracskai lakosok között,¹⁸ az ő ideköltözése tehát valószínűleg nincs összefüggésben a környéken lakó, győri eredetű evangélikus Torkosok jelenlétével.

A fentiekkel ellentétben a **Komárom megyei** Torkosok többsége a református vallást követő családhoz tartozott. Ez a család nemességét 1629-ben nyerte, mikor II. Ferdinánd Torkos Mátét, a komáromi várórség parancsnokát a város területén lévő házára és kertjére vonatkozóan felmentette mindenemű adófizetés alól, hogy ezen túl abban nemes módjára élhessen.¹⁹ Eme család tagjainak Komárom városában és a vármegyében az egész XVII–XVIII. században folytonos a jelenléte. Az egyes családtagok között legfeljebb csak feltételezni tudjuk a vérségi kapcsolatokat: az 1647-ben említett Torkos Erzsébet talán lánya lehetett a nemességszerző Torkos Máténak, mostohafia, az 1647-ben és 1663-ban előforduló Torkos István pedig talán apja annak a Torkos Jakabnak, akitől a család Pápán élő ága származott.²⁰

¹⁸ A baracskai közbirtokosok között a XVII. század közepétől 1758-ig Sándor, Dienes, Szűcs, Gellért, Töltéssy, Sárközy és Hollósy családok fordulnak elő legsűrűbben. Torkos egyetlen esetben van említve: 1683-ban egy bizonyos **Torkos Jakab** elzálogosított Vajda Mártonnak 8 Komárom megyei birtokot és pusztát. 1698-ban Torkos Jakab már halott volt, özvegye, Sándor Judit pert indított fivére, Sándor István ellen, aki atyafiság címén megtámadta ezt az elzálogosítást. 1698. június 28. *Processus admonitarius actrice Juditha Sándor relictæ Jacobi condam Torkos ratione certorum bonorum possessionariorum et prædialium, utpote in possessionibus et prædiis Also et Fölső Aranyos, Osztopan, Ujlak, Nagy Lak, Also Bük, Nagy Eörkény et Kis Eörkény habitorum, inque comitatu Comaromiensi situatorum per præfatum Jacobum Torkos 1683. Martino Vajda seniori impignoratorum, denuo autem per Stephanum Sándor sub prætextu fraternalis erga præattactam actricem complacentiæ reluctorum contra eundem Stephanum Sándor alioquidem fratrem suum carnalem et uterinum coram vicecomite comitatus Comaromiensis suscitatus ac dein amicabiliter terminatus.* MOL P 850. Baracskai közbirtokosság iratai. 1. tétel: Közbirtokosok birtokjogi iratai 1401–1758. Elenchus litterarum compossessorum Baracskaiensium. Eszerint itt nem baracskai, hanem a **Komárom megyei** Torkosokról van szó. Az 1782 és 1800 közötti időszakban a baracskai református egyházközség anyakönyveiben is csak Torkos Pál szerepel. Lásd később, a 114. sz. jegyzetben.

¹⁹ Bécs, 1629. január 17. II. Ferdinánd nemesi telekként adományozza Torkos Máténak annak komáromi házát és kertjét. MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii VII. 875–876. MOL E 227. Magyar Kamara Archivuma, Libri donationum VI. 286. Az oklevél szövegét 1. függelékként közlöm.

²⁰ 1647. február 14. Pesthy Péter és neje, Torkos Erzsébet, valamint gyermekeik: Mihály, Zsuzsanna és Judit, továbbá mostohafiuk: Torkos István címert kap. ALAPI 1911. 245. 1663. szeptember 6. Egy adománylevélben szomszédként van említve a Komárom megyei Nemesócsán birtokló Torkos István. MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii VII. 345. A következő két, 1711-es és 1741-es adat már a Pápára költözött családtagok nemességének Komárom vármegyei igazolása. 1711-ben igazolják Torkos Jakab, valamint fiai, István és Jakab

Ugyanakkor Komárom megyében folytonosan vannak adataink evangélikus vallású Torkosok ottlakására is.²¹ Ez bizonyos esetekben igen nehézé teszi, hogy a Komárom megyei Torkosok egyes tagjainak családi hovatartozását egyértelműen behatárolhassuk.

Ezek után lépjük át **Veszprém vármegye** határát, és vizsgáljuk meg közelebbről a Pápa városában lakó Torkosokat!

II.

A PÁPAI TORKOS CSALÁD ELSŐ ISMERT NEMZEDÉKEI

A Pápán lakó Torkosok a református vallású család tagjai, Komárom vármegyéből kerültek Veszprém megyébe. Az ő, Torkos (I.) Jakab nemességét még Komárom vármegye igazolta, midőn fia, a már Pápán lakó címernyerő (II.) Jakab címereslevélért folyamodott.²²

1. A CSALÁD ŐSE: TORKOS (I.) JAKAB

A családfára biztosan illeszthető legelső tag tehát a még Komárom vármegyében lakó Torkos (I.) **Jakab** volt. Ha a róla szóló elszórt adatokat egybevetjük, életpályája szépen megrajzolható. Nem tudjuk, mikor született, de, mint neve is mutatja, komáromi illetőségű volt. 1657-ben írta alá a sárospataki kollégium törvényeit, akkor kezdte ugyanis meg felsőfokú tanulmányait. Pár évvel később visszatért Komárom városába, és az ottani gimnázium rektora

nemességét. ALAPI 1911. 60. 1741-ben igazolják Torkos János és István nemességét. Uo. 268. A következő két adat viszont Komárom vármegyében lakó családtagokról szól, az ő vallási hovatartozásuk kérdéses (a névhasználat alapján inkább református). Az 1754–1755-ös országos nemesi összeíráskor Komárom megyében Torkos Istvánt említik. KEMPELEN 1911–1932. X. 386–387. 1756-ban igazolják Torkos István és fia, István nemességét. ALAPI 1911. 176.

²¹ Komárom városában lakott például egy 1594-ben meghalt Torkos Benedek, továbbá az idősebb Torkos Péter lánya, Anna is, aki 1629-ben Muzslai Barnabáshoz ment feleségül, vagy az 1653-ban meghalt Torkos Jakab Benedek, aki városi ügyvéd és tanácsos volt. Ő a nemesőcsai Laki Juliannát vette feleségül, fiuk, András Batthyány József gróf levéltárosa és ügyvédje volt. Ezek a Torkosok mind az evangélikus család tagjai voltak. MOL P 2257. A Torkos család iratai. 35. Az 1774-es összeírás a Komárom vármegyei Nagykeszi és Kolosnéma birtokosai között említi Torkos Pált, Kolosnémánál evangélikus voltát is hangsúlyozza. HUDI 2002. 260–261.

²² A címereslevél II. Jakabra vonatkozóan írja: *qui genitorem alias etiam suum Jacobum pariter condam Torkos vera et indubitata nobilitari praerogativae gavisum fuisse fidedignis comitatus Comaromiensis litteris testamentalibus superinde emanatis coram Maiestate Nostra humillime productis sufficienter comprobasset.* Forráshelyét lásd a 35. sz. jegyzetben. Lásd még a 34. és 36. jegyzetet is.

lett. A kollégiumba azonban nem ment vissza teológiát tanulni, hanem Komáromban maradt. Esterházy János vicegenerális²³ írnoka, majd Komárom vármegye jegyzője lett.²⁴ 1673-ban végrendeleti tanúként fordult elő.²⁵ 1674-ben Szelepcsényi György esztergomi érsek őt is megidézte a pozsonyi rendkívüli törvényszék elé, ahol meg is jelent, majd óvadék ellenében elengedték.²⁶ Egy 1683-as adat szerint 8 Komárom vármegyei birtok és pusztája volt a kezén. 1698-ban már nem élt.²⁷

Nem tudjuk, hogy feleségétől, Sándor Judittól²⁸ hány gyermeke született, miután a fia által kieszközölt címereslevél nem említi, hogy több gyermeke lett volna, legalábbis 1725-ben csak egy fia volt életben.

2. (I.) JAKAB FIA: TORKOS (II.) JAKAB

(I.) Jakab fia, a címernyerő (II.) **Jakab** 1679-ben született.²⁹ 1709-ben tűnt fel először forrásainkban: ekkor Pápán feleségével együtt Decsi Sámuel Jutka nevű lányának keresztszüelője volt annak keresztelőjén.³⁰ Még ebben az évben keresztelték szintén Pápán elsőszülött fiát, Istvánt,³¹ tehát 1709-ben már bizonyosan pápai lakos volt.³² Nemességét Jakab és István fiával együtt Komárom

²³ Gróf Esterházy János (1625–1692): 1650-ben cseszneki, majd csepregi kapitány, 1655–1691 között győri végvidéki magyar főkapitány-helyettes (vicegenerális). ESZTERHÁZY 1901. 180–183. IVÁNYI 1963. 172. PÁLFFY 1997. 277, 278.

²⁴ *Jacobus Torkos Comaromi. Anno 1657. die 19. Octobris. Rector Comariniensis, tandem civis laudatissimus in patria Comariniensis et politicus dignissimus, ac scriba prima Johannis Eszterhazi et tandem notarius in patria.* HÖRCSIK 1998. 92. A szöveget javítottuk, mert alighanem tartalmazott helytelen olvasatokat. Ezen bejegyzés alapján akár Komárom város jegyzője is lehetett volna. Vármegyei jegyzőségét Kocsi Csergő Bálint *Brevis delineatio...* című műve erősíti meg, amely felsorolást ad a református egyház szabadságáért küzdő előkelő magyar nemesekről. Köztük fordul elő *Jacobus Torkos, notarius comitatus Comariensis* is. MIKLÓS 1993. 78, 139.

²⁵ Komárom, 1673. szeptember 11. Káposztás Mihály végrendeleténél tanú többek között Torkos Jakab is. MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii XVI. 603.

²⁶ MIKLÓS 1993. 48, 108–109.

²⁷ Lásd a 18. sz. jegyzetet.

²⁸ Talán Sándor Gergelynek Darás Erzsébettől született lánya, aki Chernel János felesége is volt. Chernel János szülei: Chernel István és Telekesi Török Margit. NAGY 1857–1868. III. 26–27. X. 41. KEMPELEN 1911–1932. IX. 220. THALY 1871. 144. Az említésekből nem derül ki, hogy Torkos vagy Chernel volt az első férj. Ezenfelül lásd még a 18. sz. jegyzetet.

²⁹ Lásd a halotti anyakönyvi bejegyzést az 55. sz. jegyzet alatt.

³⁰ PREI. Pápai I. sz. akv. 17.

³¹ Uo. 18.

³² Az 1715-ös nemesi összeírásban is a pápai nemesek között szerepel *Jacobus Torkos perceptor comitatus*. VeML IV. 1. e. cc. Nemesi összeírások. 1715. Ö. 192. No. 6. 1.

vármegye 1711-ben igazolta,³³ majd az ott kapott bizonyáglevél bemutatásával 1713. szeptember 1-én Pápán tartott közgyűlésén Veszprém vármegye is elismerte.³⁴ Ezzel gyakorlatilag elintézték a Pápára való áttelepülés „adminisztratív” feladatait.

Nemességének igazolása után III. Károly király 1725. október 1-én újította meg Torkos (II.) Jakab nemességét és címerét. A címer leírása Nagy Iván szerint: „a vért vörös udvarában zöld téren magas csalánbokor zöldell, kétfelől két arany oroszlán ágaskodik, első lábaikkal a csalánba kapaszkodva. A vért fölötti sisak koronájából száraz fa-derék emelkedik ki, mellette balról fél fekete sasszárny lebeg. Foszladék jobbról és balról arany-vörös.” A címereslevelet Veszprém vármegye 1726. május 1-én Pápán tartott közgyűlésén hirdették ki.³⁵ Nemességét 1733-ban is igazolta,³⁶ szerepel is a pápai lakosok között az 1733-as nemesi összeírásban.³⁷

Torkos Jakabot Veszprém vármegye 1713. április 26-án tartott tisztújító közgyűlésén választották meg megyei adószedőnek (*perceptor*).³⁸ Az 1733-as nemességigazolás már vármegyei főadószedőként (*generalis perceptor*) említi.³⁹ Ilyen minőségében feladata a pénzügyek összefogása és irányítása: az országos hadiadó (*contributio*) és a vármegyei háziadó (*domestica*) beszedése, mindenfajta kifizetés teljesítése. Évente elszámolási kötelezettsége volt a köz-

³³ Lásd a 20. sz. jegyzet 1711-es adatát.

³⁴ Pápa, 1713. szeptember 12. *Egregius dominus Jacobus Torkos perceptor inclyti huius comitatus authenticis et vidimatis paribus testamentalium literarum inclyti comitatus Comaromiensis nobilitatem suam edocuit*. VeML IV. 1. e. aa. Nemességvizsgálatok. Jegyzőkönyvek. I. 2.

³⁵ A címereslevél eredetije: MOL R 64. 1526 utáni gyűjtemény, Hazai címereslevelek és nemesi iratok. 1. tétel, 44. doboz. Szövegének hiteles másolata: MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii XXXV. 230–231. Nyilvántartása: STRAUB 2000. 105. (1457. sz.). A címerleírást közli: ÁLDÁSY-CZOBOR 1904–1942. I. 323. NAGY 1857–1868. XI. 251. A címer rajza: SIEBMACHER 1885–1894. 466. tábla. STRAUB 1987. 225, 272 (991. sz.). A III. Károlytól kapott címer, valamint a Mógor Tamás által Torkos Jakab püspök gyűrűspecstjének lenyomatáról készített rajz megtalálható: SZABÓ 1990. 47. Az oklevél szövegét 2. függeléként közlöm.

³⁶ *Dominus Jacobus Torkos generalis huiusce inclyti comitatus perceptor suo et filiorum suorum Stephani, Jacobi, Joannis, Josephi et Pauli post impetrationem nati nominibus et in personis produxit benignas litteras armiales modo regnantis Maiestatis Caesareo Regiae confirmationales alias erga fidedignas inclyti comitatus Comaromiensis litteras testimoniales Wienae Austriae die 16^a mensis Octobris 1725° emanatas et anno immediate sequenti 1726° die 1^a mensis Maii adeoque cum satisfactione istius inclyti comitatus solenniter publicatas*. VeML IV. 1. e. aa. Nemességvizsgálatok. Jegyzőkönyvek. II. 4.

³⁷ *Processus superior. Oppidum Pápa. Perillustres ac generosi domini*. A 6. helyen: *dominus Jacobus Torkos*. VeML IV. 1. e. cc. Nemesi összeírások. 1733. No. 12. 4.

³⁸ 1713. április 26. kgy. 1. pont. VeML IV. 1. a. Veszprém vm. közgyűlési jegyzőkönyvei. III. 1–2.

³⁹ A 36. sz. jegyzet kiemelt szövegrésze.

gyűlés előtt.⁴⁰ Tisztségét 1745-ig zavartalanul ellátta,⁴¹ ekkor azonban Padányi Bíró Márton, az ellenreformáció harcos képviselője lett a veszprémi püspök, s így Veszprém vármegye főispánja is, aki a megyei tisztikarban is „tisztogatást hajtott végre”. Érdeemes kicsit alaposabban is megvizsgálni, hogyan zajlott le egy protestáns tisztviselő eltávolítása, mert ez fényt vet az ellenreformáció kevésbé erőszakos módszereire is.

Az 1745. december 1-i közgyűlésen a katolikus Rohonczy Pál lett főszámvévőnek jelölve, de a vármegye csak esküdtnek választotta meg. Ekkor újra Torkost jelölték, és meg is választották.⁴² Rá egy évvel, az 1746. december 12-i közgyűlésen Torkos Jakab lemondott főszámvévői hivataláról, utódául pedig közakarrattal Rohonczyt választották.⁴³ Mi történhetett ez alatt az év alatt? Erre válaszolhatunk, ha kicsit bepillantunk a főispán ellen indított helytartótanácsi vizsgálat aktáiba.

Az erőszakos módszereiről híres veszprémi püspök-főispán ellen ugyanis 1753 folyamán számos visszaéléssel kapcsolatban feljelentést tettek politikai ellenlábasai. A helytartótanács 1753. október 24-én Zbiskó József Károly vegliai püspök vezetésével egy bizottságot rendelt ki a vizsgálat lefolytatására, majd 1754. április 3-án egy újabbat, melynek élén Klimó György pécsi püspök állt. A két bizottság munkájának eredményeképpen számos visszaélésre fény derült, június 26-án a királyi leirat 7 pontban fel is sorolta ezeket, és utasítást adott orvoslásukra.⁴⁴ Az eljárás folyamán 1753 augusztusában keletkezett egy 29 pontból álló vádirat, melynek 18. pontja szerint a főispán a vármegye pénztárából többek között a vármegyei számvévőiségi hivataláról lemondott Torkos Jakabnak jutalom címén 100 körmőci aranyforintot utalt ki.⁴⁵ Ez legalábbis azt valószínűsíti, hogy Padányi Bíró megfizette Torkos lemondását, vagyis közönséges megvesztegetésről van szó. Utóbb, már négy

⁴⁰ A XVIII. század elején Veszprém vármegyének két perceptora volt, Veszprémben és Pápán. 1825-től a hadiadó és háziadó perceptorait is különválasztották. HUDI 1995. 29–30, 33. A perceptor feladataira: MOLNÁR 2000. 40–41, 55.

⁴¹ 1734-ben és 1742-ben megerősítik hivatalában. 1735-ben fizetését 300 forintra emelik. 1734. június 30. kgy. 1. pont. 1735. november 21. kgy. 12. pont. 1742. június 4. kgy. 1. pont. VeML IV. 1. a. Veszprém vm. közgyűlési jegyzőkönyvei. IV. 3, 80, 498.

⁴² 1745. december 1. kgy. 1. pont. Uo. IV. 688.

⁴³ 1746. december 12. kgy. 32. pont. Uo. IV. 754.

⁴⁴ HORNIG 1903. 88–99. PEHM 1934. 247–267.

⁴⁵ *Series punctorum, in quibus comitatus Veszpremiensis, eiusque supremus comes de mala administratione culpari dignoscitur. ... Decimo octavo: Salaria officialium comitatensium aucta. Andrea Hőgyész notario et Jacobo Torkos perceptoris officium resignantibus insimul e cassa comitatus titulo discretionis 200 auri dati.* HORNIG 1903. 195, 197.

évvel Torkos halála után a helytartótanácsi bizottság jelentésével összhangban a vármegye el is rendelte az összeg visszafizetését,⁴⁶ de az özvegy kérvényt nyújtott be a királyhoz,⁴⁷ mire az elengedte az örökösöknek a 100 forint megtérítését.⁴⁸

Vármegyei feladatköre mellett Torkos (II.) Jakab a pápai református egyházközségben is fontos tisztségeket töltött be: 1720-ban már presbiter,⁴⁹ 1723-ban pedig iskolafelügyelővé választották.⁵⁰ Presbiterségét az 1730-as és 1740-es években is végig viselte.⁵¹

Forrásaink tanúsága szerint Torkos Jakabnak nemesi udvarháza volt Pápán, a Hosszú utcában.⁵² Emellett a Veszprém megyei Tótvázsony és Bánd faluban, valamint Kishidegkút és Böge (Billege) pusztákon is volt birtokrésze. Ezek eredetileg a szintén református Oroszy család birtokát képezték, és házassági kapcsolatok útján, felesége révén kerültek Jakab birtokába. Már az 1710-es években vannak erre adatok,⁵³ de leszármazottainak ottani birtoklása

⁴⁶ ... *determinatum fuit, ut tam domino Andrea Hőgyészi ab antea notario per inclytam universitatem resoluti et dati 100 Cremnicenses aurei, quam Jacobo quoque Torkos olim cassae perceptori aeque per dictam universitatem resoluti 100 aurei ab iisdem aut eorum successoribus, cum cassa talismodi oneribus gravari non possit, suo modo rehebeantur ...* 1754. május 14. kgy. 19. pont. VEML IV. 1. a. Veszprém vm. közgyűlési jegyzőkönyvei. V. 662.

⁴⁷ *Torkos Jacobi, generalis cassae perceptoris relictæ viduæ pro relaxandis 100 aureis per universitatem comitatus dicto marito suo donatis supplicantis ad instantiam Suae Maiestati porrectam informatio expeditur.* 1754. szeptember 9. kgy. 14. pont. Uo. V. 710.

⁴⁸ *Quod Sua Maiestas Sacratissima domino Andrea Hőgyészi, atque successoribus Jacobo-Torkosianis ex rationibus per eosdem instantia tenus expositis, atque per comitatum nostrum huncce recognitis honoraria illa centum aureorum, quæ occasione generalis congregationis praeside domino Caesareo-Regio commissario die adhuc 14^{tae} Maii anni immediate praeteriti celebratae restitui ordinata sunt, clementissime referre dignata fuit de dato 2^a Januarii praesentis anni, clementissime notificatur.* 1755. március 17. kgy. 15. pont. Uo. V. 795–796.

⁴⁹ Legelőszőr 1720. január 6-án találkozunk aláírásával. PREI. Pápai I. sz. jkv. 1. TÓTH 1941. 150.

⁵⁰ TÓTH 1941. 161.

⁵¹ A presbiteri jegyzőkönyvben számos helyen ír alá, pl. 1732. február 22-én, 1735. június 2-án, 1737. február 22-én, 1744. január 27-én. PREI. Pápai I. sz. jkv. 63, 82, 85, 120. 1732-ben Borsos Márton presbitertársával együtt írt alá és pecsételt le gyűrűspecstjével egy elismervényt. Pápa, 1732. január 30. Megbízólevél Ősz Mihály részére egy adósság behajtásához. DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 193.

⁵² TRÓCSÁNYI 1981. 49. HARIS 1998. 358.

⁵³ Oroszy Ádámnak feleségétől, Sándor Katától született Pál fia és négy lánya. Ezek egyike, Oroszy Erzsébet, miután első férje, Ostffy László meghalt, feleségül ment Csuzi Cseh Jakab református lelkészhez. A birtokrészek halála, 1719. július 26. után a két fiúra (József és János) és a két lányra (Erzsébet, Katalin) szálltak, Erzsébet része került férje, Torkos (II.) Jakab révén a Torkos családhoz. VERESS 1994. 49–51. Oroszy Erzsébet halálának dátumát Naszályi István lelképásztori naplója őrizte meg. DREKK O. 430. 283.

az 1770–1790-as években is bizonyítható.⁵⁴ Torkos (II.) Jakab 1750. szeptember 15-én halt meg, másnap fia, Jakab püspök temette.⁵⁵ Az 1749–1750-es pápai összeírás már nem őt, hanem özvegyét említi háztulajdonosként, aki az addigi hozzájárulás felét fizeti.⁵⁶

3. (II.) JAKAB FELESÉGE: CSUZI CSEH ERZSÉBET ÉS A CSUZI CSEH CSALÁD

Torkos (II.) Jakab címernyerő társaként **felesége, Csuzi Cseh Erzsébet**, valamint gyermekei: (I.) István, (III.) Jakab, (I.) János, József, (I.) Zsuzsanna és Rebeka lettek megnevezve.⁵⁷

A feleség szintén neves református család szülötte volt: A Csuzi Cseh familia az egész egyházkerület életében igen jelentős szerepet játszott.⁵⁸ Erzsé-

⁵⁴ Az 1774-es egyházkerületi összeírás Tótvázsony református birtokosaiként az Oroszy, Kazay, Sárközy, Domokos, **Csuzi**, Csapó, **Torkos**, Oroszvály, Torma és Büki családokat sorolja fel. HUDI 2002. 468. Az 1780-as és 1785-ös összeírások is emlegetik a Torkos és Szemerei uraságok jobbágy és zsellér családjait. VERESS 1994. 81–83, 86. NAGY 2000. 192. Torkos Jakab le származottai a rájuk eső részek elaprózódását úgy igyekeztek meggátolni, hogy a távolabb lakók részeit eladták a közelebb lakó családtagoknak. Így például 1778. január 25-én nemes Németh Pál, Németh András és néhai Torkos Rebeka fia édesanyja után örökölt birtokrészeit, mivel kicsinységük miatt tovább osztani már nem érdemes, 300 rajnai forintért eladta a Torkos család tagjainak: Torkos (III.) Jakabnak, Torkos János lányának, Juliannának és férjének, Eőry Jánosnak, valamint Torkos József árváinak: Ráhelnek, Katicának és Zsófiának. Veszprémi kápt. hh. jkv. VeML XII. 1. i. aa. XXI. 48–51. (186. sz.). MOL R 284. Véghelyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 12. 1791. szeptember 8-án Sándor Zsuzsanna, az elhunyt Torkos (II.) Zsuzsanna és a szintén elhunyt Sándor Gergely lánya adta el 450 forintért a rá eső részt fele-fele arányban Torkos (IV.) Jakab pápai lelkésznek, valamint Torkos (I.) Juliannának és férjének, Eőry Jánosnak. MOL R 284. Véghelyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 8. 1793-ban betegsége miatt (II.) János kényszerült ugyanerre. Lásd a 192. sz. jegyzetet. A Torkos-átyafiság többször osztozkodott is a rájuk eső részekben. 1787. január 21. **Torkos (III.) Jakab** gyermekei: (II.) **Pál** és (II.) **Zsuzsanna**, Torkos (II.) Jakab fia, (I.) **János**, valamint Torkos József lányai: (IV.) **Katalin**, Horváth Margavics József felesége, továbbá a hajadon **Ráhel** és **Zsófia** osztozkodnak. MOL R 284. Véghelyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 12. Az 1815-ös és egy akörül történt másik osztozkodásról szóló iratok jelzeteit lásd a 185. sz. jegyzetben.

⁵⁵ 1750. *Torkos Jakab atyám uram holt meg életének 71. esztendejében die 15. 7^{bris} délyesti 4 ora után, die 16^a 7^{br} temettetett el.* PREI. Pápai II. sz. akv. 429.

⁵⁶ *Tiszteletes uraimék fizetéseknek laistroma 1750. esztendőben esett Gergely naptul fogva. Hoszszu uccza.* A harmadik helyen: *Torkosné aszszony. Floreni 2. Solvit florenos 2.* DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1750:8. 1.

⁵⁷ Az 1754–1755-ös országos nemesi összeírás szerint Veszprém vármegyében Torkos Jakab és János vették fel az igazolt nemesek közé, ezek a címernyerő Jakab fiai, az ifjabbik Jakab maga a püspök. KEMPELEN 1911–1932. X. 386–387. KŐSZEGHI 1899. 400. A könnyebb áttekinthetőség kedvéért a Torkos familia részletes családfáját a **függelékben** közlöm (1–7. tábla).

bet nagyapja, **Csuzi Cseh János** Komáromban, majd a frankfurti és a franekeri egyetemen tanult, 1625-től nagyszombati rektor, 1626-tól dunaszerdahelyi, 1632 után komáromi, 1639 körül losonci, végül 1658-ban udvardi lelkész.⁵⁹

Erzsébet apja, **Csuzi Cseh Jakab** (1639–1695) igen viharos életet élt: Losoncon született 1639-ben. Pápán, majd 1658-tól Sárospatakon tanult, 1661-től ugyanott senior, majd kecskeméti rektor. 1663 és 1665 között a heidelbergi, franekeri, groningeni és utrechti egyetemen is megfordult, teológiai doktorátussal tért haza. Komáromi rektor, majd 1666-tól komáromi lelkész lett, 1670-től esperesként a komáromi egyházmegye élére került. 1673-tól losonci lelkész, 1675-ben a gályarab-per elítélteként Buccarit is megjárta. Visszatért Losoncra, majd 1679-ben Kocson lett lelkész. 1681-ben az országgyűlés protestáns prédikátora volt, majd Debrecenbe, 1682-ben pedig újra Komáromba ment lelkésznek. Innen elűzték, rövid losonci tartózkodás után újra Debrecenbe került. 1686-ban szőnyi, 1692-ben vagy 1693-ban pápai lelkész lett, 1693-ban dunántúli püspöknek is megválasztották. 1695-ben halt meg.⁶⁰

Erzsébet idősebbik fivére, **Csuzi Cseh József** Debrecenben kezdte tanulmányait, majd 1691-ben a franekeri, 1693-ban a groningeni egyetemen tanult. 1693-ban győri, 1696-ban pápai rektor lett, 1698-tól haláláig, 1731-ig (a lelkipásztori naplót író Naszályi Istvánnal együtt)⁶¹ pedig pápai prédikátorként szolgált. 1730-tól a pápai egyházmegye esperese is volt.⁶² A pápai reformátu-

⁵⁸ Az áttekinthetőség kedvéért a Csuzi Cseh familia részletes családfáját a **függelékben** közlöm (8. tábla).

⁵⁹ KÖBLÖS-KRÁNITZ 2009. 370.

⁶⁰ KÖBLÖS-KRÁNITZ 2009. 369.

⁶¹ Naszályi István 1698-ban kezdte felsőfokú tanulmányait a debreceni kollégiumban. 1706-ban ugyanott könyvtáros volt. 1709-ben tanulmányait az utrechti egyetemen folytatta. 1711-ben exmittálták pápai lelkésznek. Ottani másodlelkészességét egészen 1731-ben bekövetkezett haláláig ellátta. Halálának évében választották meg pápai esperessé. KÖBLÖS-KRÁNITZ 2009. 521. Lelkipásztori naplóját fia, Naszályi Szász István folytatta. Ő 1718-ban volt elemi iskolás a pápai kollégiumban, 1730-ban kezdte felsőfokú tanulmányait Debrecenben, majd 1736-tól a groningeni egyetemen tanult tovább. 1739-ben exmittálták adászteveli lelkésznek, majd 1745-ben Szentgálra ment tovább, abban az évben szentelték lelkésszé is. 1763-ban veszprémi egyházmegyei ülnök, 1768–1771 között veszprémi alesperes és egyházkerületi pénztáros is volt. 1776-ban halt meg, Köveskálón temették. Uo. 521. A lelkipásztori napló, mely 6. oldalán az *Ordo textuum Biblicorum et Catheticorum in sacro Papensium reformatorum auditorio explicatorum ab anno Domini 1711. mense Augusto* címet viseli, a prédikációik alapjául szolgált bibliai textusokat, azt követően az általuk kereszteltek, esketettek és temetettek adatait tartalmazza, valamint azokat sorolja fel, akiknek ők voltak keresztszülei, vagy akiket ők hívtak keresztszülőnek gyermekeik keresztelésénél. Jelzete: DREKK O. 430. Méltatja és felhasználja: TÓTH 1941. 117–118, 123–124, 126–127, 133–134.

⁶² KÖBLÖS-KRÁNITZ 2009. 371. TITREL I. 8. d. Magyarországi református lelkészek adattára.

soknak az Esterházyakkal folytatott harca első szakaszában, az 1718–1720-as években tehát ő volt a pápai egyházközség egyik lelkipásztora. Imádságos lelkületére legjobban az az 1719-ben készült könyvecske vet fényt, amelyet feltehetően ő írt tele könyörgésekkel a vallásgyakorlattól való megfosztottság idején.⁶³ Felesége, Toldi Katalin szintén nevezetes család sarja, apja, Toldi Márton Érsekújvárott esett el a törökkel vívott harcban.⁶⁴

Csuzi Cseh József gyermekei közül Mária lánya és Jakab fia kis korában elhalt,⁶⁵ János, Pál, Katalin és Zsófia élte meg a felnőtt kort.⁶⁶ Közülük János és Pál játszott jelentős szerepet a dunántúli reformátusság életében.

János tanulmányait a pápai kollégiumban kezdte, majd a sárospataki és a kolozsvári kollégiumban tanult, 1724-ben ideiglenesen a pápai kollégium rektora lett. Ezután apja nyomdokain szintén a lelkészi pálya felé indult. Apja 1724. április 30-án írt érdekében a zürichi akadémia professzorainak ajánlólevelet,⁶⁷ minden bizonnyal fel is vették ide. 1725-ben Bernben, 1725–1726-ban Genfben, 1726–1727-ben Utrechtben, 1727-ben Franekerben és Frankfurtban tanult tovább. Hazatérte után 1728-ban Banán, 1731–1732-ben Rédén, végül 1733-ban Pákozdon lett lelkész. 1751-ben halt meg.⁶⁸ Fennmaradt az az általa írt gyászbeszéd, amit apja, József halálakor a rédei templomban mondott el 1731. április 22-én.⁶⁹

10. d. Pápa. 14, 16, 17, 18, 20, 22, 28, 29, 44, 52, 55, 59, 60, 62, 63, 65, 66, 68, 77, 83, 120, 141, 170.

⁶³ *A lelki fegyver, mellyben vannak az hat közmivelő napoknak mindenikére rendeltetett egyegypár szép és istenes imádságok.* 1719. címet viselő könyvecske lelőhelye: DREKK O. 355. Szerzőjének azonosítása és az imádságoskönyv méltatása: TÓTH 1941. 136–138.

⁶⁴ ESZE 1964. 266–267.

⁶⁵ Máriát 1712. március 13-án keresztelték, 1714. március 31-én temették. Jakabot 1713. július 31-én keresztelték, 1714. március 19-én temették. PREI. Pápai I. sz. akv. 24, 25.

⁶⁶ Katalinnak egymás után két férje volt, először Gyarmati Vadász László, majd Kazay András. Gyermeke nem született. 1786-ban már minden bizonnyal halott volt, a később említett permelléklet ezért őt már nem említi. Zsófia 1715. december 12-én született. Horváth Margavics József felesége lett, két lányt és egy fiút szült. Debóra Gergye István, Julianna pedig először Szokolai György, majd Tóth István csöglei lelkész felesége lett, fia, József 1783–1784-ben még nőtlen, később Torkos Katalint vette feleségül. PREI. Pápai I. sz. akv. 35. A többi forrás a 70., 227. és a 247–248. sz. jegyzetben szerepel.

⁶⁷ DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liszkay-gyűjtemény 167. A zürichi akadémia anyakönyvében neve nem szerepel. HEGYI 2003. 93.

⁶⁸ KÖBLÖS–KRÁNITZ 2009. 370. 1725. március 21. *Hoc tempore absens in Helvetia*. PREI. Pápai I. sz. akv. 86r. DREL II. 70. a. 1. A tatai egyházmegye I. sz. jegyzőkönyve. 470. TtREL I. 8. d. Magyarországi református lelkészek adattára. 6. d. Bana. 4. Csallóközarányos. 3. 10. d. Pápa. 59, 75. Réde. 1. KISS 1892. 73 (Banán 1731).

⁶⁹ Tóth Ferenc Analectái. OSzK Kézirattár. Quart. Hung. 1043. II. fol. 120–133.

A második fiú, Pál⁷⁰ szintén a pápai kollégiumban kezdte tanulmányait, majd jogot tanult.⁷¹ Később igen jelentős személyiség lett a pápai református egyházköztségben: jogász-politikus, aki minden jogszerű és olykor annak híján lévő, de célravezető eszközt is kész volt megragadni, hogy a vallásszabadságot ért támadásokat elhárítsa. A gyülekezetért harcoló jogász-politikus nemeselek sorában az 1750-es évek elején Kenessey Istvántól⁷² ő és Soós Imre⁷³ vették át a stafétabotot, hogy aztán 1757-ben Sándor Gergelynek⁷⁴ adják át. Pál legnagyobb érdeme abban áll, hogy a pápai vallásgyakorlat elvétele után az ő tárgyalásai és beadványai nyomán született meg az adásztevelikorszak vallásgyakorlati és iskolafenntartási rendje. Ennek érdekében számta-

⁷⁰ Trócsányi Zsolt nem tudja beilleszteni Pált a Csuzi Cseh család leszármazásába. „E család egy tagja, Csúzy Cseh Pál lesz 1752 és 1757 közt a pápai reformátusok vallásgyakorlatáért és iskolájáért vívott harc egyik vezére.” TRÓCSÁNYI 1981. 49. 68. A családfába illesztést Magyary–Kossa Sámuel tanulmánya tette lehetővé: MAGYARY–KOSSA 1901. 127–132. Az ott közölt családfa helyességét támasztotta alá egy permelléklet is, mely a Csuzi Cseh család leszármazását mutatja. Ez Csuzi Cseh József és Toldi Katalin három gyermekét említi: János és Magyary(–Kossa) Zsuzsanna Juditot és Józsefet szülte, az utóbbi az irat kiállításakor már halott, Pál és Hajnal Julianna Terézia Pált szülte, végül Zsófia, aki Horváth Margavics József oldalán Debórát, Juliannát és Józsefet szülte. 1786. – DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1786:23. 2. sz. melléklet. Zsófiának egy Erzsébet nevű leánya is volt, akit 1745. szeptember 6-án kereszteltek, de az előbbi irat keletkezésekor már nem volt életben. PREI. Pápai II. sz. akv. 27. A Csuzi Cseh József pápai lelkész temetésén elhangzott egyik beszéd, melyet valószínűleg Szikszai Pál, akkori adásztevelik lelkész mondott el, búcsúztatójában is világosan bizonyítja, hogy Pál József másodszületett fia volt, mert Józsefet először feleségétől, majd János, utána Pál fiától, Zsófia lányától, végül János öccsétől búcsúztatja. Tóth Ferenc Analectái. OSzK Kézirattár. Quart. Hung. 1043. II. fol. 135–147, különösen a 144–146. oldalak. Nyilvánvalóan Pálra vonatkozik a következő jegyzetben említett adat kiemelt része is.

⁷¹ Ennek egyetlen perdöntő bizonyítékát az a levél tartalmazza, melyet apja János bátyja érdekében írt a zürichi akadémia professzorainak. A második, kisebb fiú nevét a levélíró nem említi, de a kiemelt rész, mely szerint itthon maradván a jogi pályát tanulmányozta ki, minden bizonyossággal Pálra utal. 1724. április 30. Pápa. *Filios meos duos, quos mihi DEUS dedit, et hactenus in vita superstites conservabit, secundum debitam parentalis officii obligationem cum domestica educatione, tum scholastica institutione praevia praeparatis eum in vitae statum promovendos avens, in quo constituti maturiori tandem aetate Deo et patriae inservire valeant, postquam a teneris humanioribus literis operam natarunt, et jam ex ephebis excesserunt, altero quidem eorum natu minore heic natali in solo manente, juridicisque studiis incumbente, alterum maiorem, nomine Johannem firmo tum suo, tum nostro, parentum proposito sacro ministerii ecclesiastici muneri obeundo, si fas ita dicere veluti haereditario et a quarta usque generatione, si Dominus voluerit et ipse vixerit, ad se devolvendo devotum studiorum et experientiae gratia peregrinaturum exteris in regiones, et signanter ad florentissimum vestrum Athenaeum expedivi ...* DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 167.

⁷² Rövid életrajza: KÖBLÖS 2006a. 2.

⁷³ Rövid életrajza: KÖBLÖS 2006a. 7.

⁷⁴ Rövid életrajza: KÖBLÖS 2006a. 8–10.

lanszor megjárta Bécset, Pozsonyt, Győrt és Veszprémet, tárgyalta **Dömjén Gergely** ágenssel,⁷⁵ beadványokkal ostromolta a kancelláriát, a helytartónácsot és a vármegyét, megbízottai voltak a kormányhatóságoknál, sőt Esterházy Károly kancelláriai tanácsos titkárát is lefizette. A pápai református egyházközségben vezető szerepe volt: az 1730-as évek elejétől presbiter, az 1750-es évek közepén pedig már a gyülekezet főgondnoka. 1753-ban a pápai egyházmegye gondnokaként említik. Több adat szerint a Fejér megyei Aba faluban birtokolt. 1756-ban halt meg.⁷⁶ Házastársa Hajnal Julianna Terézia volt, házasságukból egy Pál nevű fiú⁷⁷ és egy Julianna nevű lány született⁷⁸, de csak az előbbi érte meg a felnőttkort.⁷⁹

Erzsébet fiatalabbik fivére, József öccse, **Csuzi Cseh János** Szőnyben kezdte iskoláit, majd az 1680-as években Pápán, 1692-től pedig Sárospatakon tanult. 1697-ben veszprémi rektor lett, majd még ebben az évben kiment tanulni a franekeri egyetemre. 1702-ben tért haza lelkészi és orvosdoktori diplomával. 1707-ig Győrben, majd Ácson, végül Szőnyben rektorként szolgált. Hírnevét elsősorban az a hároméves európai előadókörút alapozta meg, melyet 1707 és 1710 között tett. Magával vitte, és sok helyen bemutatta a szőnyi szími ikerpárt, kiadta latin magyarázó versekkel ellátott képüket is.⁸⁰ Hazatérése után 13 éven keresztül orvosként működött, több orvostudományi munkát is megjelentetett.⁸¹ Végül lelkészi szolgálatot vállalt: Győrben 1723-tól másod-, 1729-től pedig haláláig első lelkész volt. Egész életében nőtlen maradt. 1732-ben Győrben halt meg.⁸²

⁷⁵ Rövid életrajza: KÖBLÖS 2006a. 41. 204. sz. jegyzet. Az ágensi hivatalról: Uo. 41.

⁷⁶ Életét, tevékenységét bemutatja: KÖBLÖS 2006a. 3. 5–6.

⁷⁷ 1738. november 18-án keresztelték. PREI. Pápai I. sz. akv. 141.

⁷⁸ 1740. július 22-én keresztelték, de már 1741. szeptember 26-án el is temették. PREI. Pápai II. sz. akv. 14. 425.

⁷⁹ 1755-ben iratkozik be a debreceni kollégiumba. *Paulus Cseh Csuzi ex comitatu Veszprémiensi, in oppido Pápa anno 1755. die 6. Septembris*. THURY 1908. 455. 1782. október 14-én hal meg, vele fiágon kihalt a Csuzi Cseh család. *Josephus Cseh Csúzy ex consorte Catharina Thöldy habuit ... 2° Paulum, qui ex Julianna Theresia Hajnal Paulum deficientem die 14^a Octobris 1782*. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1786:23. 2. sz. melléklet.

⁸⁰ SZINNYEI 1891–1914. II. 459. TÓTH 1899. 108–115.

⁸¹ A *Tragoedia podagrica* a köszvény természetéről szól, a *Praxis medica Csuziana* pedig az ismert betegségeket és gyógymódjukat ismerteti. MAGYARY–KOSSA 1929. 340–342.

⁸² KÖBLÖS–KRÁNITZ 2009. 370. DREL II. 70. a. 1. A tatai egyházmegye I. sz. jegyzőkönyve. 474 (évszám nélkül). TIREL I. 8. d. Magyarországi református lelkészek adattára. 7. d. Győr. I. 1. 10. d. Pápa. 57, 64, 68. KISS 1892. 78 (Győrben 1723).

Csuzi Cseh Erzsébet, Torkos (II.) Jakab özvegye férje halála után még 12 évet élt. 1762-ben halt meg, fia, Jakab püspök április 1-én temette el Adásztevelen.⁸³

III. TORKOS (II.) JAKAB GYERMEKEI ÉS A TŐLÜK SZÁRMAZÓ ÁGAK

A címernyerő Torkos (II.) Jakab és felesége házasságából 6 fiú- és 3 leánygyermek született, közülük hárman haltak el gyermekkorban.

1. (I.) ISTVÁN

A legidősebb fiú, (I.) **István** 1709-ben született.⁸⁴ A címereslevél és az 1733-ban kiadott nemességigazolás őt is név szerint említi. 1718-ban a pápai kollégium grammatikai osztályában tanult.⁸⁵ Nincsen adat házasságkötésére. 1740-ben, 31 éves korában halt meg.⁸⁶

2. (III.) JAKAB PÜSPÖK ÁGA

Torkos (II.) Jakab második fia, a később püspökségig jutott (III.) **Jakab** 1711-ben született.⁸⁷ Először a pápai iskolában tanult.⁸⁸ Tanulmányait Sárospata-

⁸³ DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 253.

⁸⁴ 1709. december 30-án keresztelték. PREI. Pápai I. sz. akv. 18.

⁸⁵ DREKK O. 1029. 5. KÖBLÖS 2006b. 147.

⁸⁶ 1740. február 25-én temették. PREI. Pápai II. sz. akv. 424.

⁸⁷ 1711. január 13-án keresztelték. PREI. Pápai I. sz. akv. 22.

⁸⁸ Bár neve nem szerepel a törvényeket aláírt diákok között, tanulmányaira mégis két bizonyítékunk van. Az egyik, hogy az 1718-as diáknévsorban bátyjával, Istvánnal együtt szerepel a grammatikai osztály tanulói között. DREKK O. 1029. 5. KÖBLÖS 2006b. 147. A másik Naszályi István pápai prédikátor lekipásztori naplójának ama bejegyzése, melyet felesége halálakor írt. Eszerint a búcsúztató verseket Torkos Jakab orátor és rétor szavalta el. 1725. *Januarii die 5. estvéli 7 órakor 12 hetek alatt való sínlődése után e világból boldogúl ki mult férjének, édes annyának és 5 gyermekeinek el felejthetetlen keserőségekkel életének 31dik esztendejében tiszteletes Naszályi István felesége, Miklós Susánna, kinek is tisztességes és nagy frequentiával való temettetése lett 6. eiusdem [mensis], Viz kereszt napján, dél után 1 és 4 órák között. Prédikállott tiszteletes Csúzi Joseff uram: 1 Sam. 15:32: Bizonyára el jött a halálnak keserősége. Bucsuzó magyar versek szedettek össze tiszteletes Ujvári András uram, oskolánk professora által, el mondattak a parochiális ház kapuja előtt Torkos Jacab orator s rhetor által. Énekel-tetett a deáki sereg által: Bizontalan voltát világ állapotjának.* DREKK O. 430. 307.

kon folytatta,⁸⁹ majd 1733–1734-ben Zürichben, 1734–1735-ben Utrechtben járt egyetemre.⁹⁰ 1735-ben hazatért, májustól Pápán a kollégium rektora,⁹¹ majd októbertől az elhunyt Szikszai Pál helyére került másodlelkésznek Komáromi Sulye József mellé.⁹² Egyházi pályája csúcsára 1745-ben jutott el, amikor megválasztották a dunántúli egyházkerület püspökének.⁹³ Püspöki tisztségét egészen haláláig viselte, lelkészi szolgálata azonban igen viharosan alakult. 1752-ben a gyülekezettel együtt elűzték Pápáról, így pápai prédikátorsága megszűnt. Először peremartoni, majd 1759-től adászteveli lelkész lett.⁹⁴ Utóbbi prédikátorságáról 1775-ben lemondott,⁹⁵ de püspökségét továbbra is gyakorolta, miközben Adásztevelen élt. Nem sokkal a pápai egyházközség újjászerveződését követően, 1785-ben halt meg.⁹⁶ Gyászbeszédet Járdánházy

⁸⁹ 1727-ben írja alá mint *Jakobus Torkos Pápenis* a sárospataki kollégium törvénykönyvét. HÖRCSIK 1998. 238.

⁹⁰ Zürichi beiratkozása 1733-ban: HEGYI 2003. 94 (583. sz.). Neve az utrechti egyetem anyakönyvében nem szerepel. Mégis vannak bizonyítékaink: egyrészt a pápai református nagykönyvtárban található kötetek, melyekbe Torkos Jakab tulajdonosként jegyezte be magát: 1728-ban *Patakini*, 1733–1734-ben *Tiguri*, 1734–1735-ben *Trajecti ad Rhenum* helyszínekként találkozunk. Emellett a zürichi városi könyvtárban megtalálható Torkos Jakab saját kezű kérvénye a zürichi akadémia látogatása érdekében, mellékelve Csécsi János sárospataki professzor, valamint a sárospataki tanári kar ajánlóleveleit. Ugyanitt található írásos hozzászólása is egy Johann Jakob Hottinger professzor előtt zajló disputához. TÓTH 1934. 4–5 (4. sz. jegyzet). PONGRÁCZ 1936, 140–141. Tóth Ferenc forrásgyűjteményében megtalálható az az általa Zürichben lejegyzett latin nyelvű, hálát nyilvánító beszéd is, melyet Séllyei István pápai prédikátor mondott el 1677. október 30-án, a gályarabok hazaindulásakor a zürichi városi és egyházi hatóság előtt. *Raptim haec oratio in rei memoriam descripta manu et calamo Jacobi Torkos anno 1732. die 8. Maii*. Tóth Ferenc Analectái. OSzK Kézirattár. Quart. Hung. 1043. II. fol. 85–92. Az Analecták katalógusa tévesen fordítja a szöveget, azt írja, hogy Torkos Jakabnak 1732. május 8-án Séllyei M. Istvánhoz intézett üdvözlő beszédéről van szó! TÓTH 1887. 241. Erről a kéziratról Thury sem tudott, ő csak egy német nyelvű változatát ismerte. THURY 1998. II. 200–203. Torkos Jakab nyilván itt tanulása alatt találta és másolta le az azóta eszerint eltűnt szöveget. Az utrechti egyetem névsorában nem szerepel, de Segesváry említi, hogy 1734-ben 12 magyar diák tanult Utrechtben, míg név szerint csak 11-et említ. Alighanem a 12. volt Torkos Jakab. SEGESVÁRY 1935. 27.

⁹¹ 1735. szeptember 6: *Tiszteletes Torkos Jakab uram Isten kegyelmességéből az academiáról szerencsessen be érkezvén azon akkor vacantiában levő professori hivatalban ő kegyelme succedált, és die 16^a Maii anni currentis szep frequentiaival curralvan az oskolában patronus uraimék, solenniter lett introductioja és installatioja ő kegyelmének*. PREI. Pápai I. sz. jkv. 79.

⁹² TÓTH 1937. 6.

⁹³ A megválasztás körülményeit részletesen leírja: FÖLDVÁRY 1894. 329–332.

⁹⁴ 1759. március 17-én lépett hivatalba. Saját kezű bejegyzése. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 248.

⁹⁵ Utóda, Ács Szatmári András 1775. szeptember 10-én vette át hivatalát. Uo. 270.

⁹⁶ Pontosan 1785. november 27-én. Uo. 465. ZOVÁNYI 1977. 650. TÓTH 1941. 154, 205.

Gábor pápai professzor mondott felette 1785. december 1-én az adászteveli templomban, ennek szövege ránk maradt.⁹⁷

Mint püspök, jelentős egyházszerzői és jogvédő tevékenységet fejtett ki. Mint lelkipásztor, korának egyik igen jelentős igehirdetője volt. Életművének méltatására az általa 1747-ben vezetett részleges egyházlátogatás jegyzőkönyvének publikálásakor kerítünk sort.

Torkos (III.) Jakab felesége, **Szombati Cseh** (később használt formájában: Cseh–Szombathy) Éva Komárom vármegyei nemes család szülötte. A család tagjai Révkomárom városában éltek.⁹⁸ Címereslevelük 1692-ben kelt, de 1754 és 1790 közöttől is sok adat van rájuk.⁹⁹ Jakab külföldről való hazatérte után, 1735 és 1737 között vehette feleségül. 1776-ban halt meg, Adásztevelen temették.¹⁰⁰ (III.) Jakab és Szombati Cseh Éva házasságából öt gyermek: két fiú és három lány született.

a. (II.) Pál és leszármazottai

(III.) Jakab legidősebb gyermeke, (II.) **Pál** 1737-ben született.¹⁰¹ Családjával együtt 1752-ig Pápán élt, majd Torkos (III.) Jakab új lelkészi állomáshelyére, Peremartonba költöztek. Tanulmányait még valószínűleg a pápai kollégiumban kezdte, majd 1755–1757 között a soproni líceumban alighanem jogot tanult.¹⁰² Ezután 1758-tól a debreceni kollégiumban tanult tovább.¹⁰³ Nincsen adatunk arra, hogy valamely külföldi egyetemre is ment volna. 1762-ben már Pesten élt, talán valamely ügyvéd mellett patvaristaként készült a jogász pályára,¹⁰⁴ mert fennmaradt egy ebből az évből szignált, általa összeállított kéziratos könyvecske, ún. *cynosura*, mely betűrendben tárgyszavazva sorolta

⁹⁷ Igen nagy segítségünkre volt többek között a családfa összeállításában is. DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 501. Fénymásolata: DREKK O. 1076.

⁹⁸ NAGY 1857–1868. X. 802. KEMPELEN 1911–1932. III. 83.

⁹⁹ ALAPI 1911. 26, 74, 140, 195.

¹⁰⁰ 1776. február 23-án halt meg, 26-án temették. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 270.

¹⁰¹ 1737. december 16-án keresztelték. PREI. Pápai I. sz. akv. 138.

¹⁰² 1757. január 15. 2. pont. Sopronból hazarendelik a három Török-alapítvánnyal támogatott diákot: a superintendens fiát, valamint Naszályi István és Eperjesi György fiát. PREI. Pápai II. sz. jkv. 4.

¹⁰³ *Paulus Torkos, nobilis ex comitatu Veszprémiensi, Peremartoniensis, die 21. Januarii anno 1758.* THURY 1908. 455.

¹⁰⁴ Amennyiben egy protestáns ifjú nem végzett jogot valamely külföldi egyetemen, ez maradt számára az egyetlen lehetőség jogász pályára lépésre. KOSÁRY 1996. 158–159.

fel a joggyakorlatban leginkább használt törvénycikkeket.¹⁰⁵ Az 1760-as évek második felében azonban már Pápán lakott: nagyapja, (II.) Jakab, és két nagybátyja, János és József nyomdokaiba lépve 1768-ban ötödik helyen választották meg presbiternek.¹⁰⁶ Nyilván jogász ismeretei kamatoztatására is kitűnő terep volt a református egyházközség, mely ebben az időben éppen adásztevelői száműzetését élte, és jogvédő harcait vívta. Pál végülis mégsem maradt Pápán: az 1773 elején tartott presbiteri gyűlés már tényként beszélt elköltözéséről, emiatt új presbitert választottak helyette.¹⁰⁷ Valamikor az 1770-es évek folyamán, de 1781-től már bizonyíthatóan a Fejér megyei Baracskán telepedett le.¹⁰⁸ 1781-ben Veszprém vármegye az apa, Torkos (III.) Jakab kérésére állított ki igazolást a maga, Pál fia és Menyhért unokája részére, akik Fejér megyébe költöztek.¹⁰⁹ Fejér megyében az 1782 márciusi közgyűlésen hirdették ki Veszprém megye biznyságlevelét.¹¹⁰

Baracska egyik fontos gyűjtőhelye volt a környék református nemességének. Az ott lakó Szücs, Gellért, Töltéssy, Sándor, Dienes, Sárközy, Hollóssy

¹⁰⁵ A belső címlapon: *Cynosura juris Hungarici. Conscripta Pestini, die 2^a Junii, anno 1762.* P. T. Az utolsó előtti lapon jobb oldalon, alul: *Ex libris Pauli Torkos manu propria.* DREKK O. 112. Cynosura = zsinórmérték, szabály, vezérfonal. BARTAL 1901. 193.

¹⁰⁶ 1768. november 10. PREI. Pápai I. sz. jkv. 172. Pápai II. sz. jkv. 27. TÓTH 1941. 200.

¹⁰⁷ 1773. január 30. *Torkos János és Torkos Pál uraimék inné Pápáról el vették lakásukat, nem is lehet reménleni, hogy többet vissza jöjjenek ...* PREI. Pápai II. sz. jkv. 30. Az ülés napirendi pontjairól egy jegyzet is készült, ennek 3. pontja: *Torkos János és Torkos Pál uraimék helyett más praesbiterok választattanak.* Végül több jelölt közül Oroszváry Sándort és Tóth Pétert választották meg. 1773. – DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1773:14.

¹⁰⁸ A bizonytalanságot az okozza, hogy az 1771-ben született Menyhért fia magát Baracskáról származónak mondja (118–119. sz. jegyzet). Ugyanakkor viszont 1772-ben egy másik adat inkább pápai lakásukat valószínűsíti. Anno 1772. *Ezen Pápai helységünkben lévő református embereinknek az szama. Az Hosszú utzaban valo személylyek. Nemzetes Torkos Pál uramnál személyek* 3. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1772:9. 1. Ez a három személy Pál, felesége és Menyhért fia lehetett. A problémát az is fokozza, hogy a Hosszú utcai Torkos-kúria 1752-től visszakerült az Esterházy grófok kezébe. Feltételezhetően arra a pár évre, melyet Pál Pápán töltött debreceni tanulmányai és pesti patvaristáskodása, valamint Baracskára költözése között, visszaváltotta vagy bérbe vette régi kúriájukat. Ezt a lehetőséget legalábbis megengedi a telekkönyv, mely 1752 és 1788 között hallgat a tulajdonosok vagy bérletük személyéről. HARIS 1998. 358. Annyi bizonyos, hogy 1771–1772-ben már folyamatban volt Pálék költözése.

¹⁰⁹ 1781. május 21. kgy. 121. pont. *Super indubia nobilitate Pauli Torkos filii Jacobi Torkos cum insertione nominis filii eiusdem Pauli Melchioris nominati erga praevium eiusdem recursum testimoniales sub authentico expediendae statuuntur. Non absimiliter.* VeML IV. 1. a. Veszprém vm. közgyűlési jegyzőkönyvei. XI. 193. A kiadott irat fogalmazványa: VeML IV. 1. e. aa. Nemességvizsgálatok. Iratok. T. I. 21. Szövegét 3. függelékként közlöm.

¹¹⁰ SCHNEIDER 1935. 209.

famíliák közbirtokosságba tömörültek.¹¹¹ Az 1753–1754-ben a katolikus plébániákat felmérő összeírás szerint a katolikus templom romokban hevert. A 28 közbirtokos mind református vallású volt. A lakosok 1749 óta a ráckeresztúri plébánosnak voltak alávetve, mégis mind a kajászsószentpéteri református prédikátor istentiszteleteire jártak.¹¹² A baracscaiaknak a XVIII. század közepén még nem lehetett szabad vallásgyakorlatuk, 1749 és 1752 között Szücs Pál református „udvari papot” tartott, majd 1752 és 1782 között az iskolamester működött előkönyörgőként. A község gyülekezete szabadon 1782-től tarthattott református lelkészt; Torkos Pál idején, 1782 és 1786 között Pálfi Ferenc, 1786-tól Szőke Péter volt a baracscai prédikátor.¹¹³

Ebbe a református kisnemesi társadalomba épült be az 1780-as évek elején Torkos Pál családjával együtt. Feltételezhetően jogászként tevékenykedett. A baracscai református gyülekezet egyes anyakönyvében 1783 és 1791 között többször szerepelt feleségével együtt keresztszülőként, mindig a Kazay család valamelyik tagjának keresztlőjén.¹¹⁴ Az ő nevükkel korábban Tótvázsonyban találkozhattunk, ahol mind a Torkosoknak, mind a Kazayoknak voltak birtokrészeik.¹¹⁵

Torkos Pál még valamikor az 1760-as évek végén nősülhetett, felesége, **Mórocz Katalin** szintén Komárom vármegyei nemes család sarja. Több ilyen nevű familia közül a martosi Móroczokhoz köthető, akik 1601-ben kapták címereslevelüket, nemességüket 1733-ban igazolták. Aranyoson, Ekelen voltak részeik, a család egyes tagjai Komárom városában laktak. Katalin nagypajára, Istvánra 1698 és 1732, apjára, ifjabb Istvánra 1725 és 1755 közöttől vannak adataink.¹¹⁶

Pál és Mórocz Kata első gyermeke, (VI.) **Jakab** még Pápán született 1770-ben, alig egyhetes korában halt meg.¹¹⁷ A második fiú, **Menyhért** már Ba-

¹¹¹ A baracscai közbirtokosság iratanyaga a Magyar Országos Levéltárban található P 850. jelzet alatt. Az 1. tétel tartalmazza a birtokjogi iratokat az 1401 és 1758 közti időszakra vonatkozóan.

¹¹² KÁROLY 1896–1904. III. 30.

¹¹³ Uo. 157–158.

¹¹⁴ 1783. február 21. Kazay István leánya: Eszter keresztlőjén. 1784. október 21. Kazay János fia: Sándor keresztlőjén. 1791. augusztus 25. Kazay István fia: István keresztlőjén. MOL Filmtár A 606. tekercs. Baracscai református egyházközség I. sz. keresztlési anyakönyve (1782–1835). 2, 6, 29.

¹¹⁵ Lásd az 54. sz. jegyzetet.

¹¹⁶ NAGY 1857–1868. VII. 566. KEMPELEN 1911–1932. VII. 280. ALAPI 1911. 17, 46, 104, 160. FÉNYES 1994. 142 (Móricz István helyesen: Mórocz), 146.

¹¹⁷ Keresztelték 1770. április 11-én. PREI. Pápai III. sz. akv. 64. Temették 1770. április 17-én. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 261.

racskán látta meg a napvilágot 1771-ben.¹¹⁸ Középiskolai tanulmányait a pozsonyi líceumban végezte, utána 1789 és 1791 között a debreceni kollégiumba járt, nyilván a filozófiai kurzust hallgatta.¹¹⁹ 1809-ben még bizonyíthatóan Baracsán élt.¹²⁰ A harmadik gyermek, **Ágnes** 1778-ban született, hétéves korában halt meg.¹²¹ Negyedik gyermekük, (I.) **Terézia** is még 1785 előtt született, mert a Torkos (III.) Jakab püspök temetésén elhangzott búcsúztató Pál két gyermekét, Menyhértet és Teréziát említette.¹²²

b. (II.) Zsuzsanna és leszármazottai

Torkos (III.) Jakab püspök második gyermeke, (II.) **Zsuzsanna** 1740-ben született.¹²³ 1767-ben kötött házasságot Adásztevelen a Pápán lakó **Sándor Gergely** nemessel.¹²⁴

A Sándor család Vas megyéből származik, előnevét Ságfa falujáról kapta. A címereslevelet Sándor György kapta II. Ferdinándtól 1622-ben, neki már Pápán is volt kőháza. A família a XVIII. század közepére már két kőházat is birtokolt Pápán, mindkettőt a Hosszú utcában, emellett egy malmot a Tapolcán, szőlőket Pápa határában és Badacsony mellett, részbirtokokat Vas, Veszprém és Fejér vármegyében. A család a megyei, városi közéletben nem játszott szerepet, de a református egyházközség vezetésében több tagja is jelen volt: Sándor Ferenc 1726-ban, Sándor László 1755-ben presbiter volt; 1757-ben távollakó presbitereket is választott az egyházközség, ezek közé került be Sándor László és Sándor József is.

¹¹⁸ Az 1809-es nemesi összeírásban 1299. sz. alatt: *Torkos Menyhért, 38 éves, Baracska*. SCHNEIDER 1934. 62.

¹¹⁹ *Die 3. Septembris [1789.] ego, Melchior Torkos veniens ex schola Posoniensi subscribo legibus scholae reformatae Debreczinensis, Baracska, ex comitatu Albensi oriundus.* 1790-ben a másodéves studiosusok között, 1791-ben a vizsgázók között. THURY 1908. 427, 439, 443.

¹²⁰ Lásd a 118. sz. jegyzetet.

¹²¹ 1784. december 24-én temették. *Nemzetes Torkos Pál úrnak leánykája, Ágnes; veres himlő; 7 éves.* MOL Filmtár A 606. tekercs. Baracscai református egyházközség VI. sz. temetési anyakönyve (1782–1866). 4.

¹²² ^{ször} *Téged szállt meg, kedves fia, nemes és nemzetes Torkos Pál uram, szerelmes hitveseddel, nemes és nemzetes Morotz Katalin asszonnnyal, és két szép gyermekeiddel, úgy mint Menyhárt fiaddal és Thrésia leányoddal ...* DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 501. 14.

¹²³ 1740. október 22-én keresztelték. PREI. Pápai II. sz. akv. 16.

¹²⁴ 1767. január 7. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 500.

Maga Sándor Gergely 1724-ben született. A pápai kollégiumban kezdte tanulmányait, majd 1747-től Sopronban folytatta, ahol alighanem jogot is tanult. Pápán nyilván presbiter-családtagjai révén 1755-től lett ő is presbiter, majd a Torkos családba való beházasodásának köszönhetően 1768-tól az egyházközség főgondnoka, 1761-ben és 1770-ben a pápai egyházmegye gondnoka is. 1784 novemberében halt meg.¹²⁵

Sándor Gergely és Torkos Zsuzsanna házasságából ismereteink szerint öt gyermek született. **Terézia, Klára, László és Imre** korán elhalt,¹²⁶ **Zsuzsanna** lányuk érte meg a felnőttkort.

Sándor Zsuzsanna lett a család „fekete báránycája”. 1770-ben született.¹²⁷ Miután egyedüli gyermek volt, főleg apja 1784-es halála után teljesen elkenyvezették. Igen szabados életet élt, dolgaira anyja előtt csak elég későn derült fény. Ő igyekezett egy jó házassággal sínre rakni leánya életét, és hosszas rábeszélés után végre Zsuzsanna is igent mondott a kérő: Tuba Sándor házassági ajánlatára.¹²⁸ A házasságkötés 1785-ben történt, az ifjabbik Torkos Jakab pápai lelkész, Zsuzsanna nagybátyja előtt.¹²⁹

A Tuba család Zemplén vármegyéből származott át a Dunántúlra. Nemeségét 1614-ben, címereslevelét 1686-ban kapta. Az 1754–1755-ös országos összeíráskor Zemplénen kívül Pest, Komárom és Veszprém megyében is jelen voltak, ez utóbbiban Szentkirályszabadján voltak birtokosok.¹³⁰ A család jeles tagja Keresztúri Tuba István, aki 1732 és 1735 között a pápai kollégium rektor-

¹²⁵ A családról és Sándor Gergelyről: KÖBLÖS 2006a. 9–10. Emellett új adat: 1770. január 2. PREI. Pápai I. sz. jkv. 175.

¹²⁶ 1768. január 1. *Páparul Sándor Gergely uram kis Theresiája*. Temetés. DREL III. 36. e. Téveli I. sz. akv. 258. 1769. augusztus 16. *Páparul Sándor Gergely uram Klára leánykája*. Temetés. Uo. 260. László és Imre fiúk említése a családfán: KEMPELEN 1911–1932. IX. 220. Hudi József Sándor Zsuzsannáról írja, hogy még egy fiúgyermek követte, aki korán elhalt. Ez lehetett László vagy Imre. HUDI 1997. 166.

¹²⁷ 1770. október 3-án keresztelték. PREI. Pápai III. sz. akv. 66.

¹²⁸ HUDI 1997. 165–166. Az idősebbik Torkos Jakab püspök temetésén elhangzott búcsúztató beszéd persze a lehető legszebbeket mondja Sándor Zsuzsanna és Tuba Sándor házasságáról is: *Leányom, Susánna, halljad beszédemet:|...|Susánna leányod, házad ékessége,|Szivednek öröme, 's egy gyönyörűsége,|Éljen sok időig, 's Isten Ő Felsége | Azt mivelje: Légyen állandó épsége. ||Nagy reménységű vöd, Férfje leányodnak, | Oszlopa házadnak, gyámola sorsodnak, | Bölts igazgatója minden jószágodnak, | Bé tellyesítője te kívánságodnak*. DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liszkay-gyűjtemény 501. 14–15.

¹²⁹ 1785. március 27. PREI. Pápai IV. sz. akv. 254.

¹³⁰ NAGY 1857–1868. XI. 182, 342. KEMPELEN 1911–1932. X. 427. KŐSZEGHI 1899. 408. ALAPI 1911. 61, 177, 270.

ra, 1735-től haláláig szentkirálysabadjai lelkész, 1749-től pedig a veszprémi egyházmegye esperese is. 1763-ban halt meg.¹³¹

Rajta kívül korszakunkban még egy lelkész-tagja volt a famíliának: István fia, aki szintén az István nevet viselte. Ő 1763-ban járt a baseli egyetemre,¹³² 1763–1785 között szentkirálysabadjai, 1785–1796 között pedig szentgáli prédikátorként működött.¹³³ Fia, Dániel szintén prédikátor lett, de az ő lelkészsége már javarészt a XIX. századra esik.¹³⁴

Zsuzsanna férje, **Tuba Sándor** szintén a debreceni kollégiumban tanult.¹³⁵ A nyolcvanas évekre már sikeres ügyvéd vált belőle. Budán lakott, a Királyi Kúria prókátora volt, aki 4–6 jurátust is foglalkoztatott egyszerre. A házasságkötés után is visszament Budára, csak a törvénykezési szünetekben utazott vissza Pápára. Közben felesége folytatta ledér életmódját, szeretői mesterlegények közül kerültek ki. Viselt dolgai a férj számára is kiderültek, aki 1786 elején felmondta kúriai állását, Pápára költözött, hogy feleségét meg tudja

¹³¹ 1719-ben írta alá a sárospataki kollégium anyakönyvét. Az ottani bejegyzés szerint 1728-ban senior lett, 1729-től külföldi tanulmányútra ment: először Franekerben, majd 1730-tól Brémában tanult. A pápai kollégiumban tartott filozófiai előadásait gyűjtötte össze és írta le egy 481 oldalas kötetben. Az első lapon: *In nomine Domini anno 1735. II. Februarii Papae. A 481. oldalon: In illustrissimo gymnasio Reformatorum Papensi anno orbis reparati MDCCXXXVI. die 30. Januarii descripta per clarissimum dominum St[ephanum] T[uba] K[ereszturi] rectorem gymnasii...* DREKK O. 472. 1734. december 28-án Pápán keresztelték feleségétől, Sanyaházi Juliannától született fiát, Istvánt. PREI. Pápai I. sz. akv. 127. Életének összegyűjtött adatai: KÖBLÖS-KRÁNITZ 2009. 449.

¹³² 1734. december 28-án Pápán keresztelték Kereszturi Tuba István és felesége, Sanyaházi Julianna fiát, Istvánt. PREI. Pápai I. sz. akv. 127. 1751-től a sárospataki, 1756-tól a marosvásárhelyi kollégiumban tanult. HÖRCSIK 1998. 268. TONK 1994. 83. Külföldi tanulmányaira. 1763. *Steph. Tuba, Veszprém*. RÉVÉSZ 1861. 241. 1763. február 19. *Stephanus Tuba Hungarus, Veszpremiensis*. VERZÁR 1931. 320. HEGYI 2003. 57 (166. sz.).

¹³³ DREL II. 217. a. Veszprémi református egyházmegye közgyűlési jegyzőkönyvei. *A veszprémi tractus jegyzőkönyvének kivonása ABC rendi szerint*. Készítette Márton Gábor tractualis assessor és perceptor, 1829. 111. Tuba István szentkirálysabadi prédikátor 1764. január 31-én kötött házasságot Adásztevelen Szép Erzsébettel. DREL III. 26. e. Teveli I. sz. akv. 312. Lelkészségére: TtREL I. 8. d. Magyarországi református lelkészek adattára. 7. d. Felsőörs. II. 11, 24. 8. d. Kádárta. II. 13, 14. Köveskál. 5, 26. 10. d. Polgárdi. 9. 11. d. Szentgál. I. 3. II. 44, 46. Szentkirálysabadja. 1, 5. Veszprém. 91. Vilonya. 5. Vörösberény. 1.

¹³⁴ 1796-tól szentgáli, 1802-től tihanyi, 1803-tól henyei, 1804-től szentkirálysabadjai, 1810-től kádártai lelkész volt. TtREL I. 8. d. Magyarországi református lelkészek adattára. 6. d. Balatonhenye. I. 2. II. 9. Balatonkenese. 12. 8. d. Kádárta. I. 2. II. 24–25. Királyszentistván. 12, 13. Köveskál. 27. 9. d. Monoszló. 7. Nemesvámos. 28. 10. d. Pápa. 322. 11. d. Szentgál. I. 3. II. 46. Szentkirálysabadja. 1, 7. Tihany. 33. Az előző jegyzetben említett jegyzőkönyvi kivonat 111.

¹³⁵ *Alexander Tuba, Szent-Király-Szabadjaiensis*. 1764. május 3-án öltötte magára a tógát. Korábban is a debreceni iskolát látogatta. THURY 1908. 269.

fékezni.¹³⁶ Ebben az időben presbiternek is megválasztották.¹³⁷ Feleségével azonban nem bírt, 1786 őszétől egyre gyakoribbá váltak a drasztikus jelenetek. 1787 tavaszán az anyós is kapott a verésből, mire a két asszony az ifjabb Torkos Jakab lelkész házába menekült.¹³⁸

Az édesanya, Torkos Zsuzsanna ekkor már igen közelinek érezhette halálát, mert 1787 novemberében végrendeletnek is tekinthető rendelkezéseket foglalt írásba az egyházközség és az iskola javára.¹³⁹ Rá egy hónapra meg is halt.¹⁴⁰

Tuba Sándor 1791-ben Szentkirályszabadjára költözött, egy évvel később válópert indított feleségével szemben. Éveken át tartó pereskedés után Veszprém megye végül 1794. szeptember 11-én mondotta ki a válást. Tuba Sándor közben 1792-ben teherbe ejtette szolgálóját, Megyeri Katát.¹⁴¹ Később feleségül is vette, hiszen Megyeri Katalint 1801-ben és 1830-ban Tuba Sándor özvegyeként emlegeti a Pintér Péter örökösei ellenében, egy Szentkirályszabadján lévő zálogos telekkel kapcsolatban zajló per anyagának két irata is.¹⁴² Tuba Sándor 1800-ban halt meg.¹⁴³ Sándor Zsuzsanna további sorsa egyelőre ismeretlen.

¹³⁶ HUDI 1997. 167.

¹³⁷ Presbiterként írt alá már 1785. december 8-án egy iratot. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1785:16. Aláírása több helyen olvasható a jegyzőkönyvben. 1786. május 19, december 8, 1787. február 4. PREI. Pápai II. sz. jkv. 56, 58, 59.

¹³⁸ HUDI 1997. 168.

¹³⁹ 1787. november 25. Mivel már úgyis a Zsidó utcában lévő Torkos-háznál működik a református iskola, a házban lévő minden jogát az egyházközségnek adományozza. Emellett 1000 forintos alapítványt tesz a kántor fizetésére, és az egyházközségnek 200 forintot adományoz. 1788. január 14-én, Torkos Zsuzsanna halála után lánya, Sándor Zsuzsanna is nyilatkozik, miszerint anyja rendelkezései az ő tudtával és beleegyezésével történtek. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1787:26/1–3. TÓTH 1941. 278.

¹⁴⁰ Temetése 1787. december 29-én volt. PREI. Pápai IV. sz. akv. 390.

¹⁴¹ HUDI 1997. 169.

¹⁴² A per folyásáról az 1784 és 1798 közötti időszakból vannak irataink: tanúvallatások, megintések, egyezkedések, stb. DREKK O. 794/34. b-f, 794/47. 1801. augusztus 12-én Veszprém megye egyik szolgabírája foglalt írásba egy bírósági megintést és az arra adott választ, ebben a **nemes** Megyeri Katalin asszonyság előbb néhai nemzetes Tuba Sándor úr, akkor pedig nemzetes Kiss János úr feleségeként szerepel. DREKK O. 794/365/36. Jóval később, 1830. december 11-én kelt Kováts Pintér Zsuzsanna lemondó nyilatkozata tiszteletes Tuba Dániel javára, ebben is Tuba Sándor özvegyeként emlegetik Megyeri Katalint, aki a peres telket a losonci iskola rendelkezésére bocsátotta Tuba adóssága miatt. DREKK O. 1092/14.

¹⁴³ HUDI 1997. 169.

c. (III.) Jakab többi gyermeke

(II.) Pálon és (II.) Zsuzsannán kívül még (III.) Jakab három gyermekét emlegetik forrásaink. (I.) **Katalin** négyéves korában halt meg,¹⁴⁴ **Judit**¹⁴⁵ és (V.) **Jakab**¹⁴⁶ halálának dátuma ismeretlen, de valószínű, hogy ők sem érték meg a felnőtt kort. 1780-ban mindenesetre az országos nemesi összeírás az adászteveli illetőségű Torkos (III.) Jakab nemesnek csak két élő gyermekéről: Pálról és Zsuzsannáról tud.¹⁴⁷

3. (I.) JÁNOS ÁGA

Torkos (II.) Jakab harmadik fia, (I.) **János** 1714-ben született.¹⁴⁸ Fiatal koráról alig tudunk valamit. Tanulmányait a pápai kollégiumban kezdte,¹⁴⁹ majd 1731 és 1736 között Sárospatakon tanult.¹⁵⁰ Hazatérve a vármegyei vagy városi közigazgatásban nem tűnt fel, de – alighanem apja és bátyja nyomdokaiban járván – a pápai református egyházközségben ő is jelentős tisztségeket töltött be. 1747. március 21-től viselte a curator és perceptor hivatalt,¹⁵¹ így 1747 és 1751 között ő készítette a prédikátorok ellátására kivetett adók fizetési jegyzékeit is.¹⁵² Az 1757. december 24-i presbiterválasztáskor első presbiterré választ-

¹⁴⁴ Keresztelték 1743. október 7-én. Temették 1747. december 31-én. PREI. Pápai II. sz. akv. 40, 428.

¹⁴⁵ Keresztelték 1747. október 25-én. Uo. 71.

¹⁴⁶ Keresztelték 1751. október 25-én. Uo. 108.

¹⁴⁷ Pápa városában ekkor Torkos nevű nemes nem lakik. Adásztevelen: *Torkos Jacobus, qui Paulum et Susannam*. VeML IV. 1. e. cc. Nemesi összeírások. 1780. Ö. 214.

¹⁴⁸ 1714. január 20-án keresztelték. PREI. Pápai I. sz. akv. 29.

¹⁴⁹ Neve a pápai kollégium 1718. évi diáknévsorának elemi osztályában szerepel. DREKK O. 1029. 9. KÖBLÖS 2006b. 149.

¹⁵⁰ A sárospataki kollégium törvénykönyvét mint *Johannes Torkos Papensis* írta alá. HÖRCSIK 1998. 243. Emellett Tóth Ferenc forrásgyűjteményében fennmaradt egy, az ő keze által készített másolat Alexander Hieronymus Ostertag *Rationes ... c. művéről*. *Descriptio Johanne Torkos Sárospatakini, 1736. Die 17. Junii*. Tóth Ferenc *Analectái*. OSZK Kézirattár. Quart. Hung. 1043. II. fol. 152–164.

¹⁵¹ 1768-as lemondásakor írják a pápai egyházközség elöljárói. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1768:6. 1. A jegyzőkönyvben valóban 1747. március 21-én szerepel először aláírása. PREI. Pápai I. sz. jkv. 133.

¹⁵² 1747: *Torkos János curator*. DREKK O. 1092/21. 9. 1748/49: *Torkos János perceptor*. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1748:14. 10. *Torkos János propria manu*. DREKK O. 1092/26. 12. 1751: *Torkos János propria manu*. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1751:5. 9. Neve az 1754–1755-ös nemesi összeírásban is előfordul a pápai lakosok között. VeML IV. 1. e. cc. Nemesi összeírások. 1754/55. Ö. 204. No. 13. 3r.

tották.¹⁵³ 1768-ban lemondott a curator és perceptor hivataláról, indokul elköltözési szándékát hozva fel, de az újjáalakított presbitériumba másodikként lett bevélasztva.¹⁵⁴ Ekkor tehát még nyilván Pápan lakott, de már folyamatban lehetett elköltözése. Alighanem legkésőbb 1772 végén a család tótvázsonyi birtokrészére mehetett el.¹⁵⁵ Ettől kezdve nevével szinte már alig találkozunk. Bátyja, (III.) Jakab püspök 1785-ös halálakor még élt, de már idős ember volt.¹⁵⁶ 1789-ben, 75 esztendősen korában halt meg, Pápan temették el.¹⁵⁷

Felesége, **Pázmándy Julianna** a Komárom, Fejér és Győr vármegyében birtokos tekintélyes szomori és somodori Pázmándy család szülötte. Jelentősebb birtokaik Bőny, Radvány, Ócsa, Kömlőd, Kocs, Csep, Szomor és Baracska falvakban voltak. A család 1638-ban kapta címereslevelét, a XVIII. században kiterjedt famíliává vált,¹⁵⁸ tagjai jelentős vármegyei¹⁵⁹ és egyházi tisztségeket¹⁶⁰ töltöttek be. A házasságkötés az 1740-es évek elején történhetett.

¹⁵³ A presbiterek között első helyen: *Torkos János vicecurator uram, vácálván a fő curatorság Csúzi Pál úr halálától fogva*. PREI. Pápai II. sz. jkv. 13. TÓTH 1941. 199.

¹⁵⁴ 1768. november 10. Az összegyűlt előjárók új fő- és vicekurátort, valamint presbitereket választanak. Torkos János számot ad addigi hivataláról. „... *Torkos János curator és perceptor uram el változtatná pápai lakását ...*” DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1768:6. 3. Ugyanez a jegyzőkönyvben is: *Torkos János perceptor és vicecurator úr, mivel pápai lakását kívánja meg változtatni, perceptorságául végképpen számot adott ...* PREI. Pápai II. sz. jkv. 27.

¹⁵⁵ 1776-ban, mikor külföldi tanulmányútra fia, (IV.) Jakab részére igényelt útlevelet, Veszprém vármegyétől kért lakhatási igazolást tótvázsonyi illetőségéről. *Inclytæ autem universitati publice constaret, quod ego in possessionibus Toth Váson et Bánd, prædiis item Böge aliter Billige et Kiss Hidegkut possessionatus nobilis, et talis sim, qui requisitas itineris expensas filio meo commodare possim*. VeML IV. 1. b. Veszprém vármegye közgyűlési iratai. 67/1776. március 6. A presbitérium 1773 januári ülésén már elköltözése miatt új presbitert választottak helyette. Lásd a 107. sz. jegyzetet.

¹⁵⁶ Járdánházy Gábor a gyászbeszédben ezt a búcsúztató versikét adja az elhunyt Jakab szábjába öccse, János felé: „*Már néked is az ősz borítja fejedet, / virágzik mondolád, érleli végedet, / azért Salamonként ha arany vedredet / eltöröd, Istennél nyerd örökségedet.*” DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liszkay-gyűjtemény 501. 15.

¹⁵⁷ 1789. augusztus 9. PREI. Pápai IV. sz. akv. 393.

¹⁵⁸ ALAPI 1911. 49, 109, 165, 244. NAGY 1857–1868. IX. 170–173. KEMPELEN 1911–1932. VIII. 222. BOROVSZKY 1907. 577. BOROVSZKY 1910. 440.

¹⁵⁹ Pázmándy Sámuel 1786–1794 között Fejér vármegye táblabírája. Pázmándy Pál 1810–1817 között Komárom vármegye alispánja. Pázmándy József 1790-ben a királyi tábla ülnöke. BOROVSZKY 1907. 577. BOROVSZKY 1910. 440.

¹⁶⁰ Az 1775-i egyházkerületi közgyűlés segédgondnokokat (*coadiutor curator*) választott: egyházmegyénként annyi világi nemből, ahány vármegye volt az egyházmegyében, hogy világi fórumokon hatékonyan képviseljék egyházukat. A tatai egyházmegye Pázmándy Józsefet és Jánost, a komáromi Magyar Józsefet és Pázmándy Pált, a veszprémi Soós Istvánt és Pázmándy Sámuel választotta meg. Pázmándy János még 1797-ben, Pázmándy Pál pedig 1806-ban is betöltötte ezt a tisztségét. Pázmándy József 1786-ban a beteg id. Ráday Gedeon egyházkerületi

Julianna asszony 1743 és 1756 között hat gyermeket is szült, majd valamikor 1770 előtt meghalt.¹⁶¹

a. (I.) Julianna és gyermekei

A sorrendben második gyermek, (I.) **Julianna** 1746-ban született.¹⁶² 1764-ben kötött házasságot Eöry Jánossal,¹⁶³ aki szintén vezető szerepet töltött be a pápai református egyházközség életében.

Az Őrség területéről, minden bizonnyal Felsőőrről származó Eöry család 1673-ban kapott címereslevelet I. Lipóttól.¹⁶⁴ Egyik ágának tagjai a XVIII. század elején már Pápán laktak, vármegyei és gyülekezeti tisztségeket is betöltöttek.¹⁶⁵

Eöry János 1727-ben született. A pápai, majd a debreceni kollégiumban tanult, jogi végzettségét a soproni líceumban szerezte. Felmenőihez hasonlóan ő is töltött be megyei tisztséget: Veszprém megye táblabírája volt. Igazán jelentős szerepet azonban a pápai református egyházközség életében vitt: 1755-től presbiter, 1761-ben pedig a pápai egyházmegye gondnokaként emlegették. Torkos Juliannával kötött házassága nyilván tovább erősítette pozícióját. Az 1760–1770-es években minden erejével és szakértelme kamatoztatásával azért küzdött, hogy az adászteveli „száműzetését” töltő gyülekezet visszakérülhessen Pápára. 1784-ben, Sándor Gergely halála után őt választották meg az egyházközség főgondnokának. Ezután fő feladatának az új viszonyok közt

főgondnok mellé került vicekurátornak, 1793-ban, mikor elhalt apja helyébe az ifj. Ráday Ge-deont választották főgondnoknak, bár Pázmándy József felajánlotta lemondását, a közgyűlés mégis megerősítette tisztségében. 1797-ben Ráday lemondott a főgondnokságról, 1798-ban utódául Pázmándyt választották. Eme tisztségét egészen 1810-ig, haláláig betöltötte, de már 1805-től beteg-sége miatt a közgyűléseken is mindig helyettesítették. 1775. április 6–7. kgy. 1. pont. 1793. május 28–29. kgy. 2. pont. 1797. június 13–14. kgy. bevezetés, 2. pont. 1798. június 12–13. kgy. 2. pont. 1805. május 21–22. kgy. bevezetés. 1810. május 28–29. kgy. 31. pont. DREL I. 1. a. Dunántúli re-formátus egyházkerület közgyűlési jegyzőkönyvei. II. 431–432, 535–536, 586–587, 620. III. 79, 220.

¹⁶¹ 1770. január 22. Torkos János, a **néhai** Pázmándy Julianna **özvegye**, valamint Torkos Julianna, Eöry János férje ügyvédet vall. Veszprémi kápt. hh. jkv. VeML XII. 1. i. aa. XVIII. 1162. (6. sz.).

¹⁶² 1746. szeptember 19-én keresztelték. PREI. Pápai II. sz. akv. 61.

¹⁶³ 1764. május 22. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 258.

¹⁶⁴ KÖBLÖS 2010. 25–26.

¹⁶⁵ János nagyapja, aki szintén a János nevet viselte, 1701-ben a gyülekezetet képviselte egy hiteleshely előtt, 1713-ban Veszprém vármegye esküdtje volt. János apja, Mózes 1730-tól haláláig a pápai gyülekezet presbitere, valamint Vecse szék esküdtje is volt. KÖBLÖS 2010. 25–27.

talpraálló egyházi élet megszervezését tekintette. 1807-ben halt meg, felesége 1818-ban még élt.¹⁶⁶

Eőry János és Torkos Julianna házasságából kilenc gyermek született, közülük a felnőttkort egy fiú és öt lány élte meg. A fiú, **János** 1786-ban látta meg a napvilágot. Apja nyomdokaiba lépve jogásznak készült: tanulmányait a pápai kollégiumban kezdte, majd a pozsonyi akadémia jogi tanfolyamát végezte el. 1815 körül még élt.

Az öt lány születési dátuma nem ismert, nyilván az 1760–1770-es évekre tehető. Mind az öten férjhez mentek. **Mária** 1788-ban Vecsei Ferenc, (III.) **Zsuzsanna** pedig 1793-ban Pálfi Imre felesége lett. A másik három lány esküvőjének időpontja ismeretlen, 1815-ben **Julianna** Kovács Ferenc, **Terézia** Zsoldos János, **Zsófia** pedig Szép Ábrahám háastársa volt.

Vecsei Ferenc Veszprém megye táblabírói, 1810–1816 és 1822–1826 között pedig a pápai református egyházközség főgondnoki tisztségét is viselte, 1831-ben halt meg. **Pálfi Imre** Vas vármegyében birtokolt, Csöngén lakott, 1797-ben a nemesi felkelők hadnagya volt. **Kovács Ferenc** külföldön tanulta a mérnöki tudományt, ezután hazatérve Veszprém vármegye főmérnöke lett, és Pápán élt. 1794-ben Festetich Antal királyi kamarás jószágigazgatójaként Dégre költözött. Jelentős szerepet vállalt az ottani uradalmi központ, a kastély és a park megépítésében. Julianna öt lányt és két fiút szült neki. 1819-ben halt meg. **Zsoldos János** Jénában és Bécsben tanult orvostudományt, 1796-tól Pápán élt, és Veszprém vármegye főorvosa volt. Hét orvosi munkája is megjelent nyomtatásban. Pápán női kórházat alapított. 1832-ben halt meg. **Szép Ábrahám** jogot végzett, ügyvédként tevékenykedett, és 1815-től 1834-ben bekövetkezett haláláig Veszprém vármegye tisztii főügyésze volt.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Eőry János életrajzát és tevékenységét részletesen ismerteti: KÖBLÖS 2006b. 1–2, 10–11, 35–37, 41–43, 82–84. KÖBLÖS 2010. 31–32. Feleségéről, Torkos Juliannáról még 1811-ből és 1818-ból is vannak adataink. 1811. november 26. Torkos Julianna, Eőry János özvegye bérbeadja egy évre gyallai jószágát. MOL R 284. Véghegyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 5 ½. 1818. április 11. Egy elismervényt Torkos Julianna, Eőry János özvegye ír alá. Uo. Jelzet nélkül (27. oldal).

¹⁶⁷ KÖBLÖS 2010. 33–34.

b. (IV.) Jakab és gyermekei

Torkos János harmadik gyermeke, (IV.) **Jakab** 1749-ben született.¹⁶⁸ Tanulmányait alighanem az Adásztevelre űzött, és eléggé redukáltan működött pápai kollégiumban¹⁶⁹ kezdte, majd a soproni líceumba ment tovább.¹⁷⁰ 1765-ben már a debreceni kollégiumban tanult, 1766-ban írta alá a kollégiumi törvényeket, vagyis kezdte meg felsőfokú tanulmányait.¹⁷¹ 1774-ben két évre kiment ácsi rektornak,¹⁷² majd 1777-től a franekeri egyetemen tanult tovább.¹⁷³ Hazatérése után 1778-ban tett lelkészi esküt a pápai esperes előtt,¹⁷⁴ ezután Csöglére került prédikátornak.¹⁷⁵ Onnan 1783-ban hívta meg lelkészének az újjáalakult pápai gyülekezet, az ottani prédikátorságot haláláig betöltötte.¹⁷⁶ Emellett 1785-ben a pápai egyházmegye alesperese,¹⁷⁷ 1790–1795 között esperese is volt,¹⁷⁸ 1794-től kezdve pedig ezzel együtt egyházkerületi főjegyző is.¹⁷⁹ 1795-ben az egyházkerület püspökévé választották,¹⁸⁰ ezt a hivatalát is haláláig töltötte be. 1813-ban halt meg.¹⁸¹

¹⁶⁸ 1749. március 29-én keresztelték. PREI. Pápai II. sz. akv. 84.

¹⁶⁹ Az intézmény adászteveli működésére lásd: KÖBLÖS 2004. 107–122. Az általunk ismert adászteveli diáknévsorokban Jakab nem szerepel, de ezek csak 1763-tól maradtak fenn. KÖBLÖS 2006b. 156–179.

¹⁷⁰ TÓTH 1808. 202.

¹⁷¹ 1766. április 24. *Jacobus Torkos, Pápa, Debrecina*. [Utólagos bejegyzés:] *Pastor ecclesiae Csögleiensis, mox Papensis, et senior venerabilis tractus eiusdem nominis, dein generalis notarius venerabilis superintendentiae Trans Danubianae, tandem superintendens eiusdem venerabilis superintendentiae dignissimus*. 1769-ben még egyszer szerepel aláírása a negyedévesek között. THURY 1908. 276, 292.

¹⁷² TÓTH 1808. 203.

¹⁷³ HELLEBRANDT 1887. 207. BOZZAY-LADÁNYI 2007. 118 (1194. sz.). Hogy tanulmányaihoz útlevelet kaphasson, 1776-ban apja, Torkos János Veszprém vármegyétől kért lakhatási igazolást. Lásd a 155. sz. jegyzetet.

¹⁷⁴ 1778. július 24. Tapolcafő. *Én, Torkos Jakab...* A kötelezvény végén gyűrűspecsét is látható. Gál Imre kánonoskönyve. DREKK O. 1055. 661.

¹⁷⁵ TÓTH 1927. 25.

¹⁷⁶ TÓTH 1941. 234, 246.

¹⁷⁷ 1785. május 3. kgy. Bevezető. DREL I. 1. a. Dunántúli református egyházkerület közgyűlési jegyzőkönyvei. II. 468.

¹⁷⁸ Az 1790. június 8-i, 1791. május 25-i, 1792. június 26–27-i, 1794. május 13–14-i, valamint 1795. június 15–17-i közgyűlés bevezető része. Uo. 514, 520, 529, 542, 551.

¹⁷⁹ Az 1794. május 13–14-én tartott közgyűlés 3. pontja rendelte el, hogy augusztus 29-ig meg kell választani az új egyházkerületi főjegyzőt. Az 1795. június 15–17-i közgyűlés bevezetőjében már Torkos Jakab egyházkerületi főjegyzőként és pápai esperesként szerepel. Alighanem már 1794 szeptembere előtt betöltötte a főjegyzőséget. Uo. 544, 551.

¹⁸⁰ Az 1795. június 15–17-i közgyűlésen történt megválasztása. 1. pont. Uo. 552.

¹⁸¹ 1813. október 31. November 2-án temették. PREI. Pápai IV. sz. akv. 425.

Nem tudjuk, mikor és hol kötött házasságot **Pálfi Katalinnal**, talán nem tévedünk nagyot, ha ácsi rektorságának vagy csöglei lelkészségének idejére tesszük. Felesége a számtalan Pálfi nevet viselő nemesi család közül alighanem a Komárom megyében honosnak lehetett tagja, akik címereslevelüket 1688-ban nyerték, Kömlődöt is birtokolták,¹⁸² és rokoni kapcsolatban álltak a Torkos famíliához is több szálon kötődő Pázmándyakkal is.¹⁸³ Házasságukból három lány született. A középső: (III.) **Katalin** hároméves korában meghalt.¹⁸⁴ A legidősebb, (II.) **Julianna** 1815-ben Nagy Szabó István, Veszprém vármegye táblabírája felesége volt,¹⁸⁵ a legkisebb, (II.) **Terézia** 1824-ben még élt, de hajadon maradt.¹⁸⁶

c. A többi gyermek

Torkos János és Pázmándy Julianna első gyermekéről, (II.) **Erzsébetről** semmit nem tudunk, valószínűleg gyermekkorban halt meg.¹⁸⁷ A negyedik gyermek, (II.) **István** 1751-ben született.¹⁸⁸ Tanult az adászteveli iskolában,¹⁸⁹ de

¹⁸² KEMPELEN 1911–1932. VIII. 142–145. Katalin nem szerepel a családfán, hacsak személye nem azonos egy Kövesdy feleségként említett Katalinnal. BOROVSKY 1907. 572.

¹⁸³ Már szó volt Torkos János feleségéről, Pázmándy Juliannáról, és szó lesz még Torkos (I.) Zsuzsanna férjéről, Pázmándy Györgyről is.

¹⁸⁴ Keresztelték 1791. november 5-én, temették 1794. december 6-án. PREI. Pápai IV. sz. akv. 35. 398.

¹⁸⁵ Keresztelték 1789. július 30-án. PREI. Pápai IV. sz. akv. 25. Férje nevét többek között egy 1815-ben keletkezett irat őrizte meg, mely a Torkos–javak összeírását tartalmazza. Ennek során *Vetsei Vetsey* Ferenc, Veszprém és Fejér vármegyék táblabírája feleségét, Eöry Máriát, valamint Torkos Juliannát, Eöry János özvegyét, és felesége testvéreit: Eöry Juliannát, *Kováts* Ferenc dégi inspector, Eöry Teréziát, Zsoldos János Veszprém vármegyei főorvos és táblabíró, továbbá Eöry Zsófiát, Szép Ábrahám ügyvéd feleségét, Nagy Szabó István Veszprém vármegyei táblabíró pedig szintén feleségét, ifjabb Torkos Juliannát, valamint annak hajadon testvérét, Torkos Teréziát képviselte. MOL R 284. Véghelyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 40. Ugyanezek a javakon osztozkodnak a Torkos–atyafiak egy dátum nélküli, alighanem 1815-ben vagy nem sokkal később keletkezett irat szerint is. Uo. Tótvázsony 41. Nagy Szabó Istvánra még 1826-ból is van adatunk. 1826. április 22. A Torkos–javak tótvázsonyi kezelője ír neki Pápára vagy Veszprémbe (eszerint mindkét helyen szokott tartózkodni). Uo. Tótvázsony 39.

¹⁸⁶ Keresztelték 1794. november 8-án. PREI. Pápai IV. sz. akv. 49. Hajadonként említi az 1815-ben keletkezett és a másik, keltezetlen irat. Lásd az előző jegyzetben. Elismervényeket ír alá: 1816. – 1818. február 7, május 8, 1824. december 15. MOL R 284. Véghelyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Jelzet nélkül (26, 146, 147, 157. oldal).

¹⁸⁷ Keresztelték 1743. december 14-én. PREI. Pápai II. sz. akv. 41.

¹⁸⁸ 1751. június 15-én keresztelték. PREI. Pápai II. sz. akv. 105.

¹⁸⁹ DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1763:8. 1. KÖBLÖS 2006b. 156.

már 17 éves korában meghalt.¹⁹⁰ Az ötödik gyermek, (II.) **Katalin** 1753-ban született, de róla több adatot nem találtunk, alighanem még gyermekkorban meghalt.¹⁹¹ A hatodik gyermek, (II.) **János** 1756-ban született, az 1790-es években a Komárom megyei Csep faluban élt.¹⁹²

4. (II.) JAKAB LÁNYAI ÉS KORÁN ELHALT GYERMEKEI

Torkos (II.) Jakab negyedik gyermeke, (I.) **Zsuzsanna** 1716-ban született.¹⁹³ 1734-ben ment feleségül a Komárom városában lakó **Pázmándy György** nemeshez,¹⁹⁴ akinek családjáról már Torkos János felesége, Pázmándy Julianna révén szoltunk. Zsuzsanna nyilván Komáromba is költözött. 1736-ban férjével együtt egy alkalommal keresztszülő volt Pápán,¹⁹⁵ de még ebben az esztendőben meghalt Komárom városában.¹⁹⁶

Az ötödik gyermek, **Rebeka** 1718-ban született.¹⁹⁷ 1738-ban még hajadon volt,¹⁹⁸ később **Németh András** nemes felesége lett. Talán a noszlopi előnevű Némethokról van szó, mely eredetileg Vas megyei család, majd 1750 körül a Győr vármegyei Bőnyön telepedett meg, nemességét pedig 1760-ban Veszprém vármegyében is kihirdettette.¹⁹⁹ Két fiúgyermekük született, **Pál** és **István**, az utóbbi valahol Fejér megyében élt, talán az előbbi is. Rebeka 1778-ban már halott volt.²⁰⁰

¹⁹⁰ Temették 1768. április 4-én. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 258.

¹⁹¹ Keresztelték 1753. szeptember 13-án. Uo. 123. PREI. Pápai III. sz. akv. 1.

¹⁹² Keresztelték 1756. május 15-én. PREI. Pápai III. sz. akv. 10. 1793. június 15. A győri káptalan előtt a Komárom megyei Csep faluban lakó Torkos János bevallja, hogy mivel megvakult és beteg, 200 forintért eladja a Veszprém vármegyei Tótvázsony és Bánd falvakban, valamint Kishidegkút és Billege pusztákon és a veszprémi malomban birtokolt, atyjáról, Jánosról rá szállt részeket testvéreinek: Juliannának és Jakabnak, valamint ezek házastársainak: Eőry Jánosnak és Pálfi Katalinnak. MOL R 284. Véghelyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 22.

¹⁹³ Keresztelték 1716. szeptember 14-én. PREI. Pápai I. sz. akv. 37.

¹⁹⁴ 1734. február 15. Uo. 156.

¹⁹⁵ 1736. május 31. Uo. 132.

¹⁹⁶ Temették 1736. október 28-án. Uo. 37. Ezután Pázmándy György újraházasodott, és feleségül vette Gelléri Ilonát, akitől öt gyermeke született: Péter, Gábor, Lajos, Erzsébet és Teréz. MOL P 2257. Torkos család iratai. 35.

¹⁹⁷ Keresztelték 1718. december 21-én. Uo. 45.

¹⁹⁸ 1738. december 27-én keresztanya. Uo. 142.

¹⁹⁹ BOROVSZKY 1910. 440.

²⁰⁰ Lásd az 54. sz. jegyzetet. Veress D. Csaba az ott említett 1778-as iratot, mivel Pápán kelt, hibásan úgy értelmezi, hogy Németh Pál pápai lakos volt. Ugyanakkor az oklevél világosan elmondja, hogy Pál kiskorú öccsének képviselőre Fejér vármegye közgyűlésétől kapott felha-

Torkos (II.) Jakab hatodik gyermeke, (I.) **Erzsébet** 1721-ben született, mindössze alig egy hónapot élt.²⁰¹ Hasonlóképpen kis korában, két és fél évesen halt meg a nyolcadik gyermek, **Ádám**,²⁰² pont öt évesen a kilencedik, (I.) **Pál**,²⁰³ és alig több mint fél évesen a tizedik, **Péter**.²⁰⁴

5. JÓZSEF ÁGA

Torkos (II.) Jakab hetedik gyermeke, **József** 1722-ben született.²⁰⁵ Fiatalkoráról, tanulmányairól nem tudunk semmit. 1751-ben még nőtlen volt. Megyei, városi közeleti szereplésére nincsenek adataink, viszont János bátyjához hasonlóan ő is vezető szerepre tett szert a pápai református egyházközség életében. Nyilván Jakab és János bátyjai egyengették pályáját, szinte minden ponton Jánostól vette át a stafétabotot. 1757-ben választották meg presbiternek, sorrendben a hetedik helyen.²⁰⁶ A következő tisztújításkor, 1768-ban már negyedik presbiter volt, emellett vicekurátor és perceptor is lett.²⁰⁷ Az iratok tanulsága szerint szolgálatát igen lelkiismeretesen végezte, mert – elődei és utódai gyakorlatától eltérően – évente elszámolt tevékenységéről.²⁰⁸ 1774 elején halt meg Pápán, bátyja, (III.) Jakab püspök és teveli lelkész temette Adásztevelen.²⁰⁹

Első felesége, **Csejte Éva** – hasonlóan testvérei házastársaihoz – Komárom megyei nemes család szülötte. A Csejteiek az 1720-as és 1790-es évek között népes famíliává váltak. 1732-ben birtokoltak Aranyoson, Örkényben, Bökön, Újteleken, Vidaházán és Téken, 1754-ben Nagyigmádon is.²¹⁰ A család egyik

talmazást. VERESS 1994. 81.

²⁰¹ Keresztelték 1721. október 5-én, temették november 16-án. PREI. Pápai I. sz. akv. 54.

²⁰² Keresztelték 1725. december 24-én, temették 1728. június 13-án. Uo. 89.

²⁰³ Keresztelték 1729. január 27-én, temették 1734. január 27-én. Uo. 104.

²⁰⁴ Keresztelték 1733. szeptember 20-án, temették 1734. január 22-én. Uo. 122.

²⁰⁵ Keresztelték 1722. október 8-án. Uo. 59.

²⁰⁶ 1757. december 24. PREI. Pápai II. sz. jkv. 13. TÓTH 1941. 199.

²⁰⁷ 1768. november 10. PREI. Pápai II. sz. jkv. 27. TÓTH 1941. 200.

²⁰⁸ Perceptor számadásai: Az 1768. december 30. és 1770. január 2. közti időszakról: DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1770:3. Az 1770. január 2. és 1771. január 4. közti időszakról: Uo. 1770:2, 1771:1. Az 1771. január 4. és 1772. február 8. közti időszakról: Uo. 1772:1. Az 1772. február 8. és 1773. január 30. közti időszakról: Uo. 1773:1. Az 1773. január 30. és 1774. január 8. közti időszakról: Uo. 1774:1.

²⁰⁹ 1774. február 7. *Torkos Joseff Öcsém Uram*. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 267.

²¹⁰ NAGY 1857–1868. III. 126. KEMPELEN 1911–1932. III. 84. BOROVSKY 1907. 561. ALAPI 1911. 26, 54, 140, 195, 260, 264.

jeles tagja, **Csejte Zsigmond** a dunamelléki református egyházkerület egyik vezető világi személyisége volt. Az 1720-as évekből van rá első adatunk.²¹¹ 1745-ben őt választották az öreg és betegeskedő Kenessey István egyházkerületi főgondnok mellé helyettesnek,²¹² 1753-ban pedig Szondi Zsuzsanna végrendeletének egyik végrehajtója lett,²¹³ ilyen minőségében neve még 1760-ig előfordul a hagyaték szegények támogatására évente rendelt összegének átadásakor.²¹⁴

Józsefnek Csejtei Évával kötött első házasságából egyetlen kislánya született, (III.) **Erzsébet**, de ő is kétéves korában meghalt.²¹⁵ Az asszony nem sokkal élte túl a szülést.²¹⁶ A megözvegyült József hamarosan újraházasodott. Második felesége, **Laki Ráhel** szintén Komárom megyei nemesi családból született. Az alistáli előnevű familia 1635-ben nyerte adományul Tagyos pusztát, emellett birtokoltak Nemesócsán, Alistálon, Alsó- és Felső-Gelléren.²¹⁷ Ráhel hat lányt szült Józsefnek, akik közül az elsőszülött (III.) **Zsuzsanna** három évesen,²¹⁸ a másodszülött (IV.) **Erzsébet** csecsemőkorban,²¹⁹ az utolsó, hatodikként született (IV.) **Zsuzsanna** pedig majdnem három évesen halt meg.²²⁰ A felnőttkort a harmad-, negyed- és ötödszülött lányok, **Ráhel**,²²¹ (IV.) **Katalin**²²² és **Zsófia**²²³ érték meg. Anyjuk, Laki Ráhel 1771-ben halt

²¹¹ 1725. *Csejtey alias Csajtay Zsigmond de kis Csajta*. ALAPI 1911. 26.

²¹² *Tekintetes nemzeti Csejtey Sigmund uram az úr fő curator tekintetes nemzeti Kenessey István urunk mellé pro curatore coadiutore ezen Trans Danubiana superintendenciában egész consensusbul választatik*. 1745. május 2. kgy. 12. pont. DREL I. 1. a. Dunántúli református egyházkerület közgyűlési jegyzőkönyvei. II. 132. KÜR 1993. 318.

²¹³ 1752. március 28. A másik három végrehajtó: Domokos Márton, Darvas József és Chernel László. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1753:7. TRÓCSÁNYI 1981. 60–61.

²¹⁴ 1756. május 11, 1757. április 16, 1758. március 25, 1759. február 14, 1760. február 23. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1756:6, 1757:5, 1758:2, 1759:2, 1760:4.

²¹⁵ Keresztelték 1756. március 25-én, temették 1758. április 4-én. PREI. Pápai III. sz. akv. 10, 19. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 246.

²¹⁶ Meghalt 1756. április 6-án, másnap temették. PREI. Pápai III. sz. akv. 13. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 243.

²¹⁷ NAGY 1857–1868. VII. 15. KEMPELEN 1911–1932. VI. 333–334. BOROVSKY 1907. 570. ALAPI 1911. 42, 97, 156, 226, 255.

²¹⁸ Keresztelték 1758. augusztus 20-án, temették 1761. június 1-én. PREI. Pápai III. sz. akv. 18. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 252.

²¹⁹ Keresztelték 1760. augusztus 30-án, temették október 18-án. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 251.

²²⁰ Keresztelték 1770. augusztus 22-én, temették 1773. június 28-án. Uo. 266. PREI. Pápai III. sz. akv. 66.

²²¹ Keresztelték 1762. március 25-én. PREI. Pápai III. sz. akv. 36.

²²² Keresztelték 1764. november 23-án. Uo. 46.

²²³ Keresztelték 1768. március 14-én. Uo. 58.

meg.²²⁴ 1774-ből van adatunk arra, hogy Katalinnak gyámja volt Osvald Zsigmond személyében.²²⁵ A három leányt mint Torkos József árváit 1778-ban emlegették egy adásvételi szerződésben.²²⁶ 1785-ben, Torkos (III.) Jakab püspök temetésekor a búcsúztató beszéd szerint Ráhel és Zsófia még hajadon volt, Katalin azonban 21 évesen **Horváth Margavics/Margarits József** felesége.²²⁷

Az érintett személy nemes ember, családja a túrmezei horvát kisnemesek közül kerülhetett a Dunántúlra. Nemességüket, címereslevelüket III. Ferdinándtól kapták 1648-ban.²²⁸ A XVIII. század első harmadában Vas megyében, Szentkereszt és Meszlény falvakban éltek.²²⁹

József apja, aki szintén a **József** nevet viselte, a Cseh Csuzi famíliába házassodott, **Cseh Csuzi József** pápai lelkész **Zsófia** nevű lányát vette feleségül.²³⁰ Ilyen módon fordulhatott elő nevük a Csuzi Csehek, Torkosok, Eőryek mellett a tótvázsonyi birtokosok között.²³¹ Pápán is háza volt a Hosszú utcában,²³² de nyilván nem lakott itt, mert neve az egyházi adót fizető pápai református lakosok összeírásaiban soha nem szerepelt.

Az ifjabbik **József**, Torkos Katalin későbbi férje 1753-ban született.²³³ Forrásainkban 1774-ben fordul elő először, ekkor még nem biztos, hogy Pápán élt.²³⁴ 1776-ban már biztosan pápai lakos volt, ekkor presbiternek választották

²²⁴ 1771. április 10-én temették. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 262.

²²⁵ 1774. szeptember 4. DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 425.

²²⁶ Lásd az 54. sz. jegyzetet.

²²⁷ DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 501. 16.

²²⁸ 1648. április 17. Címernyerők: Horváth, másképpen Margavich György, felesége: Geregye Katalin, gyermekei: István, János, Orsolya, Margit. A címereslevél eredetije: MOL R 64. 1526 utáni gyűjtemény, Hazai címereslevelek és nemesi iratok. 1. tétel, 48. doboz. Nyilván-tartása: STRAUB 2000. 67 (759. sz.). A címerleírást közli: ÁLDÁSY-CZOBOR 1904–1942. III. 338. A címer rajza: STRAUB 1987. 190, 259 (565. sz.).

²²⁹ A fenti címereslevelet Vas vármegye előtt felmutatta: a Szentkeresztben lakó Horváth, másképpen Margavich György fia József, valamint a Meszlényen lakó Horváth, másképpen Margavich Zsigmond 1733-ban. Az 1754–1755-ös országos nemesi összeírás idején Vas vármegyében Horváth, másképpen Margavich Zsigmond él. KEMPELEN 1911–1932. V. 101. BALOGH 1901. 204–205.

²³⁰ Lásd a 70. sz. jegyzetben szereplő peranyag-mellékletet.

²³¹ NAGY 2000. 192.

²³² A Hosszú utca 20. sz. ház, a mai Fő u. 6. és Csáky L. u. 17. sz. telek. Inscriptionális ház, 1703-ban, 1715-ben és 1735-ben Horváth József tulajdona. HARIS 1998. 351.

²³³ A halotti anyakönyv bejegyzése szerint 40 éves és 7 hónapos korában halt meg. Lásd a 243. sz. jegyzetet.

²³⁴ 1774. április 29-én 50 forintot ad kezeihez Sándor Gergely főgondnok. DREL III. 62. f.

meg;²³⁵ 1785–1786-ban neve többször is szerepel a református lakosok névsoraiban.²³⁶ 1783–1787 között perceptor is volt.²³⁷ Erre az időre eshet házasságkötése Torkos Katalinnal. Lázár fiuk 1780-ban született, 1806-ban is van róla adatunk.²³⁸ József fiuk 1785-ben,²³⁹ Terézia lányuk 1787-ben,²⁴⁰ Antal fiuk 1788-ban,²⁴¹ Pál pedig 1790-ben látta meg a napvilágot.²⁴² Az apa presbiterként utoljára 1793 áprilisában szerepelt, augusztus végén halt meg.²⁴³ Halála után majd két évre özvegye egy Katalin nevű törvénytelen gyermeket is szült.²⁴⁴ Az özvegy még 1814-ben is életben volt, nem tudjuk, mikor halt meg.²⁴⁵

Horváth Margavics József nevéhez kötődik az az éveken át húzódó per is, melyet a pápai református egyházközség indított bizonyos földek visszaszerzése érdekében. Özvegy Kutasi Mihályné, született Orosztonyi Zsuzsanna 1656-ban keletkezett végrendeletének 9. pontja szerint mátyusházi és asszony-

Pápai református egyházközség iratai. Számadási iratok, pénztári nyugták. Pénztárkönyv (1768–1784). 29.

²³⁵ 1776. január 31. PREI. Pápai I. sz. jkv. 203. Pápai II. sz. jkv. 34. TÓTH 1941. 201.

²³⁶ *A Pápai tiszteletes predicator urak füzetésének laistroma anno 1785.* A lista végén pótlólag: *Horvath Margavics Josef uram 2 forint.* DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1785:19. 8. 1785. – 5. helyen: *Horvat Josef. 2 forint. Solvit.* Uo. 1786:8. 1. 1786. – *Az Papoi predikátor uraknak penz es búza füzetese.* 8. helyen: *Horvat Josef uram. 2 forint. 1 mérő gabona.* Uo. 1786:5. 3. *Az Harsanyi kocsisok fizetesere valo pénz.* 4. helyen: *Horvát Josef uram. 2 forint.* Uo. 1786:6. 1.

²³⁷ 1783. szeptember 29-én választották meg. PREI. Pápai II. sz. jkv. 34. A szegények javára ad ki összegeket a Szondy-Kenessey alapítványból: 1784. december 21. DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1784:28. 3. 1785. december 8. Uo. 1785:16. Perceptorai számadása az 1784. március 19–1786. december 28. közti időszakról: Uo. 1787:2. Perceptorai számadása az 1787. január 1–július 22. közti időszakról: Uo. 1787:1. Utódául az 1787. november 27-én tartott presbitériumi gyűlésen választották meg perceptornak Zsoldos Györgyöt. Uo. 1787:19. 1. pont.

²³⁸ 1780. március 3-án keresztelték. PREI. Pápai III. sz. akv. 51b. 1806. április 20. Pápa. Torkos Katalin, Horváth Margavics József özvegye az őt illető részeket elzálogosítja sógorának, Nagy Szabó Józsefnek. Az iraton Torkos Katalin aláírása és pecsétje, valamint Horváth Margavics Lázár aláírása. MOL R 284. Vég helyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 11.

²³⁹ 1785. május 28-án keresztelték. PREI. Pápai IV. sz. akv. 10.

²⁴⁰ 1787. október 6-án keresztelték. Uo. 20. 4 napos korában, 1787. október 10-én temették. Uo. 390.

²⁴¹ 1788. december 23-án keresztelték. Uo. 23.

²⁴² 1790. március 31-én keresztelték. Uo. 29.

²⁴³ Presbiterként utoljára szerepel 1793. április 1-én. PREI. Pápai II. sz. jkv. 84. Temették 1793. augusztus 28-án. PREI. Pápai IV. sz. akv. 397.

²⁴⁴ Keresztelése 1795. április 5-én volt. Uo. 52.

²⁴⁵ 1814. március 29. Pápa. Nagy Szabó István fenntartja jogait a Torkos Katalin asszonynénjétől 1806-ban zálogba vett részekre vonatkozóan. MOL R 284. Vég helyi Dezső gyűjteménye. 7. cs. 1. tétel. Torkos család iratai. Tótvázsony 31. Az előzményre nézve lásd a 238. sz. jegyzetet.

fai rétjeit a mindenkori pápai prédikátorokra hagyta.²⁴⁶ Ezeket a XVIII. század első harmadában **Csuzi Cseh József**, **Naszályi István** és **Szikszai Pál** lelkészek még használták is, de az adászteveli zavaros korszak idején Csuzi Cseh József örököseinek kezére került: egy tanúvallomás szerint előbb József fia: Pál, majd 1782-ben annak Pál fia (aki még abban az évben meghalt), (az ifjabb) Horváth Margavics József, és testvére, Julianna, akkor **Szokolay György** özvegye birtokolta.²⁴⁷ Egy másik, 1785-ös tanúvallomás szerint már csak a két Horváth Margavics kezén voltak a rétek. Julianna ekkor már harmadik férje oldalán élt: miután Szokolay György, majd **Eőry Szabó József** mellett is megözvegyült, ekkor már **Tóth István** csöglei prédikátor felesége volt.²⁴⁸ **Eőry János** egyházközségi főgondnok törvényes megintésére nem adtak választ,²⁴⁹ viszont a perbe szeretnék volna bevonni még élő rokonait.²⁵⁰ A per végkifejletét nem ismerjük, az utolsó dokumentum Eőry János főgondnok ítélezést sürgető újabb keresete,²⁵¹ de akármi is lett az eredmény, a perceptor és az egyházközség közti viszonyt minden bizonnyal megrontotta. Nyilván nem volt véletlen az sem, hogy 1787-ben a presbitérium új perceptorat választott.

Végére értünk hát a rövid családi krónikának. Egy eredetileg Komárom vármegyei református család közel két évszázados történetét kísérelhettük végig. Láthattuk viszonylag gyors felemelkedésük állomásait attól kezdve, hogy a XVII. század elején egyik őjük katonai szolgálatainak köszönhetően bejutottak a nemesi rendbe. Felmérhettük, mit jelentett számukra egy jól időzített

²⁴⁶ Eredetije: DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1656:1. Másolata: Uo. 1786:20. A. melléklet.

²⁴⁷ 1782. augusztus 12. Uo. 1786:20. B. melléklet.

²⁴⁸ 1785. január 31. Eredetije: DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 502. Másolata: DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1786:20. D. melléklet. Julianna első férje halála után, 1777. június 2-án Eőry Szabó József felesége lett, majd annak 1778. május 21-én bekövetkezett halála után ment feleségül Tóth István csöglei prédikátorhoz. DREL III. 36. e. Teveli I. sz. akv. 508. Teveli II. sz. akv. 455. Tóth István özvegyeként 54 éves korában, 1803. július 31-én temették, eszerint 1749-ben született. PREI. Pápai IV. sz. akv. 410.

²⁴⁹ 1786. augusztus 19. A vármegyei tanúsítvány eredetije: DREL III. 62. e. Pápai református egyházközség iratai, Liskay-gyűjtemény 502. Melléklet. Másolata: DREL I. 1. b. Dunántúli református egyházkerület ügyviteli iratai. 1786:20. E. melléklet.

²⁵⁰ 1786. december 19. Uo. 1786:23. 1–2. sz. melléklettel együtt.

²⁵¹ 1787. január 8. Uo. 1787:4.

lakhelyváltás, egy jelentős vármegyei tisztség elnyerése, és egy ősi ároni családba való beházasodás. Felemelkedésük alighanem több kedvező tényező egybeesésének és tudatos kihasználásának köszönhető. Egyrészt anyagi bázisként kínálkozott a nem túl jelentős családi birtokállomány, melynek felhasználására egyik-másik családtag tudatosan odafigyelt (talán erre utal János Tótvázsonyra költözése és az 1778-as családon belüli birtokrendezés). Másrészt kimutatható egy tudatos rokoni kapcsolatépítés a Dunántúl északi felén élő jelentős kis- és középbirtokos református családokkal (Sándor, Szombati Cseh, Pázmándy, Pálfi, Mórocz, Csejte, Laki, Tuba, Eöry, Horváth Margavics),²⁵² melynek eredményeképpen a Torkos família szerves részévé vált a csendes ellenreformáció idején a térségben létrejött erős családsszövetéknek. A felemelkedésnek fontos tényezője a tanultság is, hiszen a prédikatori szolgálatnak a teológiai, a világi jogvédő tevékenységnek pedig a jogi tanulmányok a feltételei (teológiát a két későbbi Jakab püspök végzett, jogot pedig II. Pál, és talán I. János tanult). A kapcsolatrendszernek, valamint az egyéni tehetségnek köszönhetően a család tagjai egyre magasabb egyházi és világi tisztségeket töltöttek be a helyi gyülekezet, valamint a pápai egyházmegye és a dunántúli református egyházkerület életében. De a nemesi családokra leselkedő legnagyobb veszélyt sem komoly tanulás, sem jó családpolitika, sem fényes karrier nem tudta elhárítani. Bár a pápai Torkos családban is viszonylag nagy volt a születésszám, de a szintén igen magas gyermekhalandóság, valamint a lányok túl magas aránya miatt a XIX. század elejére ez a família is a kihalás szélére jutott.

²⁵² A Torkos család leszármazását ábrázoló 1–7. táblákon kívül ajánljuk a kedves olvasó figyelmébe a 8. táblát is, mely a Csuzi Cseh család XVIII. századi leszármazását ábrázolja. Ez a családfa plasztikusan láthatóvá teszi mindazt, amit tanulmányunkban állítunk (rajta két Torkost is felfedezhetünk). Ugyanebből a célból közöljük a 9. táblát is, mely a Pázmándy család egyik ágának leszármazását közli. Sajnos az egyébként más esetekben részletes családfákat közlő Nagy Iván ennél a családnál csak töredékeket bocsát közre, megjegyezvén, hogy „eredetéről és leágazásáról a családtól adatokat nem nyerhetve, csak a következő adatokra támaszkodhatunk”. NAGY 1857–1868. IX. 170. Nem járunk jobban akkor sem, ha Kempeleknél keressünk adatokat. Éppen ezért tartottuk igen értékesnek azt a családfát, melyet az evangélikus Torkos család iratai között találtunk. MOL P 2257. A Torkos család iratai. 35. Bár csak egy ágat ábrázol, és évszámokat nem is tartalmaz, a függelékben mégis közöljük (9. tábla), mert ezen is felfedezhető két Torkos (ráadásul nem az evangélikus, hanem a pápai református családból), és hozzátehetünk egy harmadikat is: a családfán nem szereplő Pázmándy Juliannát, akinek Torkos (I.) János volt a férje. A közölt családfán dőlt betűvel az illető házaspárok lakóhelyét tüntetjük fel.

FÜGGELÉK

1.

Bécs, 1629. január 17.

**II. Ferdinánd magyar király a komáromi illetőségű
Torkos Máté őrparancsnokot a nemesek közé emeli**

Exemptio unius domus in oppido Comarom existentis pro Matthaeo Torkos
vigiliarum Comaroniensium praefecto

NOS FERDINANDUS, etc. memoriae commendamus etc., quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri egregii Matthaei Torkos vigiliarum seu excubiarum nostrorum Comaroniensium praefecti, quae ipse Sacrae primum regni nostri Hungariae Coronae, et deinde Maiestati Nostrae pro locorum et temporum varietate ac occasionum exigentia, potissimum autem in superiorum annorum motibus et intestinis seditionibus non solum plurima damna penes fidelitatem nobis constanter observatam patiendo, sed et propriae personae periclitationem ac captivitatem quoque sustinendo fideliter exhibuit et impendit, ac imposterum quoque summa fidelitate ac debiti obsequii studio sese exhibere et impendere velle pollicetur, proinde ex singulari clementia et liberalitate nostra, qua militares viros, deque Nostra Maiestate et patria sua benemeritos amplecti, eisque justa et condigna praemia decernere consuevimus, totalem et integram eiusdem Matthaei Torkos domum civilem in oppido nostro Comaroniensi ad arcem nostram Comaroniensem pertinente sitam, inque comitatu similiter Comaroniensi existentem simulcum horto eidem domui adhaerente per eundem Matthaeum Torkos partim propria pecunia emptam et comparatam, partim vero optimo jure uxorio ipsum concernentem (quaequidem domus alias Dionisii quondam Perczel, soceri nimirum ipsius Matthaei Torkos praefuisse perhibetur) simulcum cunctis eiusdem domus et horti utilitatibus et pertinentiis quibuslibet quovis nominis vocabulo vocitatis ab omni censuum,

taxarum et contributionum nostrarum tam ordinariarum, quam extraordinariarum, subsidiorumque et lucri camerae nostrae regiae solutione, necnon servitorum et aliarum quarumlibet exactionum et onerum civilium praestatione nobis vel ad dictam cameram nostram sive praefatam arcem nostram Comaroniensem, sive etiam in medium oppidanorum ipsorum Comaroniensium de eadem domo et horto quomodocunque sive nunc, sive temporum in processu exhiberi, solvi, praestare debentibus, sed et hospitum condensatione eidem Matthaeo Torkos, consortique suae Annae Perczel, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis in perpetuum gracie eximendam, libertandam et supportandam, eandemque domum ex speciali gratia nostra regia pro loco curiae nobilitaris dandam et conferendam duximus, decernentes, ut ipse Matthaeus Torkos, consorsque sua Anna Perczel, ipsorumque haeredes universi a modo imposterum in eadem domo iisdem omnino libertatibus, immunitatibus, juribus, praerogativis et privilegiis, quibus caeteri dicti regni nostri Hungariae nobiles quomodolibet de jure vel consuetudine hactenus uti sunt et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere valeant atque possint, immo eximimus, libertamus, supportamusque et nobilitamus praesentium per vigorem.

Quocirca vobis, fidelibus nostris magnificis, egregiis ac nobilibus, praefecto et caeteris camerae nostrae Hungaricae consiliariis, item comiti, vicecomiti et iudicibus nobilium dicti comitatus Comaroniensis, necnon dicatoribus ac quorumcunque censuum, taxarum et contributionum nostrarum regiarum tam ordinariarum, quam extraordinariarum, aliorumque quorumlibet servitorum et solutionum exactoribus, item capitaneis, praefectis, vicecapitaneis, castellanis, provisoribus et officialibus dictae arcis et praesidii Comaroniensis, ac etiam hospitiorum et quartiriorum distributorum sed et iudici, juratisque civibus memorati oppidi nostri Comarom modernis videlicet et futuris harum serie firmiter et clementer committimus et mandamus, quatenus a modo imposterum antefatum Matthaeum Torkos et consortem suam Annam Perczel, eorundemque haeredes et posteritates universos ratione praefatae domus seu curiae nobilitaris, hortique illi adhaerentis ad solutionem censuum, taxarum et contributionum nostrarum regiarum sive ordinariarum, sive extraordinariarum, ac aliarum quarumlibet exactionum et servitorum, item laborum, onerumque civilium et servitorum praestationem ac hospitum receptionem contra formam praemissae gratiosae exemptionis, libertationis, supportationis et nobilitationis nostrae arctare et compellere, vel

ipsum, antefatamque eiusdem consortem, haeredesque et posteritates eorum universos quovismodo impedire, turbare et damnificare nusquam et nequaquam praesumatis, quin hanc ipsam gratiosam exemptionem et nobilitationem nostram eis modo praemisso factam et concessam firmiter et inviolabiliter semper tam vos ipsi observare, quam per alios omnes, quorum interest vel intererit, observari facere debeatis et teneamini, secus nullatenus facturi.

Praesentes vero, quas secreto sigillo nostro, qua ut rex Hungariae utimur, impendenti communiri fecimus, post earum lecturam semper reddi volumus et jubemus praesentanti.

Datum in civitate nostra Vienna Austriae die 17. mensis Januarii, anno Domini 1629, regnorum nostrorum Romani nono, Hungariae et aliquorum undecimo, Bohemiae vero duodecimo.

MAGYAR FORDÍTÁS

*Egy Komárom városában lévő ház kiváltságolása
Torkos Máté komáromi őrparancsnok javára*

Mi, Ferdinánd, stb., emlékezetül adjuk, stb., hogy részint néhány hívünk Felségünknek benyújtott ezzel kapcsolatos igen alázatos folyamodványára, részint pedig kegyesen tekintetbe és figyelembe véve hívünk, a nemzeti Torkos Máté, komáromi őreink és strázsáink parancsnokának hűségét és hűséges szolgálatait, melyeket először is Magyarországnak szent koronájának, és azután Felségünknek különböző helyeken és időkben, valamint különböző okok által indítatva hűségesen nyújtott és tanúsított, nem csupán azzal, hogy a legutóbbi évek támadásai és belháborúi során az irántunk szüntelenül tanúsított hűség miatt igen sok károsodást szenvedett, hanem azzal is, hogy saját személyét is veszélyeztette, sőt fogságot is elviselt, és ígéretet tett arra nézve, hogy ezután is teljes hűséggel és köteles engedelmességgel igyekezetével nyújtani és tanúsítani akarja, ezért egyedülálló kegyünkől és bőkezűségünkől eredően, mellyel fel szoktuk karolni a katonáskodó és Felségünknek és hazájuknak jó szolgálatokat tett férfiakat, és nekik jogos és méltó jutalmakat szoktunk juttatni, elrendeljük, hogy ugyanezen Torkos Máté teljes és egész polgári háza, mely a Komárom erődünkhöz tartozó Komárom városunkban található, és a hasonlóképp Komárom nevű vármegyében fekszik, és amelyet ugyanezen Torkos Máté részint saját pénzén vásárolt és szerzett, részint pedig felesége teljes jogával szállt rá

(erről a házról pedig azt állították, hogy korábban a néhai Perczel Dénesé, eme Torkos Máté kétségtől apósáé volt), az ehhez a házhoz tartozó kerttel, valamint ugyanezen ház és kert összes bármi néven nevezendő haszonvételével és tartozékával együtt ugyanezen Torkos Máté, felesége, Perczel Anna, valamint összes örökösük és utódjuk érdekében örökre legyen kegyesen felmentve, feloldozva és felszabadítva minden rendes és rendkívüli adónk, járandóságunk és hozzájárulásunk, segélyünk és a kamara haszna fizetése, továbbá bármilyen más szolgáltatás, kivetés és polgári teher teljesítése alól, amelyeket nekünk vagy említett kamaránknak vagy a fenti komáromi várunknak vagy ama komáromi polgárok köréből ezután a ház és kert után bármilyen módon akár most, akár az idők múlásával fizetni, teljesíteni és nyújtani kellene, ráadásul még az elszállásolandók befogadása alól is, és [azt is elrendeljük, hogy] ez a ház különleges királyi kegyünkből eredően nemesi udvarház módjára legyen [nekik] adva és adományozva, továbbá hogy maga Torkos Máté, valamint felesége, Perczel Anna, továbbá összes örökösük mostantól fogva ezután ugyanezen házban mindazon összes szabadságnak, mentességnek, jognak, előjognak és kiváltságnak birtokában legyen és örvendhessen, amelyeknek említett Magyarországnak összes többi nemese is bármi módon jogosan és szokás szerint mindmáig birtokában van és örvend, és így [őket] eme oklevél érvénye révén felmentjük, kiváltságoljuk, kiemeljük és megnemesítjük.

Ezért nektek, nagyságos, nemzeti és nemes híveinknek, magyarországi kamaránk elnökének és többi tanácsosának, továbbá az említett Komárom vármegye ispánjának, alispánjának és szolgabíráinak, az adószedőknek és bármiféle rendes és rendkívüli adó, járandóság és hozzájárulás, és minden más szolgáltatás és kivetés behajtójának, valamint az említett komáromi vár és erődítmény kapitányainak, elöljáróinak, alkapitányainak, várnagyainak, udvarbíráinak és tisztjeinek, továbbá a szállásoztóknak és kvártélymestereknek, valamint említett Komárom városunk jelenlegi és jövőbeli bírójának és esküdt polgárainak ezen oklevél soraival szigorúan és kegyesen meghagyjuk és megparancsoljuk, hogy mostantól fogva ezután a jövőben soha és semmilyen módon ne merészeljétek az előbb említett Torkos Mátét és feleségét, Perczel Annát, összes örökösüket és utódjukat említett kegyes felmentésünk, kiváltságolásunk, kiemelésünk és megnemesítésünk tartalma ellenére az említett ház vagy nemesi telek, továbbá az ehhez tartozó kert címén a rendes és rendkívüli adók, járandóságok és hozzájárulások fizetésére, és minden más szolgáltatás és kivetés, továbbá munka, polgári teher és illetmény teljesítésére,

valamint a szállásolandók befogadására rávenni és kényszeríteni, valamint őt, előbb említett feleségét, összes örökösüket és utódjukat bármilyen módon akadályozni, megzavarni és megkárosítani, hanem kötelesek vagytok eme nekik a fenti módon tett és juttatott kegyes kiváltságolásunkat és nemesítésünket mindig erősen és sértetlenül részint ti magatok is megtartani, részint pedig megtartatni mindenki mással is, akit ez illet, vagy akire ez tartozna, mást pedig semmi esetre se akarjatok tenni.

Elrendeljük és megparancsoljuk, hogy jelen oklevelünket, melyet Magyarország királyaként használt függő titkos pecsétünkkel erősítettünk meg, elolvasása után mindig adjátok vissza annak, aki bemutatta.

Kelt ausztriai Bécs városunkban, január hónap 17. napján, az Úr 1629. esztendejében, római királyságunk kilencedik, magyarországi és a többi királyságunk tizenegyedik, a csehországinak pedig tizenkettedik évében.

Eredeti: lappang.

Másolata: A: MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii VII. 875–876.

B: MOL E 227. Magyar Kamara Archivuma, Libri donationum VI. 286.

Kiadás, regeszta: —

2.

Bécs, 1725. október 16.

III. Károly magyar király Torkos Jakab vármegyei adószedőnek
címert adományoz

NOS CAROLVS SEXTVS DEI GRATIA ELECTVS Romanorum imperator semper augustus, ac rex Germaniae, Hispaniarum, Castellae, Arragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae, Navarrae, Grannatae, Toleti, Valentiae, Galletiae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltaris, insularum Canariae necnon Indiarum orientalium et occidentalium, insularum ac terrae firmae maris oceani, etc., archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carnioli, Luxemburgi, Wierthembergae et Thecae, superioris et inferioris Silesiae, Athenarum et Neopatriae, princeps Sveviae, marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, Moraviae, superioris et inferioris Lusatiae, comes Habs-

purgi, Flandriae, Tyrolis, Barchinonae, Ferretis, Kyburgi, Goritiae, Rossilionis et Cervaniae, landgravius Alsatie, marchio Oristani et comes Gocceani, dominus marchiae Sclavonicae, Portus Naonis, Biscaiae, Molini, Salinarum, Trypolis et Mechliniae, etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis fidelis nostri egregii JACOBI TORKOS, comitatus Wespremiensis perceptoris, quae idem pro locorum et temporum varietate, atque occasionum exigentia²⁵³ Sacrae primum praefati regni nostri Hungariae Coronae, gloriosis item praedecessoribus nostris, augustaeque domui ac jam Maiestati quoque Nostrae fideliter at constanter exhibuit et impendit, ac imposterum quoque pari fidelitatis et constantiae fervore se exhibiturum et impensurum pollicetur, cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de nobis, augustaque domo nostra et republica Christiana benemeritos, virtutisque colendae studiosos antecessorum nostrorum divorum condam Hungariae regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monumenta, quae ad maiora quaeque praestanda eos incitare possent, decernere consuevimus, eundem itaque JACOBUM TORKOS (qui genitorem alias etiam suum Jacobum pariter condam Torkos vera et indubitata nobilitari praerogativa gavisum fuisse, fidedignis comitatus Comaromiensis literis testamentalibus superinde emanatis et coram Maiestate Nostra humillime productis sufficienter comprobasset, prouti etiam literas nobilitares progenitores suos habuisse, verum easdem per iniuriam temporum et bellorum vicissitudines deperditas esse assereret), ac per eum Elisabetham Cse conthoralem, nec non Stephanum, Jacobum, Joannem et Josephum filios ac Susannam et Rebeccam filias eiusdem de regiae potestatis nostrae plenitudine et gratia speciali cum renovatione prioris nobilitatis denuo in coetum et numerum verorum, antiquorum et indubitatorum praefati regni nostri Hungariae et partium ei annexarum nobilium duximus annumerandum, coopandosque et adscribendos, annuentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi imposterum quoque futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, juribus, praerogativis et immunitatibus, quibus coeteri veri, antiqui et

²⁵³ hibásan *exigentiae*

indubitati praedicti regni nostri Hungariae, partiumque ei annexarum nobiles hactenus quomodolibet de jure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque ipsorum et posteritates utriusque sexus universi valeant atque possint.

In cuius quidem erga ip[sos exhi]bitae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae nobilitatis signum pr[iora], quibus hactenus usi sunt, arma seu nobilitatis insignia, SCUTUM videlicet militare erectum, in quo e fundo prasino seu viridi assurgit urticae planta stipa[ntibus illa]m hinc inde duobus aureis leonibus, scuto incumbit galea tornearia clathrata, coronataque situ pro more obliquo, unde apex assurgit truncus arboris fusci coloris decussis ramis, ex cuius parte dextera ala aquilina nigra et expansa, a summitate vero seu cono galeae la[cinia]e parte ex utraque aureae et rubeae in scuti extremitates sese placide diffundentes, illudque ipsum decenter ac venuste exornantes cernuntur, quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium literarum nostrarum pictoris edocta manu ac propriis et genuinis suis coloribus clarius depicta lucidius ob oculos intuentium posita conspicerentur, eidem JACOBO TORKOS, ac per eum suprafatis consorti, filiisque et filiabus suis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis jam natis et DEI beneficio nascituris danda [du]ximus et renovanda, decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi imposterum quoque futuris et perpetuis semper temporibus eadem ARMA sive nobilitatis insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum praefati regni nostri Hungariae, partiumque eidem annexarum nobilium sub iisdem juribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem natura vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis ac aliis omnibus et singulis ac quibusvis militaribus et nobilitaribus exercitiis, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, anulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditiorum generibus sub merae, verae, syncerae, vetustae et indubitatae nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, gradus, dignitatis, honoris et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi ac reputari volumus et mandamus, deinceps quoque ferre, gestare ac illi sine aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteritates

ipsorum utriusque sexus universi valeant atque possint, prouti denuo nobilitamus, damus, conferimus et renovamus praesentium per vigorem.

In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuum praesentes literas nostras privilegiales secreto maiori sigillo, quo ut REX Hungariae utimur, impendenti communitas eidem JACOBO TORKOS ac per eum suprafatis personis, ipsarumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis DEI beneficio nascituris gratiose dandas duximus et concedendas.

DATUM per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Adami Acsádÿ de eadem episcopi Weszprémiensis, locique et comitatus eiusdem nominis supremi ac perpetui comitis, abbatis sancti Martini de Vaska, consilarii nostri et per praedictum regnum nostrum Hungariae aulae nostrae cancellarii in archiducali civitate nostra Vienna Austriae die decima sexta mensis Octobris anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto, regnorum nostrorum Romani decimo quinto, Hispaniarum vigesimo tertio, Hungariae vero, Bohemiae et reliquorum anno aequae decimo quinto reverendissimis, illustri ac venerabilibus in Christo patribus dominis fratre Emerico e comitibus Esterhasÿ de Galantha sacri Romani imperii principe, metropolitanae Strigoniensis, ac Emerico e comitibus Csákÿ sanctae Romanae ecclesiae tituli sancti Eusebii presbytero cardinale Colocensis et Bachiensis ecclesiarum canonice unitarum archiepiscopis, nunc fato comite Emerico Csákÿ Varadiensis administratore, comite Ladislao Adamo Erdödÿ Nitriensis, fratre Ladislao e comitibus de Nádasd Csanádiensis, comite Francisco Vilhelmo a Nesselrod Quinqueecclesiensis, comite Gabriele Antonio Erdödÿ Agriensis, Michaële Friderico e comitibus ab Althann praefatae sanctae Romanae ecclesiae presbytero cardinale Vaciensis, Petro Bakich Bosnensis, Francisco Josepho Vernics Sirmiensis, Nicolao Pohmajevich Segniensis et Modrusiensis seu Corbaviensis, Georgio Branyugh electo Zagrabiensis, praedicto Adamo Acsádÿ electo Weszprémiensis, Georgio Gillány Tininiensis, sede Jadriensi vacante, et Andrea Kürtössÿ electo Traguriensis ecclesiarum episcopis ecclesias DEI feliciter gubernantibus, item spectabilibus ac magnificis comite Nicolao Pálffy ab Erdöd praedicti regni nostri Hungariae palatino, iudice Cumanorum, aurei velleris equite et locumtenente nostro regio, comite Stephano Koháry de Csábragh iudice curiae nostrae regiae, comite Joanne Pálffy de praedicta Erdöd antelatorum regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano, comite Sigismundo Csáky de Keresztszegh tavernicorum, comite Marco Czobor de Czobor Szent Mihály janitorum, comite Joanne Kéry

de Ipolykér agazonum, comite Joanne Draskovich de Trakostyan cubiculariorum, comite Petro Zichy de Vásonkeő dapiferorum, comite Josepho Eszterházy de Galantha curiae, comite Ludovico de Battyán perpetuo in Németh Uyvar pincernarum nostrorum regalium per HUNGARIAM magistris, ac praelibato comite Nicolao Pálffy a repetita Erdőd comite Posoniensi, coeterisque quamplurimis totiesfati regni nostri Hungariae comitatus tenentibus et HONORES.

Carolus manu propria

MAGYAR FORDÍTÁS

Mi, VI. Károly, Isten kegyelméből a rómaiak mindenkor felséges választott császára, továbbá Németország, Spanyolország, Kasztília, Aragónia, León, mindkét Szicília, Jeruzsálem, Magyarország, Csehország, Dalmácia, Horvátország, Szlavónia, Ráma, Szerbia, Halics, Lodomeria, Kunország, Bulgária, Navarra, Granada, Toledo, Valencia, Galicia, Mallorca, Sevilla, Szardínia, Córdoba, Korzika, Murcia, Jaén, Algarve, Algeciras, Gibraltár, a Kanári-szigetek, a keleti és nyugati Indiák, valamint az óceáni szigetek és szárazföld²⁵⁴ királya, Ausztria főhercege, Burgundia, Brabant, Milánó, Stájerország, Karintia, Krajna, Luxemburg, Württemberg, Teck, Felső- és Alsó-Szilézia, Athén és Neopatras hercege, Svábföld fejedelme, a Szent Római Birodalom, Burgau, Morvaország, valamint Felső- és Alsó-Lausitz őrgrófja, Habsburg, Flandria, Tirol, Barcelona, Ferrete, Kiburg, Görz, Rosellón (Roussillon), Cerdaña (Cerdagne) grófja, Elzász tartománygrófja, Oristán (Oristano, Aristanis) őrgrófja és Gociano (Goceano) grófja, a Vend őrgrófság, Pordenone, Vizcaya, Molina, Salzburg, Tripoli és Mechelen (Malines, Mecheln) ura, stb. emlékezetül adjuk a jelen oklevél tartalmával tudatván mindenkivel, akit illet, hogy részint néhány hívünk Felségünknek benyújtott ezzel kapcsolatos igen alázatos folyamodványára, részint pedig kegyesen tekintetbe és figyelembe véve hívünk, a nemzeti Torkos Jakab, Veszprém vármegye adószedője hűségét és hűséges szolgálatait, melyeket először is említett Magyarországnak szent koronájának, továbbá dicsőséges elődeinknek, a felséges uralkodóháznak, és azután Felségünknek is különböző helyeken és időkben, valamint különböző okok által indítatva hűségesen és kitartóan nyúj-

²⁵⁴ Ti. a karibi térség.

tott és tanúsított, és ígéretet tett arra nézve, hogy ezután is a hűség és kitartás hasonló odaadásával nyújtani és tanúsítani fogja, részint tehát ezért, részint pedig királyi kegyünkből és bőkezűségünkből eredően, mellyel azokat, akik nekünk, felséges uralkodóházunknak és a keresztény egyháznak jó szolgálókat tettek, és akik törekednek az erények ápolására, kegyes elődeink, Magyarország néhai királyainak példájára fel szoktuk kutatni, és nekik erényeik olyan nyilvánvaló megörökítését szoktuk elrendelni, mely őket mindenféle nagyobb tett végrehajtására sarkallhatják, ezért tehát királyi teljhatalmunknál fogva és különleges kegyként elrendeltük, hogy ugyanezen Torkos Jakabot (aki azzal, hogy Komárom vármegye erről kiállított hiteles bizonyságlevelét Felségünk színe előtt igen alázatosan bemutatta, elégségesen bizonyította, hogy nemző[atyja], a néhai hasonlóképpen Torkos Jakab is valódi és kétségkívüli nemesi kiváltságnak örvendett, és azt állította, hogy már elődeiknek is volt nemesi oklevele, azonban ez az [elmúlt] idők erőszakos cselekedetei és a háborúk viszontagságai következtében elveszett), és általa feleségét, Cseh Erzsébetet, továbbá fiait: Istvánt, Jakabot, Jánost és Józsefet, lányait: Zsuzsannát és Rebekát korábbi nemességük megújításával együtt újra említett Magyarországunk és kapcsolt részei valódi, ősi és kétségkívüli nemeseinek gyülekezetébe és sorába számítsák, írják és sorolják, beleegyezvén és biztos elhatározással, valamint eltökélt lélekkel megengedvén, hogy ők, továbbá örököseik és összes, mindkét nemű utódjuk ezután is mindenkor, az eljövendő és örök időkben az összes olyan kegyvel, megtiszteltetéssel, engedéllyel, kiváltsággal, szabadsággal, joggal, előjoggal és mentességgel élhessenek, azokat élvezhessék, és azoknak örvendhessenek, melyekkel Magyarország királyságunk és az ahhoz csatolt részek többi valódi, ősi és kétségkívüli nemese mindezidáig bármilyen módon, törvényesen és ősi szokásjog szerint él, melyeket élvez, és melyeknek örvend.

Ezen irántuk tanúsított kegyünk, jóindulatunk és bőkezűségünk tanúsítására kegyesen elrendeljük, hogy valódi és kétségkívüli nemességük jeleként ez a korábbi címer, illetve mindezidáig használatban is volt nemesi jelvény adassék és újíttassék meg ugyanezen Torkos Jakabnak, és általa említett feleségének, fiainak és lányainak, valamint mindkét nemű összes örökösüknek és utódjuknak, akik már megszülettek, vagy Isten ajándékából meg fognak születni: egy álló katonai pajzs, melyben a pázsitszínű vagy zöld alaphól egy csalán nő ki, ezt két oldalról két arany oroszlán szorongatja; a pajzson egy lovagi tornán [használt] koronás rostélyos sisak nyugszik, amely elhelyezését tekintve oldalra fordul, belőle sisakdíszként egy barna színű fatörzs nő ki,

melynek le vannak vágva az ágai, jobb oldalán egy fekete kiterjesztett sas-szárny [emelkedik ki]; a sisak tetejéről illetve csúcsáról pedig mindkét oldalról arany és vörös foszladékok látszanak a pajzs belsejébe finoman behatolva, és azt illően és kecsesen díszítve; miképpen mindezek jelen oklevelünk elején vagy kezdetén egy festő tanult kezével és saját természetes színeivel igen ragyogóan lefestve egyértelműbben is látszanak, ha a megtekintők szemei elé helyezik; és úgy döntöttünk, valamint biztos elhatározással és eltökélt lélekkel megengedtük, hogy ők ezután is mindenkor, az eljövendő és örök időkben ugyanezen címert vagy nemesi jelvényt mindenhol: az ütközetekben, csatákban és harcokban, lovagi játékokon és tornákon, párbajokban és párviadalokon, és minden más nemesi és katonai gyakorlaton, továbbá pecséteken, lepleken, kárpitokon, szőnyegeken, pecsétgyűrűkön, zászlókon, pajzsokon, sátrakon, házakon, síremlékeken, és általában bármiféle fajta tárgyon és harci cselekményben viselhessék és hordozhassák említett Magyarországunk és a hozzá csatolt részek más valódi, ősi és kétségkívüli nemeseinek módjára ugyanazon jogokkal, előjogokkal, engedményekkel, szabadalmakkal és mentességekkel, amikkel ugyanazok természetes vagy ősi szokás alapján használták vagy amiknek örvendtek, és amikkel használják vagy amiknek örvendenek, a nemesség igazi, valódi, sértetlen, ősi és hamisítatlan címén, amellyel őket akarattunk és parancsunk szerint megjelöltnek és ékesítettnek mondja, nevezze, tartsa és számítsa mindenki, bármilyen állapotú, fokozatú, helyzetű, rangú és méltóságú ember is legyen, és ezután [ezt a címet] örökre használhassák, élhessenek vele és örvendhessenek neki, ugyanígy mindkét nemű összes örökösük és utódjuk is; tehát [őket] újra megnevesítjük, és [ezt] adományozzuk és engedélyezzük, továbbá megújítjuk a jelen oklevél ereje folytán.

Ezen ügy emlékezetére és örök erejéül kegyesen elrendeltük, hogy jelen kiváltságlevelünket, melyet Magyarország királyaként használt függő titkos nagypecsétünkkel erősítettünk meg, adják és adományozzák ugyanezen Torcos Jakabnak, és általa a feljebb már említett személyeknek, valamint mindkét nemű összes örökösüknek és utódjuknak.

Kelt számunkra szeretett hívünk, tisztelendő Acsádi Acsády Ádám vespérmémi püspök, ugyanazon nevű helység és vármegye örökös főispánja, vaskaszentmártoni apát, tanácsosunk és udvarunk Magyarország királyságára illetékes kancellárja keze által ausztriai Bécs főhercegi városunkban október hónap 16. napján, az Úr 1725. esztendejében, királyságaink közül a rómainak

tizenötödik, Spanyolországnak huszonharmadik, Magyarországnak, Csehországnak és a többinek pedig szintén tizenötödik évében, amikor a Krisztusban főtisztelendő és tisztelendő atyák és urak: a méltóságos gróf Galántai Esterházy Imre testvér, a római szent birodalom hercege volt az esztergomi érseki tartomány, gróf Csáky Imre, a római szentegyház szent Özsébről címzett áldozópap–bíborosa pedig a kánonilag egyesített kalocsai és bácsi egyházak érseke, továbbá a most említett gróf Csáky Imre váradi kormányzó, gróf Erdődy László Ádám nyitrai püspök, gróf Nádasdy László testvér csanádi püspök, gróf Nesselrode Ferenc Vilmos pécsi püspök, gróf Erdődy Gábor Antal egri püspök, gróf Althann Mihály Frigyes, az említett római szentegyház áldozópap–bíborosa váci püspök, Bakics Péter boszniai püspök, Vernics Ferenc József szerémi püspök, Pohmajevics Miklós zenggi és modrusi vagy korbáviai püspök, Branyugh György választott zágrábi püspök, az említett Acsády Ádám veszprémi választott püspök, Gillány György knini püspök — a zárai székhely üresedésben — és Kürtössy András választott trogiri püspök kormányozta szerencsésen Isten egyházait, továbbá a tekintetes és nagyságos urak: gróf Erdődi Pálffy Miklós, említett Magyarországunk nádora és a kunok bírása, aranygyapjas lovag, királyi helytartónk, gróf Csábrági Koháry István országbírónk, gróf Erdődi Pálffy János, említett Dalmácia, Horvátország és Szlavónia országaink bánja, gróf Körösszegi Csáky Zsigmond tárnokaink, gróf Czoborszentmihályi Czobor Márk ajtónállóink, gróf Ipolykéri Kéry János lovászaik, gróf Trakostyáni Draskovich János kamarásaink, gróf Vázsonykői Zichy Péter étkefogóink Magyarországon illetékes mestere, gróf Galántai Esterházy József magyarországi udvarmester, gróf Batthyány Lajos, Németújvár örökös ura, pohárnokaink Magyarországon illetékes mestere, valamint az említett gróf Erdődi Pálffy Miklós pozsonyi ispán, és még sokan mások tartották kezükben oly sokszor emlegetett Magyarországunk vármegyéit és hivatali méltóságait.

Károly saját kezűleg

Eredeti: MOL R 64. 1526 utáni gyűjtemény, Hazai címereslevelek és nemesi iratok.

1. t. 44. d. Plicáján: Anno Domini 1726to die prima mensis Maii sub generali congregatione incltyti comitatus Wespzprémiensis in oppido Papa celebrata praesentes benignissimae Suae Maiestatis Sacratissimae domini, domini nostri clementissimi armales privilegiales sunt exhibitae et praesentatae, ac per me, Joannem Barathÿ eiusdem comitatus juratum notarium solenniter publicatae,

receptique sunt praeinserti impetrantes, haeredesque ac posteritates eorundem in numerum verorum ac indubitatorum comitatus istius nobilium nemine contradicente. Idem comitatus notarius manu propria. **Magyarul:** Az Úr 1726. esztendejében, május hónap első napján a tekintetes Veszprém vármegye Pápa városában tartott közgyűlése alatt elő lett terjesztve és be lett mutatva ez az igen jószágos Szentséges Felség, legkegyelmesebb urunk által kiállított címeres kiváltságlevél, és én, Baráti János, ugyanezen vármegye esküdt jegyzője ünnepélyesen ki is hirdettem, a feljebb benne szereplő folyamodók, örököseik és utódaik pedig mindenféle ellentmondás nélkül eme vármegye valódi és kétségkívüli nemeseinek sorába lettek fogadva. A vármegye ugyanazon jegyzője saját kezűleg.

Kivonata: MOL A 57. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii XXXV. 230–231.

Kiadás: —

Regeszta: Nyilvántartás: STRAUB 2000. 105. (1457. sz.). Címerleírás: ÁLDÁSY-CZOBOR 1904–1942. I. 323. NAGY 1857–1868. XI. 251. Címerrajz: SIEBMA-CHER 1885–1894. 466. tábla. STRAUB 1987. 225, 272 (991. sz.). SZABÓ 1990. 47.

3.

Pápa, 1781. május 23.

Veszprém vármegye bizonyáglevelet állít ki Torkos Jakab,
fia és unokája nemességéről

Nos, universitas etc., eotum egregius senior Jacobus Torkos requisiverit nos debita cum instantia humillime, quatenus veram et indubiam eiusdem nobilitatem recognoscere, eatenusque eidem cum insertione etiam nominum filii sui Pauli habitationem suam in inclytum comitatum – uti exponeret – Albensem transferentis, ac nepotis perinde sui Melchioris sub authentico comitatus nostri sigillo extradare dignaremur.

Cum autem justa petenti non foret denegandus assensus, reproduceretque idem instans hac occasione in ipso suo originali benignas gloriosae reminiscentiae imperatoris et regis Hungariae CAROLI SEXTI egregio condamn Jacobo Torkos comitatus huius nostri Veszprimiensis cassae perceptori, supplicantis genitori, ac per eum ipsi quoque huic suplicanti, fratribusque suis Stephano, Joanni et Josepho, ac una sororibus etiam suis carnalibus et uterinis, Susannae videlicet et Rebeccae anno Domini 1725° die 16^a Octobris Viennae Austriae emanatas concessas armales, anno immediate subsequo 1726° die 1^a mensis Maii in generali comitatus nostri in oppido Papa celebrata congregatione solenniter, nemineque contradicente publicatas, vigore quarum

praeinserti, eorundemque haeredes et posteritates (deperditis iniuria temporum respectu avitae nobilitatis suae praehabitis literis) in numerum verorum ac indubitatorum regni, per consequens etiam comitatus istius nostri nobilium rursus recepti sunt, sed et alias in continuo et imperturbato nobilitatis suae praerogativae usu et exercitio tam suplicantem et descendentes, quam et congenerationales suos semper perstitisse, persistereque etiam de praesenti publica constaret notorietate, ex eo antelato supplicanti egregio seniori JACOBO TORKOS, filioque Paulo, Melchiori autem nepoti suis super vera et indubia sua nobilitate praesentes authentici nostri sigilli munimine roboratas dandas esse duximus et concedendas literas nostras testimoniales communi suadente justitia, et nec fisco nostro magistratuali, nec alio quopiam quidquam in obversum ponente.

Datum e generali congregatione nostra anno 1781° die 23^a Maii in oppido Papa continuative celebrata.

MAGYAR FORDÍTÁS

Mi, [Veszprém vármegye főpap, báró, mágnás és nemes urainak]²⁵⁵ testülete, stb., hogy ugyanakkor a nemzetes idősebbik Torkos Jakab igen alázatosan, kellő tisztelettel megkeresett minket, hogy méltóztassunk valódi és kétségtőlmentes nemességét elismerni, és ebből következően vármegyénk hiteles pecsétje alatt [igazolást] kiadni neki Pál fia, aki – mint előadta – lakhelyét a tekintetes Fejér vármegyébe helyezi át, továbbá Menyhért unokája nevének beillesztésével. Mivel pedig a jogosan kérelmezőnek nem tagadható meg a beleegyezés, ugyanezen folyamodó pedig ennek érdekében eredetiben bemutatta a dicső emlékeztető VI. Károly császár és magyar király által a néhai nemzetes Torkos Jakab, eme Veszprém vármegyénk pénztárának adószedője, a kérelmező apja, és általa eme kérelmező, valamint vér szerinti fivérei: István, János és József, valamint nővérei: Zsuzsanna és Rebeka részére adományozott, az Úr 1725. esztendejében, október 16. napján az ausztriai Bécsben kiállított, és vármegyénknek a rákövetkező 1726. évben, május hó első napján Pápa városában tartott közgyűlésén mindenféle ellentmondás nélkül ünnepélyesen kihirdetett kegyes címereslevelét, ennek ereje folytán a feljebb bennfoglalt személyeket, valamint örököseiket és utódaikat (mivel korábban birtokolt, ősi nemességük-

²⁵⁵ A kiegészítés más vármegyei kiadványok alapján történt. Pl. HUDI 2002. 221, 224.

re vonatkozó oklevelük az idők erőszakos cselekedetei során elveszett) ismét befogadtuk az ország, következésképp szintűgy eme vármegyénk valódi és kétségtől nélküli nemeseinek sorába, sőt mivel a köztudatban ismert, hogy nemeségük kiváltságának folyamatos és zavartalan használatában és gyakorlásában részint a kérelmező és leszármazottai, részint ugyanazon nemzetséghez tartozó atyafiai is mindenkor megmaradtak, és jelenleg is élnek vele, ezért elrendeltük, hogy az előbb említett kérelmezőnek, a nemzeti idősebb Torkos Jakabnak, Pál fiának és Menyhért unokájának valódi és kétségtől nélküli nemeségéről adják és állítsák ki hiteles pecsétünk oltalmával megerősített jelen bizonyosságlevelünket, ahogy a közjog megkívánja, úgyhogy se vármegyei ügyészünk, se bárki más semmit ellenkezőleg ne hozzon fel.

Kelt a Pápa városában 1781. évben, május 23. napján folytatólag tartott közgyűlésünkön.

Eredeti: lappang.

Fogalmazvány: VeML IV. 1. e. aa. Nemességvizsgálatok. Iratok. T. I. 21. Alján:

Lecta, extradata et correcta per Joannem Boronkaÿ eiusdem incliti comitatus juratum vicanotarium manu propria. **Magyarul:** Átolvasta, kiadta és kijavította Boronkai János, ugyanezen vármegye esküdt aljegyzője saját kezűleg.

Kiadás, regeszta: —

RÖVIDÍTÉSEK

akv.	=	anyakönyv
DREKK	=	Dunántúli Református Egyházkerület Könyvtárának Kézirattára, Pápa
DREL	=	Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára, Pápa
hh.	=	hiteleshelyi
kápt.	=	káptalan
lt.	=	levéltár, levéltára
MOL	=	Magyar Országos Levéltár, Budapest
jkv.	=	jegyzőkönyv
PREI	=	Pápai Református Egyházközség Irattára, Pápa
TtREL	=	Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Levéltár, Debrecen
VeML	=	Veszprém Megyei Levéltár, Veszprém

A RÖVIDÍTVE KÖZÖLT IRODALOM JEGYZÉKE

ALAPI 1911. = ALAPI Gyula: Komárom vármegye nemes családai. Komárom, 1911.

- ASZTALOS 1930. = ASZTALOS Miklós: A wittenbergi egyetem magyarországi hallgatóinak névsora 1601–1812. In: Magyar protestáns egyháztörténeti adattár XIV. Bp., 1930. 111–174.
- ÁLDÁSY–CZOBOR 1904–1942. = ÁLDÁSY Antal–CZOBOR Alfréd: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának címereslevelei 1200–1868. I–VIII. Bp., 1904–1942.
- BALOGH 1901. = BALOGH Gyula: Vasvármegye nemes családjai. Szombathely, 1901.
- BARTAL 1901. = BARTAL, Antonius: Glossarium mediae et infimae latinitatis regni Hungariae. Lipsiae, 1901.
- BOROVSZKY 1907. = Magyarország vármegyéi és városai. Komárom vármegye és Komárom szabad királyi város. Szerk. BOROVSZKY Samu. Bp., é. n. [1907.]
- BOROVSZKY 1910. = Magyarország vármegyéi és városai. Esztergom vármegye – Győr vármegye. Szerk. BOROVSZKY Samu. Bp., é. n. [1910.]
- BORZSÁK 1955. = BORZSÁK István: Budai Ézsaiás és klasszika filológiánk kezdetei. Bp., 1955. (IV. függelék: A Göttingában nevelődött magyar diákok névsora 1734–1831. 189–204.)
- BOZZAY–LADÁNYI 2007. = BOZZAY Réka – LADÁNYI Sándor: Magyarországi diákok holland egyetemeken 1595–1918. Bp., 2007. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 15.)
- ESZE 1964. = ESZE Tamás: Csuzi Cseh József, a Rákóczi-kor ismeretlen írója. = Irodalomtörténeti Közlemények 1964. 265–287.
- ESZTERHÁZY 1901. = ESZTERHÁZY János: Az Eszterházy család és oldalágainak leírása. Bp., 1901.
- FÉNYES 1994. = FÉNYES Elek: Komárom vármegye leírása. Pozsony, 1994. (Csallóközi Kis-könyvtár)
- FÖLDVÁRY 1894. = FÖLDVÁRY László: Püspökválasztás 1745-ben. = Dunántúli Protestáns Lap 1894. 329–332.
- HARIS 1998. = HARIS Andrea: Telkek és tulajdonosok. A pápai „Hosszu uttza” krónikája a 17–18. században. In: Koppány Tibor hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. Bardoly István, László Csaba. Bp., 1998. 343–372.
- HATTYUFFY 1904. = HATTYUFFY Dezső: Családtörténeti adatok „Fejér vármegye történetében”. In: Turul 1904. 170–178.
- HEGYI 2003. = Magyarországi diákok svájci egyetemeken és akadémiákon 1526–1788 (1798). Összeáll. HEGYI Ádám. Bp., 2003. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 6.)
- HELLEBRANDT 1886., 1887. = HELLEBRANDT Árpád: A franekeri egyetemen tanult magyarok 1623–1790. In: Történelmi Tár 1886. 599–608, 792–800; 1887. 196–208.
- HORNIG 1903. = Padányi Bíró Márton naplója. Közli HORNIG Károly. Veszprém, 1903. (Adalékok a veszprémi püspökség történetéhez 2.)
- HÖRCSIK 1998. = HÖRCSIK Richárd: A Sárospataki Református Kollégium diákjai 1617–1777. Sárospatak, 1998.
- HUDI 1995. = HUDI József: Veszprém vármegye politikai elitje a XVIII–XIX. században (1711–1918). In: Az átmenet, avagy Veszprém megye a rendszerváltás időszakában. Szerk. Oláh Miklós. Veszprém, 1995. 25–61.
- HUDI 1997. = HUDI József: Egy pápai valóper a 18. századból. In: Szerep és alkotás. Női szerepek a társadalomban és az alkotóművészetben. Szerk. Nagy Beáta, S. Sárdi Margit. Debrecen, 1997. 164–170.
- HUDI 2002. = Dunántúli egyházleírások a XVIII. századból. A Dunántúli Református Egyházkerület 1774-ben. Szerk. HUDI József, JAKAB Réka, KONCZ Pál, KÖBLÖS József, KRÁ-

- NITZ Zsolt, MEZEI Zsolt. Pápa, 2002. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai. Forrásközlések 5.)
- IVÁNYI 1963. = IVÁNYI Emma: Az Eszterházy család zólyomi ágának levéltára. Bp., 1963. (Levéltári leltárak 20.)
- KÁROLY 1896–1904. = KÁROLY János: Fejér vármegye története I–V. Székesfehérvár, 1896–1904.
- KEMPELEN 1911–1932. = KEMPELEN Béla: Magyar nemes családok. I–XI. Bp., 1911–1932.
- KISS 1892. = Szentkúti KISS Károly: Töredékek Nagy-Igmánd és vidéke múltjából. Komárom, 1892.
- KOSÁRY 1996. = KOSÁRY Domokos: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Bp., 1996³.
- KÖBLÖS 2004. = KÖBLÖS József: Még egyszer az Adásztevelen működő „Pápai Árva Oskoláról”. = Acta Papensia 2004/3–4. 107–132.
- KÖBLÖS 2006a. = KÖBLÖS József: „Keservesen panaszkodni kénszerítettünk...” A pápai reformátusok küzdelmei a szabad vallásgyakorlatért a XVIII. század elején. = Acta Papensia 2006/1–4. 1–94.
- KÖBLÖS 2006b. = A pápai református kollégium diákjai 1585–1861. Szerk. KÖBLÖS József. Pápa, 2006. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai. Forrásközlések 9.)
- KÖBLÖS 2010. = KÖBLÖS József: „Idvez légy, Kedves Druszám!” A pápai Eöry Szabó és Eöry családok a XVIII. században. = Acta Papensia 2010/1–2. 1–64.
- KÖBLÖS–KRÁNITZ 2009. = A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai. I. 1526–1760. Szerk. KÖBLÖS József, KRÁNITZ Zsolt. Pápa, 2009. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai. Forrásközlések 10.)
- KÖSZEGHI 1899. = KÖSZEGHI Sándor: Nemes családok Pestvármegyében. Bp., 1899.
- KÚR 1993. = KÚR Géza: A Komáromi Református Egyházmege. Pozsony, 1993. (Csallóközi Kiskönyvtár)
- MAGYARY–KOSSA 1901. = MAGYARY–KOSSA Sámuel: A Csuzy–Cseh család. (Magyarország családai 79.) In: Nagy Iván Családtörténeti Értesítő 1901. 127–132.
- MAGYARY–KOSSA 1929. = MAGYARY–KOSSA Gyula: Csuzi Cseh János és „Tragoedia podagrica”-ja. In: Magyar Orvostörténeti Adatok. I. Bp., 1929. 340–342.
- MIKLÓS 1993. = MIKLÓS Dezső: Az első rendszeres magyar református egyháztörténet. (A gályarab Kocsi Csörgő Bálint „Brevis delineatio ecclesiarum reformatarum in Hungaria et Transylvania” c. műve 1677-ből.) H. n., é. n. [1993.]
- MOLNÁR 2000. = Zala megye archontológiája. Szerk. MOLNÁR András. Zalaegerszeg, 2000. (Zalai Gyűjtemény 50.)
- NAGY 1857–1868. = NAGY Iván: Magyarország családai. I–XIII. Pest, 1857–1868.
- NAGY 2000. = Ny. NAGY István: Pesty Frigyes kéziratok helynévtára. Történelmi Veszprém vármegye. Pápa, 2000.
- PAYR 1924. = PAYR Sándor: A dunántúli evangélikus egyházkerület története. I. Sopron, 1924.
- PÁLFFY 1997. = PÁLFFY Géza: Kerületi és végvidéki főkapitányok és főkapitány-helyettesek Magyarországon a 16–17. században. (Minta egy készülő főkapitányi archontológiai és „életrajzi lexikonból”). = Történelmi Szemle 1997/2. 257–288.
- PEHM 1934. = PEHM József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora. Zalaegerszeg, 1934. (A Veszprémi Egyházmege múltjából 2.)
- PONGRÁCZ 1936. = PONGRÁCZ József: Magyar diákok nyomain. = Dunántúli Protestáns Lap 1936. 140–141, 144, 148–149.

- RÉVÉSZ 1861. = RÉVÉSZ Imre: A baseli egyetemen tanult magyarok névsora 1600–1852. In: Magyar Történelmi Tár 1861. 239–242.
- SCHNEIDER 1934. = SCHNEIDER Miklós: Fejér megye nemesi összeírásai (1754, 1809). Székesfehérvár, 1934.
- SCHNEIDER 1935. = SCHNEIDER Miklós: Fejérmegyei nemes családok. Székesfehérvár, 1935.
- SCHNEIDER 1937. = SCHNEIDER Miklós: Fejérmegyei nemességvizsgálatok. Székesfehérvár, 1937.
- SEGESVÁRY 1935. = SEGESVÁRY Lajos: Magyar református ifjak az utrechti egyetemen. Debrecen, 1935.
- SIEBMACHER 1885–1894. = Siebmacher's Wappenbuch. Der Ungarische Adel. Szerk. Csergheő Géza, Nagy Iván. Nürnberg, 1885–1894.
- STRAUB 1987. = Nyulásziné STRAUB Éva: Öt évszázad címerei a Magyar Országos Levéltár címereslevelein. Bp., 1987.
- STRAUB 2000. = Nyulásziné STRAUB Éva: Magyar Országos Levéltár – Címereslevelek jegyzéke. Bp., 2000². (Magyar Országos Levéltár segédletei 7.)
- SZABÓ 1988. = SZABÓ György: Adalékok a pápai református egyház és kollégium történetéhez (Torkos Jakab ismeretlen könyörgései). In: A Pápai Református Gyűjtemény évkönyve 1988. Szerk. Kövy Zsolt. Pápa, 1988. 201–222.
- SZABÓ 1989. = SZABÓ György: Torkos Jakab püspök kanonika vizitációjának könyv- és esztörténeti tanulságai. = Magyar Könyvszemle 1989. 391–399.
- SZABÓ 1990. = SZABÓ György: Torkos Jakab dunántúli református püspök kanonika vizitációja 1747-ből. = Veszprémi Történelmi Tár 1990. 46–53.
- SZAMOTA–ZOLNAY 1906. = SZAMOTA István–ZOLNAI Gyula: Magyar oklevél-szótár. Bp. 1906.
- SZINNYEI 1891–1914. = SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. I–XIV. Bp., 1891–1914.
- THALY 1871. = THALY Kálmán: Adalék a Ságfai Sándor-család nemzedékrendjéhez. = Századok 1871. 140–150.
- THURY 1908. = THURY Etele: A wittenbergi akadémián járt magyar tanulók társaságának anyakönyve 1555–1608. In: Iskolatörténeti adattár. Szerk. Thury Etele. II. Pápa, 1908. 3–67.
- Uő: A debreczeni református főiskola törvényei s az ezeket aláírt tanulók névsora. In: Uo. 68–466.
- THURY 1998. = THURY Etele: A Dunántúli Református Egyházkerület története. I–II. Pozsony, 1998². (Csallóközi Kiskönyvtár)
- TONK 1994. = A Marosvásárhelyi Református Kollégium diáksága 1653–1848. Összeáll. TONK Sándor. Szeged, 1994. (Fontes rerum scholasticarum VI.)
- TÓTH 1808. = TÓTH Ferentz: A Helvétziai vallás tételt tartó tul a Dunai főtiszteltetű superintendentziában élt superintendentsek vagy református püspökök élete. Győr, 1808.
- TÓTH 1887. = Szerző nélkül: TÓTH Ferencz Analectái a Nemzeti Múzeum könyvtárában. = Magyar Könyvszemle 1887. 220–250.
- TÓTH 1899. = TÓTH Béla: Magyar ritkaságok. Bp., 1899.
- TÓTH 1927. = TÓTH Endre: A pápai református egyházmegye története. I. Gyülekezetek és lelkészek. Pápa, 1927.
- TÓTH 1937. = TÓTH Endre: Torkos Jakab dunántúli ref. püspök (1711–1785) mint igehirdető. Bp., 1937. (A Református Igehirdető szemináriumi könyvei 2.)
- TÓTH 1941. = TÓTH Endre: A pápai református egyház története. Pápa, 1941.

- TRÓCSÁNYI 1981. = RÚZSÁS Lajos – TRÓCSÁNYI Zsolt – BODOLAY Géza – KISS József – PÖLÖSKEI Ferenc: A pápai kollégium története. Szerk. Trócsányi Zsolt. Bp., 1981. II. A szatmári békétől a türelmi rendeletig. 43–86.
- VERESS 1994. = VERESS D. Csaba: Tótvázsony múltja és jelene. Veszprém, 1994.
- VERZÁR 1931. = VERZÁR Frigyes: A baseli egyetemen tanult magyarok névsora. = Debreceni Szemle 1931, 310–323.
- ZOVÁNYI 1977. = ZOVÁNYI Jenő: Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon. Szerk. Ladányi Sándor. Bp., 1977.

ZUSAMMENFASSUNG

JÓZSEF KÖBLÖS

Die Geschichte der Pápaer Familie Torkos und ihre Rolle im Leben der Reformierten Transdanubiens

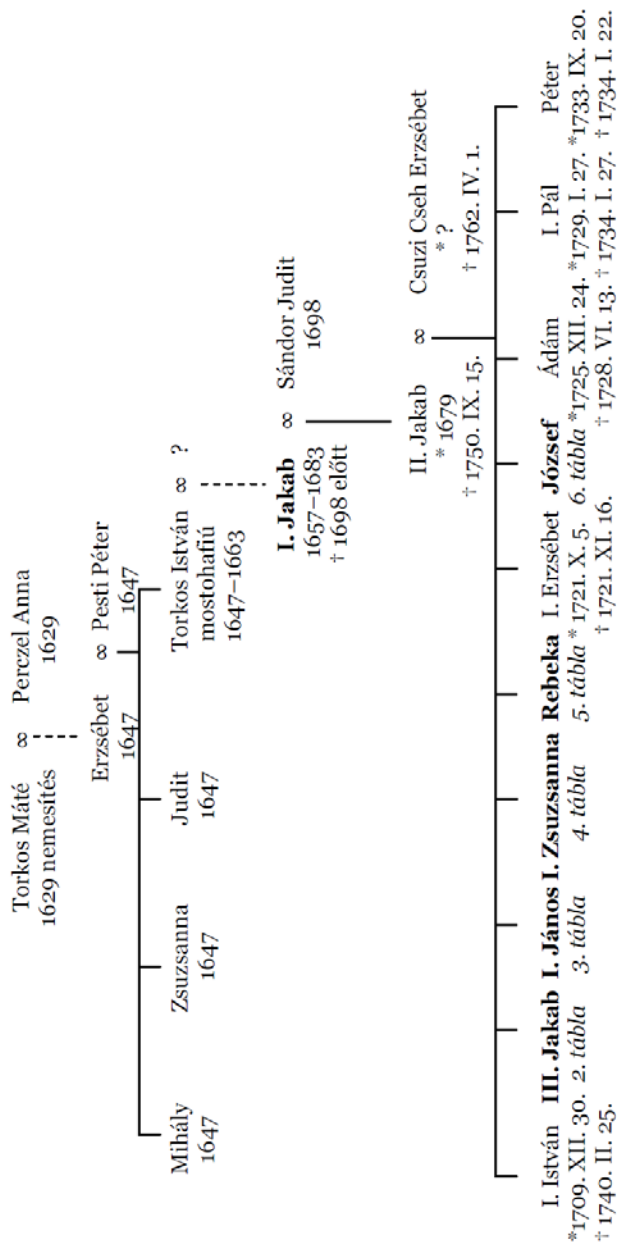
Im ungarischen Protestantismus werden Familien, die über Generationen hin Pfarrer stellten, als „Aronische Familien“ bezeichnet. Zu ihnen gehört auch die Familie Torkos in Pápa, aus der zwar nur zwei Pfarrer hervorgingen, deren Laufbahn dann jedoch jeweils bis ins Amt des Bischofs des transdanubischen Distrikts der reformierten Kirche führte. Andere Mitglieder der Familie übten wichtige weltliche Kirchenämter aus. Ihre Geschichte, die mehr als ein Jahrhundert umfasst und aufs engste mit den Kämpfen der gesamten Gemeinde verbunden ist, gibt zugleich einen instruktiven Einblick in den Alltag der begüterten Adligen Transdanubiens.

Der Aufsatz unterscheidet zunächst die im historischen Ungarn lebenden Familien des Namens Torkos auf konfessioneller Grundlage: die evangelische Familie Torkos war im gesamten nördlichen Transdanubien und in Oberungarn ansässig, während die in Pápa im Komitat Veszprém lebende Familie Torkos aus Komárom stammte. Anschließend werden die Vorfahren dieser reformierten Familie, so auch der in den Adelsstand erhobene Jakab II. und die von ihm abstammenden Zweige der Familie präsentiert. Genauer eingegangen wird auf Leben und Werk ihrer beiden berühmtesten Mitglieder, der Bischöfe Jakab III. (1911–1785) und Jakab IV. (1749–1813). Weiter werden die über Eheschließungen mit der Familie verbundenen Pfarrer (Jakab, János und József Csuzi Cseh sowie Juristen und Politiker in der Familie (Pál Torkos, Pál Cseh Csuzi, Gergely Sándor, János Eőry) vorgestellt.

Die Familie verdankte ihren Aufstieg dem Zusammenwirken mehrerer günstiger Umstände wie auch deren bewusster Nutzung: Zum einen stand der nicht allzu bedeutende Grundbesitz der Familie als materielle Basis zu Verfügung, um deren bewusste Nutzung sich einzelne Familienmitglieder kümmerten. Zum andern lässt sich ein gezielter Ausbau der verwandtschaftlichen Beziehungen zu bedeutenderen Familien des niederen und mittleren Adels im Norden Transdanubiens beobachten (Sándor, Szombati Cseh, Pázmándy, Pálfi, Mórocz, Csejtei, Laki, Tuba, Eőry, Horváth Margavics), in deren Ergebnis die Familie Torkos zu einem festen Bestandteil eines während der Zeit der stillen Gegenreformation unter Maria Theresia entstandenen regionalen protestantischen Familiennetzwerks wurde. Auch Bildung war ein wichtiger Faktor des Aufstiegs, zum Pfarrdienst war ein Studium der Theologie, für die öffentliche Vertretung der Kirche eines der Jurisprudenz erforderlich (beide Bischöfe hatten Theologie, Pál II. und vielleicht auch Pál I. hatten Theologie studiert). Dank ihrer Verbindungen wie auch ihrer persönlichen Fähigkeiten erlangten einzelne Familienmitglieder Ämter in der Stadtgemeinde wie auch im Pápaer Seniorat und im transdanubischen Kirchendistrikt. Allerdings gab es eine Gefahr, die weder durch Bildung noch geschickte Familienpolitik noch glänzende Karriere abzuwenden war: Auch wenn die Geburtenrate der Familie recht hoch war, war sie aufgrund der hohen Kindersterblichkeit wie des hohen Anteils von Mädchen an den Kindern zu Beginn des 19. Jahrhunderts doch schon fast ausgestorben.

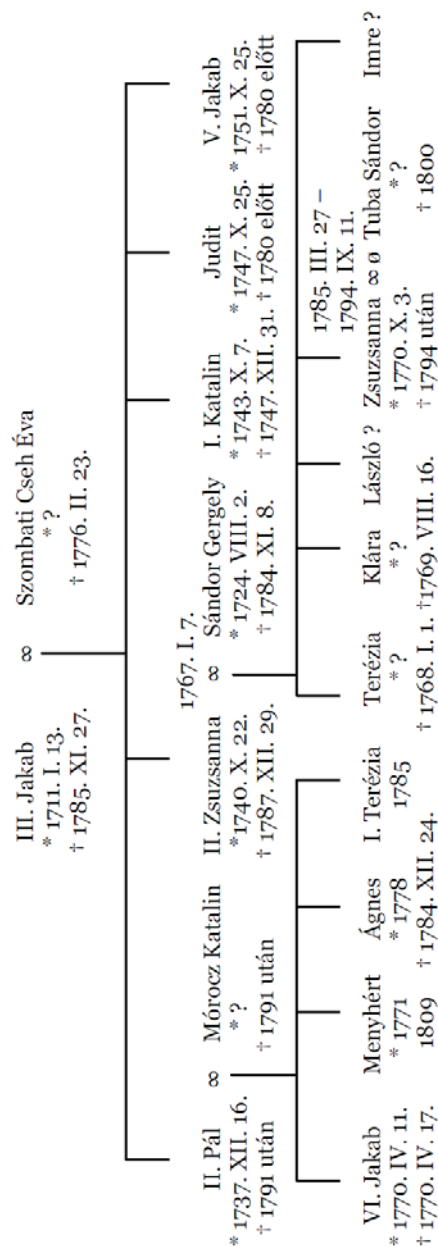
1. tábla

I. JAKAB GYERMEKEI ÉS UNOKÁI

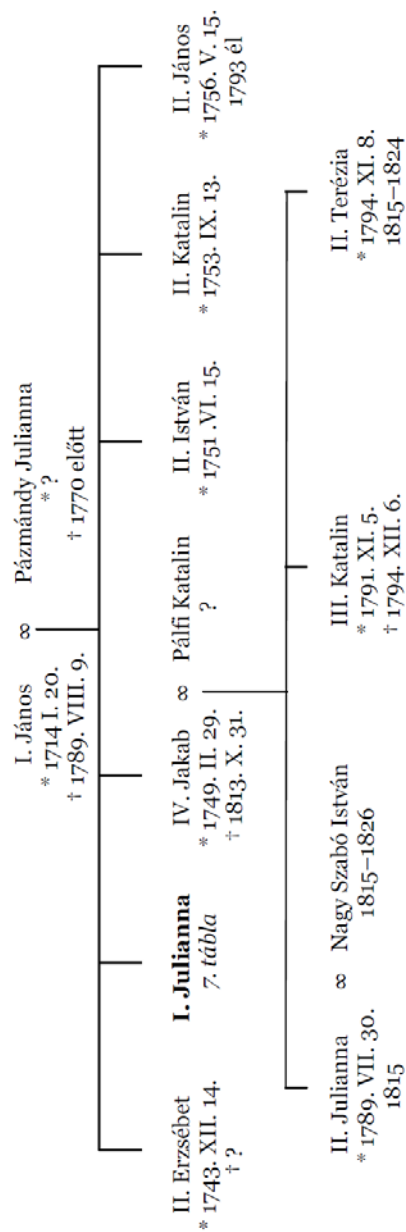
2. tábla

III. JAKAB ÁGA

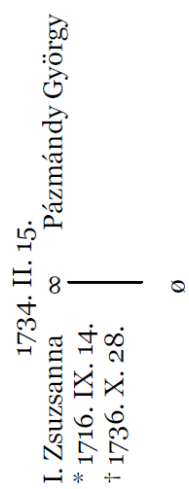
3. tábla

I. JÁNOS ÁGA

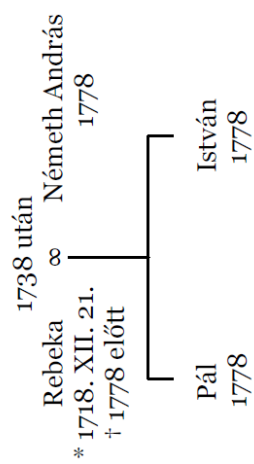
4. tábla

I. ZSUZSANNA CSALÁDJÁ

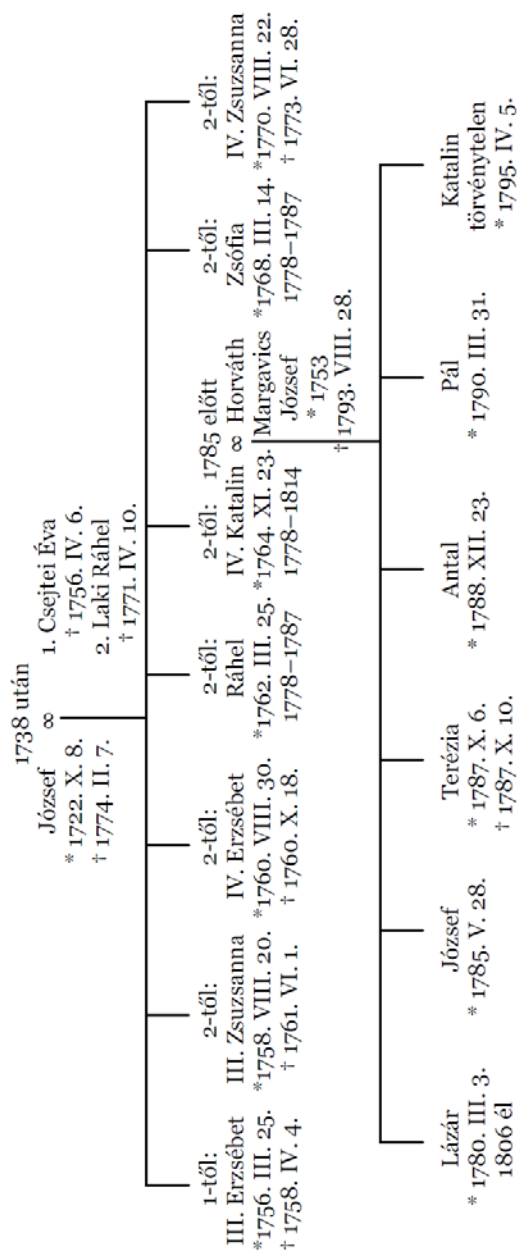
5. tábla

REBEKA CSALÁDJÁ

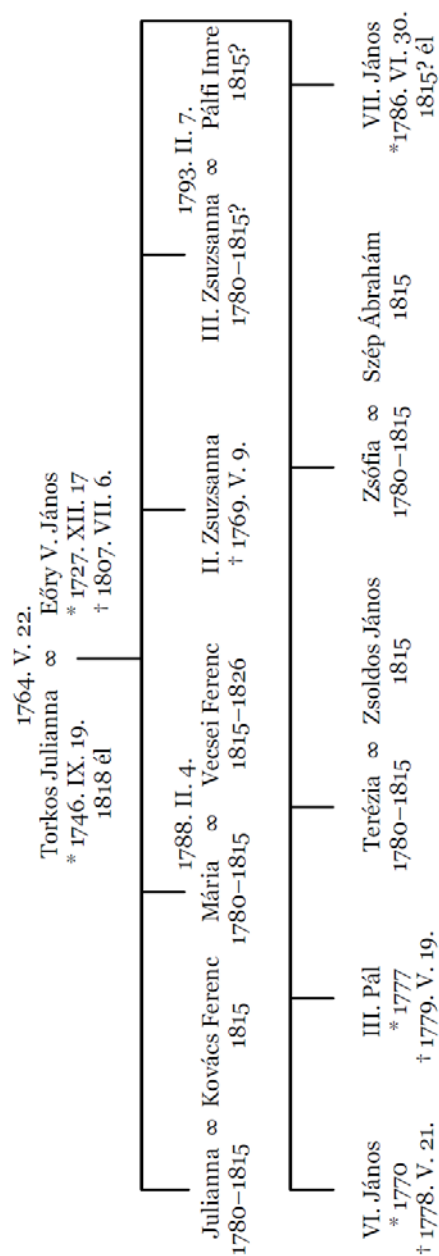
6. tábla

JÓZSEF ÁGA

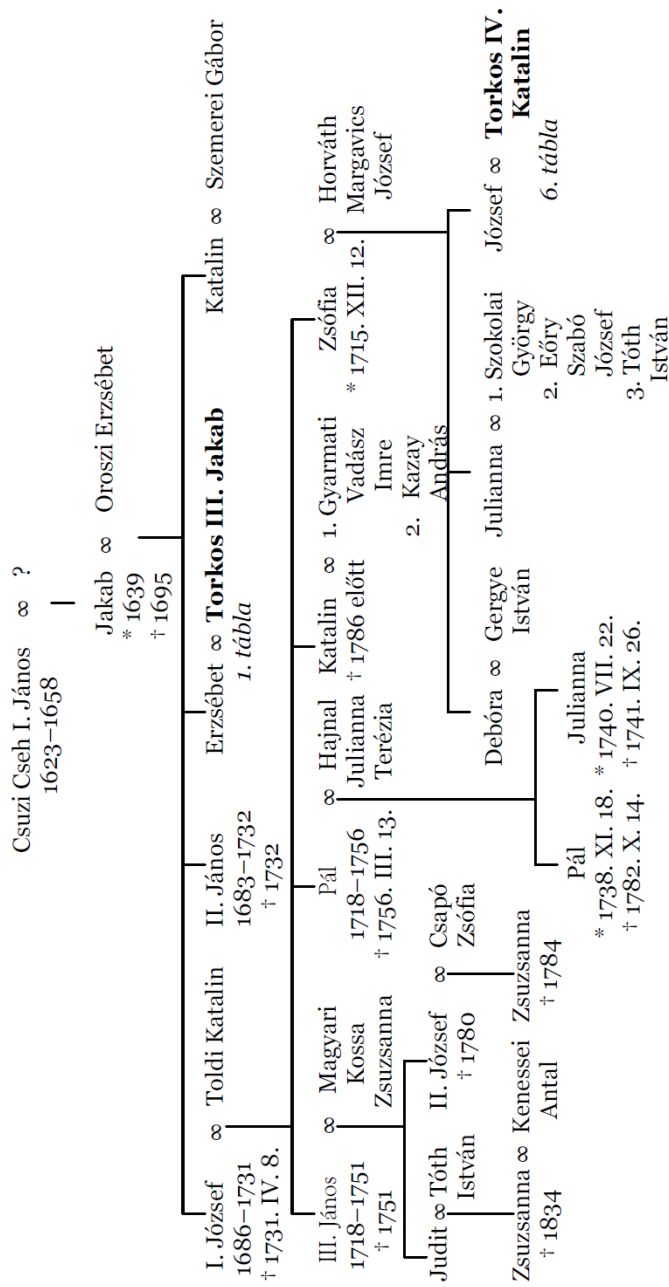
7. tábla

I. JULIANNA CSALÁDJA

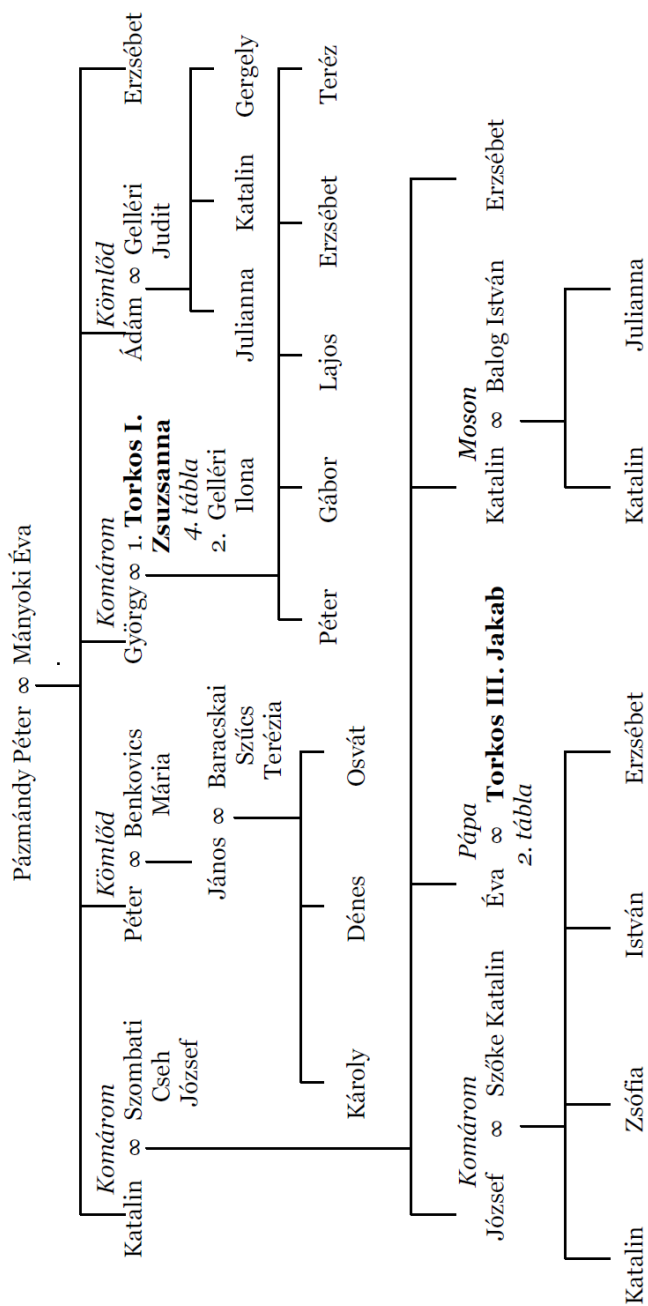
8. tábla

A CSUZI CSEH CSALÁD XVII–XVIII. SZÁZADI LESZÁRMAZÁSA

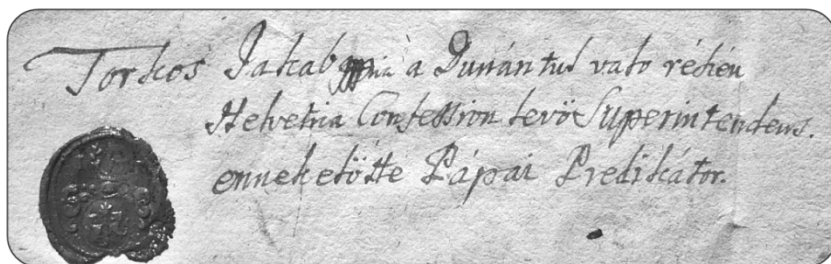
9. tábla

A PÁZMÁNDY CSALÁD EGYIK ÁGÁNAK XVIII. SZÁZADI LESZÁRMAZÁSA

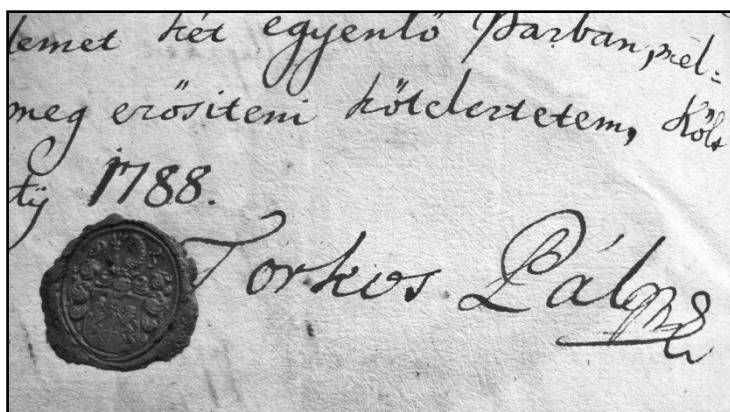

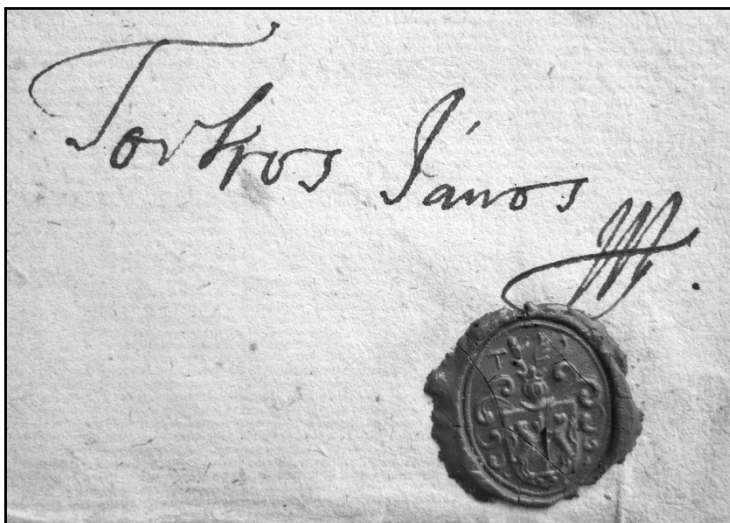
A Torkos-család címere
(rajzolta: †Mógor Tamás)

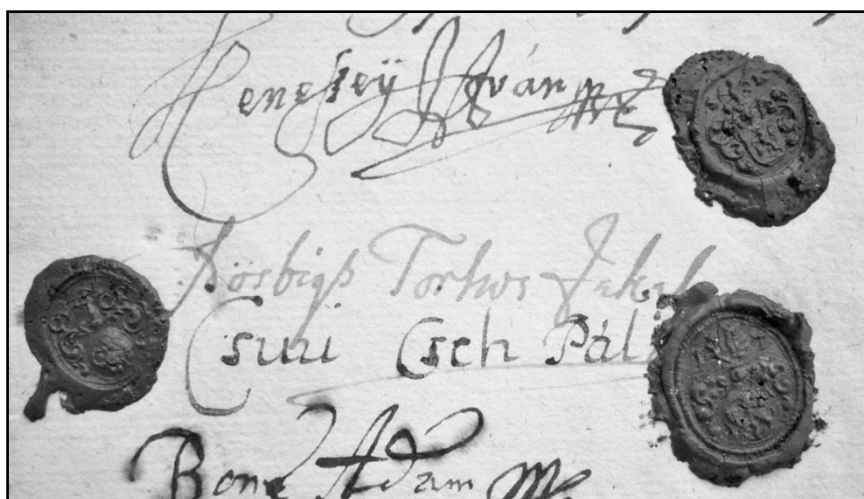
Torkos (III.) Jakab aláírása és pecsétje

Torkos (II.) Pál aláírása és pecsétje

Torkos (I.) János aláírása és pecsétje

Kenessey István, Torkos (II.) Jakab és Csuzi Cseh Pál kézjegye pecsétekkel